

СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

од Единаесеттото продолжение на Педесет и третата седница на
Собранието на Република Македонија, одржана на 2 февруари 1993
година

Скопје, февруари 1993 година

**СОДРЖИНА НА ДИСКУТАНТИ ОД 11-ТО ПРОДОЛЖЕНЖЕ НА 53-ТА
СЕДНИЦА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА, ОДРЖАНА НА 2.II.1993 ГОДИНА**

1. АНАСАТАСОВСКИ МИТКО - 2, 3, 47, 53, 55, 165
2. АНДОВ СТОЈАН - 9, 153
3. АЛИУ ХАМИД - 11
4. АРСОВСКИ БРАНКО - 13, 155 (околу заклучокот)
5. АНДОНОВ ТОМЕ - 63, 72, 130
6. АНДОНОВСКИ ГОЦЕ - 115
7. ГЕОРГИЕВСКИ ЛЈУПЧО - 1
8. ГОЛУБОВСКИ ВЛАДИМИР - 32, 141
9. ДИМИТРОВА РАТКА - 3, 7, 8
10. ДИМОВСКА ДОСТА - 4, 154
11. ЗИМБАКОВ ВАСИЛ - 104, 107, 124, 126
12. ЗЛАТАНОВ ВАНЧО - 124
13. ЈОВАНОВ РИСТО - 128
14. КЕЛЕШОВ РИСТО - 119
15. КОВАЧЕВСКИ КИРИЛ - 24, 27, 32
16. КОТЕВСКИ ЃОРЃИ - 16, 108
17. МАНЕВ ЕФТИМ - 44, 161
18. МИНОВ ПАНЧО - 37
19. МУРТЕЗАНИ АВДИ - 36
20. МЛАДЕНОВ ВАНЧО - 109
21. МАРКОВСКА ЃУЛИСТАНА - 162
22. ПОПОВСКИ НИКОЛА - 56, 62
23. РАМАДАНИ ИСМЕТ - 64, 66
24. СУЛЕЈМАН ОЛМАНИ - 43
25. СПИРОВСКИ СПИРКО - 6
26. СТОЈКОВ СТОИЛЕ - 90, 95, 140, 154
27. СТЕВКОВСКИ ТОМИСЛАВ - 126, 127, 139, 160
28. СТОЈАНОВСКИ ТОМИСЛАВ - 131, 134, 146, 152
29. ТАИРИ ЦЕЛИЛ - 9, 30
30. ТРАЈКОВСКИ ПЕТРЕ - 120, 123, 124
31. ФРЧКОВСКИ ЛЈУБОМИР - 141
32. ФЛОРОВСКИ АЛЕКСАНДАР - 147
33. ХАРУНИ СЕЈФЕДИН - 84, 88
34. ХАЛИТИ АБДУРАХМАН - 81
35. ХАЛИЛИ МУХАМЕД - 21
36. ХАНЏИСКИ БЛАГОЈА - 73

продолжува-

СТЕНОГРАФСКИ БЕЛЕШКИ

**од 11-тото продолжение на 53-тата седница одржана на 2 февруари
1993 година**

Седницата се одржа во сала 1 со почеток во 11 часот.

Седницата ја отвори и со неа претседаваше Стојан Андов, претседател на Собранието.

СТОЈАН АНДОВ:

Да продолжиме со работа. Пратениците Александар Гештаковски, Благоја Чкатровски, Фаик Абди, Душко Горѓески, ме известил дека од оправдани причини не се во можност да присуствуваат на седницата.

Констатирам дека на седницата присуствуваат мнозинството пратеници на Собранието и Собранието може полноважно да одлучува.

ЉУПЧО ГЕОРГИЕВСКИ:

Би сакал пред да почне седницата процедурално да го поставам прашањето за свикување на една вонредна седница, со единствена точка која би се одржала веднаш после завршувањето, односно исцрпувањето на дневниот ред, при што повторно би се вратилана дневен ред пред пратениците точката од 54-тата седница, ми се чини беше 4-тата точка - Информација за вклучуваше на Македонија во Обединетите нации, со оглед на фактот дека ние деновиве сме сведоци дека Македонија во некои институции е примена под името Бивша југословенска Република Македонија и со оглед на фактот дека во Обединетите нации нашата држава е влезена под истото име во процедура.

Оваа вонредна точка ја барам да се постави, сметам дека иако нема никој од Владата да и се пренесе на Владата и за тоа информација да ни даде или премиерот на Владата или министерот за надворешни работи, или пак претседателот на Република Македонија господин Киро Глигоров, со оглед на фактот дека чувствувам дека повторно на Македонија и на

I/2 рд/вц

македонскиот народ им се спрема една голема манипулација една голема игра и тоа од највисокиот врв на Република Македонија и сметам дека морална должност на сите нас како пратеници, а сметам и на државните раководители кои ни ја замесија таа каша, пред да се случи чинот и во обединетите нации и во другите меѓународни институции, да дојдат овде јавно пред целата македонска јавност и пред целиот македонски Парламент да ја кажат нивната досегашна работа и она што го прават како нова игра и нова манипулација со македонските граѓани и со македонската држава. Навистина сметам дека од оваа точка овој пат нема поитна која би можела да се најде на дневниот ред во македонскиот Парламент и затоа сметам дека не се работи само за еден став кој го изнесувам тука, туку го потсетувам и претседателот на Република Македонија и министерот за надворешни работи, дека пред се се работи за нивна морална должност пред сите граѓани на Република Македонија. Се надевам дека предлогот за вонредна седница после исцрпувањето на денешниот дневен ред ќе биде прифатен.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам доставете писмено барање, ќе го наведете деловничкото право, на она што се потпирате, која е точно темата, ќе ја напишете и веднаш ќе ја земеме во постапка. Може да се одржи после оваа точка, само мора тоа прашање да го доставите писмено. Инаку ве молам итноста тогаш ќе ја образложите кога ќе се соберете.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Бидејќи прашањето што го постави господинот Љупчо Георгиевски е сериозна работа за македонскиот народ и за сите луѓе што живеат во оваа Република, тоа треба да се земе предвид, треба сите да го прифатиме заеднички, затоа што....

СТОЈАН АНДОВ:

Дали има друго, за тоа се разбравме.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Само сакам да кажам дека не може никој да манипулира со оваа држава.

СТОЈАН АНДОВ:

Не сме отвориле расправа по тоа. Ако имате друго кажете.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Да се вратиме ние со тоа најважното и да почнеме од почетокот.

СТОЈАН АНДОВ:

Кажете што сакате сега.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ;

На 41-та седница, инаку да си ги земеме торбите и да си одиме оттука. Значи со оваа држава, со овој Парламент некој манипулира.

СТОЈАН АНДОВ:

Што предлагате повелете.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Предлагам со тоа најважното прашаше што го постави господинот Георгиевски да влезе и 41-ва седница. Не можеме да правиме држава на ветер.

РАТКА ДИМИТРОВА:

Почитувани пратеници, јас се надевам ќе разберете и ќе помогнете, бидејќи ова навистина е ургентно и најважно во овој момент прашање за нашиот народ, за нашата Република, за нашата иднина како држава. Ова образложение што го даде претседателот за мене не држи, бидејќи таква

точка беше писмено барана за дневниот на 54-тата седница, а ние таа ја прекинавме, ја одложивме, една таква каша настана со седниците, 53, 54-та, 41-ва не се знае ништо. Ние мораме и крајно време е во овој момент да ја поставиме пред пратениците таа точка на дневен ред. Информација за нашето барање во Обединетите нации. Мора да ни се даде образложение. Јас барам сега пратениците да гласаат, дали се за тоа веднаш, бидејќи Куклиш е многу важен, но во моментот е Куклиш целата наша држава, цела Македонија и во моментот сметам дека треба да се изјасниме дали пратениците се за тоа од Владата усмено, не мора писмено, се знаат работите, бидејќи нас не известуваат од Гардијан, не изгласуваат од сите страни, се знаат работите а овдека во Собранието нас никој не не известува. Мислам дека оваа од гледна точка на процедура на чест на морал е преседан. И сметам дека во моментов треба да се изјасниме за ургентна потреба од ставање на ваква точка на дневен ред сега на седницата.

ДОСТА ДИМОВСКА:

Почитувани пратеници би сакала најпрво да го изразам своето чудење, затоа што седницата и овој пат не можеше навреме да започне, заради несериозниот однос на Владата и крајно неодговорен однос. Имено гледаме во комплетен состав Владата воопшто не дојде на седница, требаше ние 15,20 минути да ја чекаме, испраќаме луѓе да го викаат министерот за внатрешни работи. Независно што на дневен ред имаме една точка што е поврзана со активностите на министерот на полицијата, втората точка се однесува на организационата поставеност на средствата за информирање. Со ваквиот однос македонската Влада покажува една крајна незаинтересираност за вакви сериозни прашања. Исто така, за едни

вакви ситуации кога пратениците имаат бараше за поставување на вонредни точки на дневниот ред, или пак за свикување на вонредна седница, премиерот е отсутен и фактички целата Влада донесува секојдневно одлуки за покачување на цените, донесува веројатно и одлуки за промена на името, а за тоа ниту македонската јавност, ниту Парламентот нема никакви информации.

Што се однесува до прашањето кое што го покренала неколку пратеници, само да ве потсетам дека кога се утврдуваше дневниот ред на 54-та седница, пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ има доставено писмено барање со образложение за итноста на точката на дневен ред, информација за активностите за прием на Република Македонија во Организацијата на Обединетите нации. Тогаш премиерот излезе со образложение дека оваа точка ќе биде разгледана на следна седница. Следна седница не се закажа, туку продолжи 10-тото продолжение на 53-тата седница и оттаму доаѓа до една ваква потреба веднаш после завршувањето на 53-тата седница, или доколку беше премиерот, доколку е во состојба, знаеме дека по деловникот Владата има такво право да бара вонредна точка на дневниот ред на 53-тата седница. Би сакала претседателот на Собранието да го потсетам на член 97 од стариот деловник по кој веќе работи македонскиот Парламент, во кој што во третиот став стои дека по исклучок во итни случаи претседателот на Собранието може да свика седница и во покус рок од 15 дена. Дневниот ред за оваа седница да го предложи на самата седница. Ми се чини дека и деловничко право има претседателот, исто така и пратениците да бараат вонредна седница, а писмено образложение имате доставено господине претседателе.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам, се разбира, јас кога ви соопштив дека ќе закажам посебна седница врз основа на вашето барање, го користам токму тоа деловничко

право што го имам. Меѓутоа, од мене е таа седница барана. Сега овде од говорницата од страна на господинот Георгиевски не е порано барана, затоа не сум ја закажал. Тоа е прво.

Второ, 54-та седница е завршена, госпоѓа Димитрова веројатно заради тоа што и не присуствува не знае. Не е одложена 54-та седница. Таа е завршена. Немаме никаква каша со 54-та седница. Така да тоа е разјаснето. Да се разбереме. Друго е што предлогот кој беше даден да се уврсти во 54-та седница на дневен ред предлогот на ВМРО-ДПМНЕ да се расправа овде не беше усвоен. Тоа е друга работа Собранието така одлучило. Ве молам, мораме да работиме по деловникот Собранието сепак е државен орган.

СПИРКО СПИРОВСКИ:

Почитувани пратеници, навистина она што го спомна на почетокот господинот Георгиевски, ценејќи ја и дискусијата на господинот претседател на Парламентот во однос на ставањето на ова прашање да се разгледува како итно, сметам дека ситуацијата ја налага итноста на ова прашање, токму во овој момент да одлучува Парламентот, од причина што навистина ние дозволивме овој Парламент да поминува на некои прашања кои исклучиво се во негова надлежност, а работите одат малку понапред во однос на тоа после да се наоѓаме во една таканаречена клопка кога ние треба да правдаме некоја активност. Ова што сакам да го кажам сега е во смисла на тоа што на денешнава седница, а и на низа претходни седници го нема претседателот на Републиката, Владата доста комотно се однесува.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам господине Спировски не знам за што зборувате. Што е вашата интервенција.

СПИРКО СПИРОВСКИ:

Сметам дека ова прашање треба под итно

СТОЈАН АНДОВ:

За тоа се разбравме. Да го оставиме тоа. Ќе закажеме седница.

СПИРКО СПИРКОВСКИ:

Вие можете да се потсетите само пред две седници кога го земавме кредитот....

СТОЈАН АНДОВ:

Итноста ќе ја образложите тогаш кога ќе се собереме на таа седница, а јас ви кажав дека ќе ја закажам. Не треба сега натаму. Не се потребни тие интервенции.

СПИРКО СПИРКОВСКИ:

Јас разбрав дека вие ќе го одложите ова прашање.

СТОЈАН АНДОВ:

Јас кажав дека ќе закажам седница штом има барање. Тоа е работата.

СПИРКО СПИРКОВСКИ:

Сетете се како се однесувавте кога ни го наметнувавте мислењето

СТОЈАН АНДОВ:

Вие за моето однесување ќе си поднесите барање да се расправа. Нема што да зборувате сега, напуштете ја говорницата.

РАТКА ДИМИТРОВА:

Мислам дека претседателот на Собранието не дообјасни некои работи. Имено на 54-тата седница беше ставено на дневен ред оваа точка, но бидејќи не беше присутен министерот Малевски се одложи. Бидејќи веќе подолго време министерот Малевски е тука, а работата е ургентна, ние добиваме информации преку разни странски агенции, преку разни странски вести што се случува со нас и што се случува со нашето примање во

Обединетите нации сметам дека е ургентна оваа точка денеска за нашето собрание.

СТОЈАН АНДОВ:

Ќе го образложите тоа госпоѓа Димитрова. Има време. Кога ќе расправаме за тоа ќе го образложите.

РАТКА ДИМИТРОВА:

Мислам дека ако во моментот не се прекинат сите работи и не се зафатиме со ова после ќе биде доцна. Јас би сакала Собранието за ова да гласа.

СТОЈАН АНДОВ:

Ќ4 гласа кога ќе соопштиме дека таа седница е на дневен ред.

РАТКА ДИМИТРОВА:

Имаме право успешно и писмено да предлагаме точки.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам напуштете ја говорницата.

РАТКА ДИМИТРОВА:

Се што зборуваме се пишува, затоа сметам дека имаме апсолутно право.

СТОЈАН АНДОВ:

Напуштете ја говорницата, ве молам. Вие не сте претседател на Собранието.

РАТКА ДИМИТРОВА:

Мислам дека не е џентлменски и второ не е во ред процедурал

СТОЈАН АНДОВ:

Напуштете ја говорницата за да не ја прекинам седницата. Не правете неред не ви доликува.

На 54-та седница тоа прашање не беше уврстено во дневниот ред. Беше предложено. Госпоѓа Димитрова мора да разликува од тоа што е предложено, а што е усвоено. Само Собранието усвојува што е на дневен ред никој друг, а тоа што предлагаме си предлагаме нормално.

Ве молам ние можеме после кога ќе дадеме пауза на оваа седница да прекинеме со расправа по оваа седница за која сега сме се свикале и не бива да скокаме преку тоа за што сме се свикале тогаш ќе се договориме на паузата нема да продолжиме по оваа седница туку ќе продолжиме по таа што ја бара пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ, тоа можеме да го сториме и тоа е во деловникот. Не може сега сме се свикале на една седница да држиме друга. Тоа не бива. Сепак сме Собрание. Дајте да работиме како Собрание. Немојте, овде митинзи не можеме да правиме. Ова мора да биде Собрание.

ЏЕЛИЛ ТАИРИ:

Почитувани пратеници да се потсетиме дека излегов по точката на привремената комисија, бидејќи се расправаше така што да не изгубиме од вид за која точка се работи. Имено, како што ви е познато јас со писмото од 29.12.1992 година ве известив дека изразував несогласување на дел по текстот и предлог - мерките на оваа комисија во однос на случајот на платото на старата железничка станица, за што сметам дека има потреба да дадам образложение на сето ова. Како прво моето несогласување се однесува кај делот на текстот каде на одреден начин се настојува да му се даде негативна политичка конотација на закажаниот митинг под мотото "демократија и рамноправност што според одлуката на ова Собрание за формирање на оваа привремена комисија оваа задача ја немавме, ниту можевме да ја имаме.

Второ, во текстот на втората страница на овој извештај стои цитирам: "според извршената идентификација установено било дека повеќе од присутните патници во автобусот биле во родбинска врска со пратеникот Мерсим Положани", зашто на состанокот на оваа комисија со група граѓани од Струга одржана на 8 април 1992 година оваа констатација беше демантирана. Кога сум тука сакам посебно да потенцирам дека ако некој случајно го носи моето презиме, не значи дека е во родбинска врска со мене и дека презимето Таири се наоѓа во добар дел на градови во Републиката па и надвор од неа. Или како ќе беше ако викаме дека нашиот премиер за негов заменик го има господин Стево Црвенковски кој е во родбинска врска со премиерот што значи не е така. Затоа никој не може да тврди само врз база на презимето дека е во фамилијарна односно родбинска врска со некого.

Што се однесува до моето несогласување во дел на предлог-мерките, првата мерка сметам дека нема да се реализира, од причини што во групата на МВР што ја раководела акцијата немало застапени лица од албанска националност, што кога би ги имало, тогаш јас сум длабоко убеден дека до овој инцидент не би ни дошло. А колку пати на оваа говорница е барано пропорционално застапување на албанците во државните органи, а посебно во МВР. Затоа ни се случуваат вакви работи. Над 4 0 лица тврдат дека командирот што раководел со акцијата ги изрекол навредливите зборови. Надлежните во МВР тврдат обратно. Што значи тоа? Се прашувам до кога МВР ќе се однесува вака, дали ваквата политика е во интерес на Републиката, дали во МВР постојат сили кои сакаат да дестабилизираат и создаваат меѓуетнички конфликти. МВР сеуште вообичаено почнува со психичка употреба на сила, продолжува со физичка употреба на сила, за да заврши со истрели од огнено оружје врз недолжните граѓани.

ЏЕЛИЛ ТАИРИ: (Продолжение).

За тоа сведочат натамошните настани од село Радолиште, Дебар и настаните на Бит Пазар.

Во врска со втората предлог - мерка каде овие граѓани Комисијата ги упатува до надлежниот суд, оваа мерка не стои во претходните два извештаи. Затоа треба да се има ист дршин за сите случаи. Моето несогласување во врска со третата предлог - мерка се состои заправо во она што на почетокот го реков дека како комисија ги пречекоруваме ингеренциите преземени со Одлуката за формираше на оваа комисија.

На крајот сакам да истакнам дека како член на оваа комисија стекнав убедување дека МВР во ништо не се измени во примената на репресивните методи над граѓаните, посебно кога се во прашање Албанците. А како би се изменил кога во раководната хиерархија на ова Министерство ништо не се изменило.

ЏЕЛАДИН МУРАТИ:

Има збор господин Хамид Алиу.

ХАМИД АЛИУ:

Дами и господа, ценето Претседателство, правната држава би била нецелосна доколку не го разгледува поимот "владеење на правото" ова е типично англиска творба. Теоријата на правната држава, како резултат на германската филозофско - правна традиција тесно е поврзана со англоамериканската теорија на владеење на правото, бидејќи двете ја изразуваат јуристичката форма на државата и се темелат на истите принципи. Сепак, меѓу овие два условно блиски начела постојат не само терминолошки разлики во оддалечувањето, а поконкретно подрастични се

на Балканот. Конкретно, уметност е да се живее во оваа Република, затоа што е битно во кој дел од Републиката, дали живееше во Западниот или источниот дел, или поконкретно, дали живееш во Тетово, Гостивар, а да не кажам и во друго село.

Во конкретниот случај, полицијата до вчера беше табу тема, па како таква не можеше да биде предмет на јавното мислење. Главно се потпира на стереотипни предрасуди, народно речено на бајати вредносни судови. Во еден идеален свет, уреден на основите на разбирањето меѓу луѓето, заемното почитување, толеранцијата и превласт на вистинската власт, полицијата би се јавила како контрапродуктивна. Со ништо не може да биде оправдана употребата на силата или самата закана за употреба на таква сила. Меѓутоа, и во демократскиот систем, колку да се обидуваме да го достигнеме идеалот на слободата, сепак не може да се исклучи амбицијата, алчноста, агресивноста или лутината, агрегати на законодавниот орган како нивно однесување. Во таа смисла, злосторството и насилството опстојуваат зашто заедничката морална свест не се подига на секој поединец. Деликтите од секаков вид, од обични кражби до убиства бараат закони и одредени системи на примена на истите. Законодавството задира во многу сфери од слободите и правата на граѓаните. Присилно спроведувајќи ги законите, полицијата пенетрира во самите принципи и начела. Сосема нормално, реагираат граѓаните кога ефикасноста на полицијата е за сметка на репресијата. Полицијата својот авторитет го гради на квалитетот на односите што ги воспоставува со граѓаните. Репутацијата на полицијата пред се зависи и од профилот на овластените службеници во полицијата и нивната умешност на избор на методи и средства за решавање на

проблемите. Имено, стравот се конкретизира низ можноста полицијата, користејќи ја моќта надвор од обемот и потребите што ги поставува нејзините задачи, преземајќи прерогативи на судски органи итн.

Конкретно, кога се работи за извештајот на Комисијата, јас мислам дека оваа Комисија не ја извршила својата работа. Комисијата не ја завршила својата работа, заради тоа што ако ги анализираме сите три извештаи поконкретно, извештајот за Куклиш и Радовиш, добиваме дека Комисијата била во својство на некој државен орган или во својство на премиер или министер. Конкретно во Радовиш и Куклиш Комисијата предлага донесувањето на некои закони, а за железничката станица во Скопје Комисијата само дава мислење дека МВР може да ја утврди својата одговорност или ако некој не е задоволен од навредите, може да се жали. Тоа е за мене една иронија, па затоа овие три извештаи од Комисијата за мене се неприфатливи.

БРАНКО АРСОВСКИ:

Почитувани пратеници, и јас како член на оваа Комисија се чувствувам одговорен и гледате дека преку некои дискусии и од самите пратеници добиваме сериозна критика дека не сме ја извршиле својата работа и својата задача, па сакам неколку работи како јас ја чувствувам оваа комисија која ја предложи ова Собрание и како го чувствувам моето членство во самата комисија. Да не излезе дека ние бевме Комисија со некоја своја конкретна надлежност дека сме истражен орган, па треба да правиме некаква истрага, па во таа смисла сега треба да осудиме некого, едниот или другиот. Во права смисла на зборот, ние појдовме со една хипотеза што беше утврдена на ова Собрание, а тоа значи да провериме одредени дејствија на органот за внатрешни работи во случајот Куклиш и

другите места каде бевме присутни. Во таа смисла, јас лично како член на оваа Комисија, Комисијата не ја чувствував дека тоа е анкетна комисија, што имаше и разни разговори, во смисла на тоа дека Комисијата анкетата ја користеше исклучиво како средство за при- бирање на одредени податоци, кои нормално беа преточени во рамките на самиот извештај.

Второ, мислам дека Комисијата не беше експертна. Ако очекуваме нешто од една ваква комисија дека експертно може до крај да провери одредени ситуации и да ги презентира пред ова Собрание.

Трето, молам дека Комисијата не беше докрај стручна на овој план, за да може да истражува и да ги проверува сите состојби што и беа како задача.

На крајот, мислам дека Комисијата беше во својство таква да прибере податоци кои треба да ги презентира пред ова Собрание, а ова Собрание преку форма на извештај да оцени дали одредени состојби во рамките на Куклиш и други места Полицијата односно органот за внатрешни работи има пречекорено одредени работи во тој дел.

Јас како член на оваа Комисија, бидејќи Комисијата беше хетерогена, составена од членовите на сите присутни партии, јас како член на Социјалистичката партија на Македонија пријдов на овој проблем на следниов начин:

Прво, во моето работење, и покрај тоа што немавме подготвено претходно утврдена анкета како средства за прибирање податоци, го користев методот на еден непланиран, а донекаде и планиран разговор, односно интервју, неприменувајќи го ова мое истражување во никој случај метод на анализа ниту метод на синтеза, што значи дека тука немавме можност практично да ги користиме овие стручни методи, кои во секоја

смисла се користат во истражувачка и друг вид работа. Имајќи предвид дека не сме биле во можност да можеме да ги искористиме сите овие методи, кои во секоја работа се присутни, ние дојдовме во позиција да бидеме најреални, она што ќе го слушнеме од субјектите кои се присутни на тој разговор, да ги преточиме тие разговори во форма на еден извештај и нормално вие сега треба да оцените дали во Куклиш, Радовиш, Скопје и Дебар имало одредени проблеми и пречекорувања од одредени субјекти. Во таа смисла, би сакал да го замолам Парламентот да ја сфати и нашата улога на пратеници во рамките на оваа Комисија.

Инаку, во принцип морам да ви кажам дека сум за почитување на правните и општествените норми. Правните норми, нормално, кои се регулирани со позитивните законски прописи, општествените норми кои произлегуваат од системот односно социјалната средина и во никој случај не би требало да се мешаат надлежностите на одредени субјекти кои ги бранат интересите на правната држава, односно правните норми од оние што на некој начин практично инсистираат за остварување на одредени права, да не кажам демократски, граѓански итн. Јас како претставник на Социјалистичката партија во целина, се однесува кога се однесува на почитување на правните норми, секогаш сум да се почитува правната држава до крај. Меѓутоа, не сум во ситуација дека ние субјектите кои треба да ги бранат интересите на правната држава, треба во секој случај да ги доведуваме во едно искушение односно на некој начин да ги сопремее во нивните активности, ако тие правилно настапуваат. Во таа смисла, добро е тоа да имаме демократски односи, да имаме граѓански права, меѓутоа мораме да ги почитуваме, покрај правата и обврските на секој граѓанин кој е субјект на граѓанско општество.

Во целина го прифаќам Извештајот заради тоа што таксативно се наброени сите разговори од субјектите кои беа учесници на овие средби. Меѓутоа, се оградувам од две точки, кои се однесуваат на третата и петтата од заклучоците, што се однесуваат за Радовиш. Во таа смисла, имајќи предвид дека ние како Комисија не сме во ситуација да можеме да наложуваме на одредени субјекти, да речеме Служба на општествено книговодство, Јавно обвинителство итн., да преземаат одредени мерки спрема стопански организации, индивидуални лица итн., заради тоа што тие во својата програма и во својата содржина веќе можат да ги преземат тие активности, ако сметаат дека има потреба. Ние не можеме на едно јавно обвинителство сега да кажуваме што треба да работи, бидејќи правниците овде ќе ме коригираат, Јавното обвинителство според своите надлежности и без повик и без некој заклучок има своја надлежност да навлегува во одредени ситуации за да провери дали тука имаме некое кривично дело или не. Меѓутоа тоа не значи дека ние како Собрание сега на тоа Републичко јавно обвинителство треба да му наложуваме со одреден закон - вие треба да проверите тоа и тоа, а тоа значи и за една Служба на општествено книговодство која исто така по службена линија секоја година треба да врши проверка на работата на одреден стопански и друг вид субјекти. Во таа смисла, јас како член на Комисија се оградувам од овие две насоки на заклучокот.

Инаку, во целина го прифаќам извештајот, бидејќи тој е резултат на она што беше кажано на овие состаноци.

ГОРГИ КОТЕВСКИ:

Почитувани дами и господа, уште еднаш на дневен ред се најдоа точки кои после последиците ние расправаме, иако некои превентивни нешта или превентивни мерки требало секогаш да преземаме. Значи, ние

денес дискутираме пост фестум и за жал по којзнае кој пат се наоѓаме во една ваква состојба, недефинирана и како во поранешниот стил и метод на работа, кога некоја работа требаше да не се заврши формиравме комисији и паракомисији и тоа се одолжуваше со месеци и со години. Истиот метод и истиот принцип ни се наложува и денес, иако сме свесни за тоа дека припаѓаме на една нова гарнитура пратеници во овој Македонски повеќепартиски парламент, но за жал ние сите на некој начин како да сме болни од минатиот систем, и психолошки и духовно и навистина сме и ние не можеме за овој краток период од две години да извршиме голема трансформација на свеста и продолжуваме понатаму на некој начин со истите методи и со истите средства.

Кога сум веќе кај оваа точка, на која сакам целосно да се осврнам од мој аспект и да дадам некои мои предвидувања и да укажам на фактите што треба ние како пратеници да ги имаме предвид во овој Македонски парламент, првото прашање е тоа што сакам да потенцирам дека демократизацијата во нашата држава треба да добие позабрзан момент не само декларативно, туку и практично и низ законските норми што ние ги донесуваме и сите институции на системот треба да се држат до тоа. Демократизацијата не може да биде воспоставена доколку во нашата држава сеуште се смета дека Министерството за внатрешни работи или оваа институција е создадена против народот или против интересите на народот туку обратно, во тој правец на демократизација треба да биде и целесообразноста и наменетоста на овој орган, т.е. да биде во функција на народот, да го заштитува народот. Тоа што се случуваше порано ни се случува и денес. Порано се измислуваа разни афери, се измислуваа невини виновници, следење на луѓето, прогонување итн. Ние денес не можеме со истите во оваа држава да продолжиме, зашто ние сме под будно око, под

будна лупа и на меѓународната јавност и на меѓународните институции. Колку побрзо ќе успееме да ја совладаме оваа наша правна држава, во која закон-ската норма ќе биде важечка за секој во оваа држава и за секоја институција и се што е надвор од таа норма или пречекорување ќе биде казниво, или отповикување на соодветниот министер или службеници и работници во тие институции, ние навистина не можеме да очекуваме во практиката и потполна демократизација. За мене и за моите сфаќања демократизацијата е потполно владеење на правото, потполно однесување на сите институции и граѓани во рамките на она што е пропишана норма и закон. Само така ние можеме валидно да одлучуваме дали некој пречекорил или не пречекорил, а не субјективно, пристрасно или поединечно да се однесуваме. Не случајно, уште еднаш потенцирам почитувани пратеници, доколку не извршиме потполна демократизација во Министерството за внатрешни работи, денес поведе една партија, поставивме еден министер, тој може да врши тортура и да го тепа оној што е поразен на изборите но на наредните избори ќе се случи да победи другата партија, па да го тепа или обесправува оној претходниот. И тоа зло ќе кружи постојано. А на Македонскиот човек има Македон-ската држава доста и е од зло и заситена е од такви нешта. Ние злото по секоја линија, по вертикала и хоризонтала треба да го прекинеме, зашто тоа не води кон демократизација и не води до добри односи во оваа наша македонска држава, за која ние сите овде целосно сите кажуваме дека сме за демократска држава, но од друга страна како да ни пречи тоа демократско во самата држава и како да им пречи на сите тие институции, кога ќе треба, до максимум да се однесуваат по законските норми. Јас не би сакал да ја злоупотребаам говорницата, но имам и доволно примери од мојата општина Битола, да ги наведам со факти и аргументи каде, како и на кој начин се пречекоруваат овие норми. Деновиве нешто што се случуваше во Битола е

истата постапка на ресорното Министерство и ресорниот министер. Тоа не смее во никој случај да се случи. Има начини на кој треба да се постапува, има доволно законски норми според кои треба да се постапи и да не се повреди суверенитетот на личноста, и да не се повреди неговиот дигнитет во јавноста итн. Значи, строго уште еднаш апелирам, демократизација и само демократизација на Министерството за внатрешни работи и тоа ќе биде гаранција за сите нас и утре било кој да дојде на власт дека оваа институција ќе работи строго врз принципот на законот и словото на законот.

Втората точка на која сакам да се обрнам и тоа е добро, за мене добар показател, што одредени пратеници овде сфатија дека демократијата навистина нуди широки можности за да се разрешат повеќе проблеми во оваа македонска држава.

ГОРГИ КОТЕВСКИ: (продолжение)

...како што беше случајот со дискусијата на Мерсим. Положани тој добро се залагаше за демократизација и мислам дека е позитивно и тој длабоко сфатил дека со присилни и со други недозволени средства во оваа правна држава не може да прави Република Елирида. Тоа е добро и мене ме радува но од друга страна паѓа во голема контрадикција кога и на оваа говорница тој повторно поучен од минатото повторно си дупушта некои изјави овде и категории и конструкција за кој сметам дека не е виновен Мерсим Положани. Виновен е претседателот на Парламентот кој треба во такви моменти да интервенира затоа што такви формулации никаде не сретнуваме во нашиот Устав кој овде ние го"; гласавме, и повеќе јас имам неколку пати на оваа тема овде дадено и образложени и дискусии и не сакам да се навраќам, но морам да потенцирам, Македонија не е ни мултикултурна ни мултиетничка ниту мултинационална држава. Таа со Уставот е јасно утврдена каква е и од тоа не можеме да бегаме. Кога тој Устав ќе го измениме, кога по мислењата на одредени пратеници ако успеат тоа да го вградат во тој Устав тогаш ќе ги вкалкулираме и тие нивни изјави ако се веродостојни и точни.

На крајот сакам да завршам но да дадам и еден конструктивен предлог бидејќи на ресорното министерство за внатрешни работи се наоѓа врвен интелектуалец, компетентна личност, компетентен професор по меѓународно јавно право еден од конструкторите на нашиот Устав, од нивна страна деклариран како граѓански а за мене национален Устав, најдобар чин ќе направи и ќе покажи дека е демократ и дека навистина се залага за демократски односи во оваа држава. Македонија ќе си поднесе неотповиклива оставка за да даде сериозен пример како треба да се однесува еден министер, и тоа да биде практика а не да биде теорија во нашата држава. Ние често само теоретски расправаме дека сме добри

демократи, и на состаноци и на комисији, но кога ќе дојде во практиката тогаш доаѓа она што човекот го носи во себе како баласт на минатото, она што го носи како психолошка траума на минатото или од своите предци итн. Ние треба строго да се однесуваме во она што значи закон, во она што значи норма, и затоа голем ќе биде придонесот на господинот Фрчковски да си поднесе оставка и навистина на негово место да дојде вистински демократ, министер за внатрешни работи на Министерството за внатрешни работи на Република Македонија. И уште еднаш му благодарам и мислам дека неговата висока свест тоа ќе го стори, јас сум длабоко уверен.

МУХАМЕД ХАЛИЛИ:

Почитувани пратеници, информацијата за настаните во Радовиш, Куклиш и Скопје, како и настаните од иста природа во Радолишта и на Бит пазар - Скопје ја отвораат дилемата дали МВР својата активност ја заснива врз уставните начела и во рамките на законот. Дека нешто во МВР не е во ред се знае одамна, меѓутоа вистинска загонетка е каде се прекинува вистинската релација МВР- министер. Прашањето од типот кој е поодговорен министерот, или тие што ги извршуваат неговите наредби веќе со години не може да добие соодветен одговор. Вистина е дека припадниците на полицијата најмногу ги пречекориле нивните законски овластувања минатата година, но исто така вистина е дека, што се однесува за еден огромен дел на населението на Македонија тие пречекорувања биле на ниво од претходните години и децении. Оттука, мислам дека треба - истото министерство треба да направи соодветни анализи за однесувањето на полицијата и да се преземат енергични мерки за санирање на состојбите внатре во МВР. Фактот што во МВР се одвива нешто што не е во согласност со вистинската улога на полицијата ја налага потребата за организационата поставеност на истото. Оптужбите од типот

на континуирана репресија со доаѓањето на новиот министер немаат реална подлога и тоа од следните причини.

Од причина што исти состојби, а можеби и подрастични сме имале со децении, и во мандат на разни министри Така на пример Македонија која се гордееше со нејзината мировна политика скоро секоја година даваше во две или повеќе полициски жртви. Така беше за време на Трпеновски, за време на покојниот Мијалков, така беше пред нив и тоа се повторува и сега кога за жал на чело на тоа Министерство се наоѓа човек кој теоретски се залага за функционирање на демократијата и правната држава.

За мене не постои дилемата кој е поодговорен полицаецот или министерот од причина што од самото министерство има вработени кои сеуште не можат да ги отфрлат старите навики на однесувањето од причина што истото министерство има индиции на самоволие, па и на луѓе со антидемократски принципи и однесување.

И влијанието на некои политички партии не е мало. Како пример на такво влијание на политичка партија е нелегалниот изведен пуч врз демократијата за време на министерот Мијалков со присуство на тенкови и оклопни возила низ :улиците на Скопје и градовите во Македонија претежно населени со албанци под мотивација дека е загрозувана државата. Од кого беше загрозувана државата, одговорот беше од србите.

Вистински антидемократски потез е на секој ако истите постапки на полицијата сакаат да ги драматизираат во Куклиш и Радовиш а тие постапки да ги осудуваат, додека дури и најсуровите постапки на полицајците во Радолиште и на Бит пазар да ги оправдуваат. И додека истите за време на Битпазарските настани се огласија во средствата за јавно информирање со јавна поддршка за успешноста на акцијата и на министерот сега најдоа за неопходно да бараат на истиот оставка. Без

намера да се претставам како негов адвокат би сакал да го изнесам мојот став во врска со ова.

За албанците во Македонија скоро не е од никаква важност кој ќе биде министер во МВР. Дали тој ќе биде ангажиран политички, дали тој ќе биде комунист, експерт, либерал или ВМРО-вец последиците врз нас ќе бидат трагични како што со децении биле трагични. Да се потсетиме. Жртви албанци за време на Трпеновски и пред него. Жртви за време на Мијалко и жртви за време на Фрчковски или вкупно за три мандата, или поточно за три години по две жртви или вкупно шест. За чудо наместо осудата на демократите да биде вперена кон злоупотребата на демократијата од страна на македонската полиција таа била вперена кон жртвите. Ќе остане забележано во анализите на историјата дека жртви на тоа сурово однесување на полицијата во сите случаи биле скопјани и тоа од албанска национална припадност.

Во земјите со голема демократска традиција таквото однесување на полицијата се осудува од самите граѓани, како што имавме прилика тоа да го научиме од Германците. Додека кај нас се случува спротивното. Наместо да се осуди против законската употреба на сила се осудуваат жртвите. Оценката на нашата пратеничка група е дека министерот нема потполна контрола врз органите на неговото министерство. Тоа неколку пати се потврдува во праксата. Има многу нешто во министерството за кое министерот во многу случаи или знае, или не е информиран или е лошо информиран. Ангажирањето на голем број полициски сили во Радолиште зборува за криво информирање на истиот или манипулација со него.

На крај мислам дека општеството треба да вложи големи напори за нова организациона поставеност на органите на МВР со цел да не ни се повторува уште еднаш ниту Куклиш ни Радовиш, ниту пак Скопје, Дебар или

Бит пазар. И сосема на крај, јас сум убеден дека министерот нема да дава оставка. Тоа е негова одлука, не е наша одлука, а тоа е морален чин. Меѓутоа, друга работа е што пишува во уставот и како некој сака да го чита Уставот, друга е реалноста на Македонија. Реалноста на Македонија е мултинационална и мултијазична средина.

КИРИЛ КОВАЧЕВСКИ:

Почитувани пратеници, можеби не ќе излезев да дискутирам ако не бев провоциран, а бидејќи бев провоциран морав да излезам.

Прво, од колегата пратеник Мерсим Положани, кој го нареке тој митинг во Скопје, кој се одржа истовремено кога беа настаните во Куклиш и Радовиш, митинг за мир и демократија. Исто така и пратеникот Таири тој митинг го нареке митинг за мир и демократија. Изненаден сум од тие лица да можат тој митинг да го наречат за мир и демократија кога Скопскиот плоштад беше преплавен од албански знамиња кога имаше паноа, кога имаше карти на распарчена Македонија. Тоа ли се митинзи за мир и демократија.

Понатаму, двајцата пратеника нагласија, а пратеникот Положани рече дека треба да се има цивилизиран, изедначен аршин институциите на власта кон сите граѓани на Републиката. Исто така и пратеникот Таири. Што значи тоа? Тоа значи да се нема исти аршин. Додека министерството за внатрешни работи под раководство на министерот господинот Фрчковски е макеа за македонците во Куклиш и Радовиш истовремено мајка за албанците на митингот во Скопје. Воопшто не се има исти аршин. Наполно сум согласен со нив дека нема исти аршин. Додека во Куклиш и Радовиш македонци има повредено, тепано, малтретирано, се затвораат, а во Скопје на митингот, кој митинг е уперен против народ и држава чисто полицијата ги

мазни. Ние велиме тоа е мазнење. Обиколени околу да не се случи на некогаш нешто, а тие мавтаат со два прста, со знамиња со паноа на кои паноа се гледа таа распарчена Македонија. Тоа е против народ и држава и би го замолил министерот Фрчковски да каже по кој закон може знамиња на друга држава да се веат во центарот на Скопје, главниот град на Македонија каде што почиваат последните остатоци на Гоце Делчев. На крај би го замолил да ни каже каде нашол по кој жанр, бидејќи истите тие знамиња беа дозволени и во западниот дел на Македонија на празникот на Албанија 28 ноември. По кој закон беа дозволени тие знамиња. А, за да се нема исти аршин према сите ќе ви го до- кажам и со друг случај. Тоа е околу настанот во селото Кучевиште.

Таму имало знаме цел месец. Тоа е во близина на Скопје. Министерот Фрчковски воопшто не интервенирал. Имало Југословенско знаме. Во очи на нова година, заправо ноќта кога и тоа население се весели кога е во извесна еуфорија тој наредува со скали да се симнува тоа знаме. Како го одбра тој тоа време? Ако можеше на плоштадот во Скопје да се виорат без број албански знамиња зошто министерот Фрчковски не дозволи само едно знаме таму да се виори. Тоа знаме требаше да се симне и да се створи револт кај тој народ, да дојде до малтретирање. Па зарем не гледате драги пратеници благодарение на оваа крива политика населението од тој крај со сила е направено срби. Тоа население бранејќи се од албанизација, тоа се однесува во западна Македонија сега бараат заштита во Србија. Бараат заштита кај Шешељ. Дали треба сега тоа да се дозволи кога немаат тие луѓе перспектива. Сега што станува. Другите; околни села гледаат дека имаат излез на безперспективност и бараат заштита, самата власт не ги штити и бараат заштита во Бугарија. Па се јавуваат села бугарски. А тие сите села, тој народ беа учесници во НОБ и

учествуваа како борци во македонските бригади. Сите беа македонци, сега наеднаш таму најдовме срби, најдовме бугари.

КИРИЛ КОВАЧЕВСКИ:(продолжение)

Третиот дел од населението тоа се селата со Македонци муслимани, гледаат дека и кај нив се врши албанизација и тие сега бараат закрила во Турција.

ЏЕЛАДИН МУРАТИ:

Тоа не е на дневен ред, туку извештајот за Радовиш, Куклиш и Скопје.

КИРИЛ КОВАЧЕВСКИ:

Тоа е во врска со тоа, бараат закрила во Турција и како што рече координаторот на пратеничката група на ПДП се создава мултинационална држава, а мултинационална држава кога се создава имаме пример во БиХ. Што следува потоа? Следува војна и крв. Па во контекст на тоа сум подготвил нешто, па да ви го прочитам.

Мислата за создавање на голема Албанија кај поедини Албанци....

ЏЕЛАДИН МУРАТИ:

Тоа не е на дневен ред господине Ковачевски за голема Албанија, туку Извештајот за Радовиш, Куклиш и Скопје.

КИРИЛ КОВАЧЕВСКИ:

Тоа е во врска со настаните на плоштадот, како не е на дневен ред. Морам да дадам јас увод со неколку реченици.

Мислата за создавање на голема Албанија кај поедини Албанци предимно интелектуалци датира уште од 1941 година, се провлекува преку разни незадоволства и демонстрации се до последно време.

Во август 1990 година во с.Шипковица - Тетовско беше промовирана некаква културна автономија на Албанците. Следната година се одржа референдум за политичко - територијална автономија. После тоа се прогласува таканаречената Автономна Република Илирида, што во историјата таква држава никогаш не постоела. Значи, истото сценарио како што беше на Косово.

Прво, имавме автономна област, потоа автономна покраина, а потоа се бара Косово Република за да може да се соедини со Албанија.

Последниот чекор според таа стратегија не треба да се погодува. Следното барање ќе биде сите Албанци да живеат во една држава голема Албанија. Таа идеја беше најавена на одржаните митинзи во тоа време во Дебар, Струга и Скопје. На митинзите се забележуваа карти на голема Албанија и парчосана Македонија, покрај многубројните знамиња со двоглав орел. Тие знаат дека тие знамиња се државни знамиња на Албанија и еднаш сум им кажал можат тие знамиња само во матичната земја да бидат. Додека јавно во центарот на Скопје се кроеа границите на голема Албанија од албанските сепаратисти, албанските партии не смогнаа сили да ги осудат големите апетити на тие сепаратисти. Ни еден пратеник во македонскиот Парламент не стана да го брани интегритетот на македонската држава за која декларативно барем до сега се залагаа од собраниската говорница. Напротив, доследни на својот имиџ продолжија едно да зборуваат, да зборуваат во македонскиот парламент, а друго да работат, подмолно и дволично да се залагаат за делба на Македонија, за која лицемерно тврдат дека е нивна татковина.

Од самиот почеток на осамостојувањето на Републиката надвор од сите легални органи и тела вршат невиден притисок врз меѓународните институции испраќајќи разни делегации, писма, петиции и декларации, претставувајќи ги состојбите во Македонија геноцидни за албанското национално малцинство, а со тоа директно работејќи против меѓународното признавање на Македонија.

По настанот што беше на плоштадот во Скопје и кај Железничката станица во Приштинскиот неделник "Зери" идеолозите на Илирида изјавија дека албанското прашање може да се реши само преку федерализација на Македонија и ќе биде поднесено барање пред легалните институции на Републиката. Тоа е за нив разумен и добронамерен акт, а исто така и за Републиката како целина и за сите народи што живеат во неа. Каква иронија, каков цинизам, каква демагогија.

Понатаму, дадоа одговор ако Републичкото Собрание не дозволи парчосување на оваа мала македонска држава што нормално треба да се очекува стратезите на оваа погубна идеја го дадоа следниот одговор. Ќе бидеме принудени нашето определување да го реализираме во согласност со природните историски и етнички права на албанскиот народ за самоопределување, порачуваат заканувачки тие. Тоа, преведено на обичен јазик, значи војна и крв. Знаеме и познато ни е што се доведе до формирање на сите автономни републики, сите кантонизации и етнички парцелизации на југословенските простори.

Сместувањето на луѓето во посебни национални гета се знае, води кон меѓунационални судири чии последици можат да бидат трагични за сите, а најповеќе за иницијаторите.

Еве што сакав да слушнат лидерите и лидерчињата на ПДП и НДП.

ЏЕЛАДИН МУРАТИ:

За реплика се јави господинот Џелил Таири.

ЏЕЛИЛ ТАИРИ:

Почитувани пратеници, јас не знам што е на дневен ред сега, одржаниот митинг во Скопје под мотото "За мир и демократија" или случајот на платото на старата Железничка Станица. Оваа Комисија имаше задача да испита дали припадниците на МВР ги имаат пречекорено овластувањата кај платото на старата Железничка Станица, а не да даде политичка конотација на одржаниот митинг.

Овде господинот Ковачевски не е задоволен со терминот, односно мотото за мир и демократија. Од првиот ден од како е во овој Парламент таквите термини навистина му пречат. Ако се осврнеме на тој митинг, тој беше уредно пријавен и помина без никакви ексцеси. Зошто тој треба да биде изненаден од тоа? Дека на тој митинг имало албански знамиња, како може да биде изненаден кога сигурно има над 50 години, а сигурно и порано гледал такви знамиња тие постоеја до сега како такви и да е новороденче па да види од еднаш такво знаме тогаш се согласувам дека може да биде изненаден.

Што се однесува до содржината на транспарентите има надлежни органи кои ќе ценат и како такви мислам дека ова Собрание не треба да се бави со тие ситни работи.

Што се однесува до распоредот односно начинот што се бара на тој митинг можам да правам разлика

(пратениците реагираат пратеникот бараше реплика, а сега развива дискусија).

Ве молам, кога јас зборувам има да молчите, кога зборува вие јас молчев.

На тој митинг не е барано оружје против македонците, а на некои митинзи кои ги организираат одредени партии се барало и тоа, и тоа јасно е кажано во ова Собрание.

Јас мислам дека грешно ве информира господинот Ковачевски дека македонското население во западниот дел од Македонија бара заштита од Шешељ. Тоа е голема лага, туку само тој бара заштита од Шешељ. Некој ако мисли дека сака да ја апстрахира мултинационалната содржина во Македонија, мислам дека не е во право ниту може да го негира, бидејќи во овие краишта од оваа Република со векови живееле разни народи и затоа тоа е работа која историјата ги создала, а не ние овде и затоа сметам дека не би требало сега да расправаме за меѓунационални односи, туку конкретно дали полицијата ги има пречекорено своите овластувања во овие три конкретни случаи, барам од Претседателството ако се прошири дискусијата, тогаш барам оваа точка да биде по овие случаи, прво да ја расчистиме работата на Комисијата што востановила и како, а потоа да одиме на една нова седница за меѓунационалните односи во Републиката.

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

На дневен ред е Извештајот на Комисијата за настаните во Куклиш, Радовиш и Скопје, а не и други проблеми кои се сврзани со меѓунационалните односи.

За реплика се јави господинот Ковачевски.

КИРИЛ КОВАЧЕВСКИ:

Навистина пак да повторам не се гледа со ист аршин . Спрема Македонците се постапува на еден начин, а спрема Албанците на друг начин. Можеби затоа што е во роднински врски самиот министер со нив. Не може на плоштадот во Скопје Албански знамиња. Јас сум видел такви албански знамиња, но имаме устав и закони и не смее такви знамиња да имаме никаде во Република Македонија. Затоа уште еднаш би го замолил господинот министер да каже дали е исправно или не е? Тука тој не пречекорил, но многу ублажил и не треба да се напаѓаат работниците на МВР воопшто, затоа што тие примаат наредба од министерот. Не е убаво министерот да се брани, а да се напаѓаат работниците затоа што тој бил криво информиран.

ЦЕЛАДИН МУРАТИ:

Збор има господинот Владимир Голубовски.

ВЛАДИМИР ГОЛУБОВСКИ:

Прво сакам да констатирам дека резултатите од работата на анкетната комисија дојдоа во Парламентот недозволено доцна и на тој начин се создаде една апсурдна ситуација да сфатиме дека настаните не беа толку драматични колку ми се причинуваа во тој момент, бидејќи во меѓувреме јавноста ја прифати целата ситуација, а сега наеднаш доаѓа тоа прашање повторно да се отвора во Парламентот со сериозност повторно

без потреба да отвораме дилеми и да ги вознемируваме актерите во тие настани.

Исто така, сакам да констатирам дека самите информации од пишаниот материјал е доста конфузен без доволно елементи и тие елементи воглавно се контрадикторни, така што не даваат можност да се извлече заклучок соодветен со поголема сигурност за одговорноста на МВР или за одговорноста на вмешаноста на политичките партии и поединци во споменатите настани. Само по себе е логично ако се земе предвид дека оваа анкетна комисија го имаше своето прво искуство, а второ работеше во услови на неизградена методологија, луѓето едноставно беа оставени да бидат еден политички вентил. На некој начин Парламентот кој дојде во чудна ситуација да се бави со тие прашања за да може да ги амортизира последиците од едни политички настани заради незнаењето на се она што е во игра и не можеме да процениме околу одговорноста.

Секоја држава има право да интервенира односно да се штити правната држава, а прашањето дали МВР ќе тепа или не е прашање на политички опортунитет.

При ова сакам да дадам едно свое кратко размислување во два правци, бидејќи извештаите се однесуваат политички барем за две категории на проблеми. Едното е настаните предизвикани од социјалното незадоволство, а другото се настани длабоко вперени против националниот интегритет на Република Македонија. Затоа не може да се постави равенство и не прифаќам дискусија особено од македонските пратеници кога заради остваруваше на демократијата во Македонија зборуваат на ист начин за истите настани.

Веднаш да кажам дека во случајот кога се работеше за инцидентите предизвикани од социјалното незадоволство, тука како граѓанин сакам да го искажам својот страв дека такви протести имаат своја логика само ако не загрозуваат права на други граѓани во изразувањето на таквите протести. Притоа сакам да укажам на тенденциите на политички популизам и едно основано сомневање за можноста за појава на еден национал социјализам, што како граѓанин со една навистина демократска ориентација не можам да го прифатам.

Во однос на прашањата што се поставуваа за нападите на македонската сувереност, територијална и национална, морам да искажам незадоволство што МВР не реагирало доволно и доволно квалитетно. Македонија е полна со оружје и МВР треба да излезе со програма да не убеди дека ќе ја заврши својата работа и оружјето кое недозволено го поседуваат граѓаните во Република Македонија мора да биде одземено. Не може да има јавни настапи каде се напаѓа територијалниот и националниот суверенитет на Република Македонија, а тие да не бидат притворени и да не се води кривична постапка. Тоа не е демократија.

Се на се заради објективноста сакам да укажам дека би требало денеска да се размислува во Парламентот во однос на оценувањето на информациите не на тоа дали требало да постои одлука за интервенција на полицијата. Да повторам , државата има право да реагира, туку да се анализираат и да се оценуваат евентуалните пречекорувања формата на реагирањето, евентуално постоење на недозволена бруталност, пречекорувања, а никако да се одземе легитимитетот на една институција која особено во овие моменти на сложено време за нашата држава сепак претставува еден фундамент и која мора да се трудиме конструктивно да ја

подобриме, а за тоа не би сакал денеска да зборувам заради тоа што е најавено како точка прашањето за оценка на Комисијата за надзор на работата државна безбедност каде што ќе ги искажам своите ставови околу некои критички размислувања и околу потребата за реорганизација во МВР.

Мислам дека секоја понатамошна расправа по оваа точка ќе биде контрапродуктивна и погрешивме што се согласивме воопшто сериозно да го третираме ова прашање кога материјалот дојде со такво големо задоцнување и кога по една временска дистанца можевме да ги согледаме правите димензии на тие настани и навистина не гледам оправдување за тоа што повторно ги актуализираме и сакаме да ги политизираме.

АВДИ МУРТИЗАНИ:

Почитувано претседателство, дами и господо пратеници, времето кога се случија настаните, немирите настани во Куклиш, Радовиш, Дебар и на други места во Република Македонија е одамна одминато. Што значи дека овие три извештаи изгубиле од актуелноста. и фактички нема да ја постигнат целта за која била формирана Комисијата. Ова е еден факт. Вториот факт, сметам дека за нас пратениците кои не сме учествувале во изготвувањето на трите извештаи тешко ќе биде да донесуваме правилен суд за случените настани. И во првиот извештај за Скопје, настаните случени во Скопје и во Куклиш, па и во Радовиш имаме две страни. Од една страна т.е. легалниот државен орган и од втора страна тепаниот, малтретираниот народ без разлика дали се работи за македонци, албанци и др. Според тоа, овде ја имаме во судир автократијата и демократијата и кривката млада демократија. Настаните за почнати во Скопје, па завршени во Битпазар, а и после тоа некои тепања, односно малтретирања од страна на органите на МВР спрема граѓаните од албанска националност, некои косовари во Ќафасан,Струга малтретирање на 19-те мина од нив и на четворица од с.Градец- гостиварско покажува дека нашата полиција продолжува со автократија. А настаните кои биле случени во Скопје лично сметам дека морална одговорност на министерот за внатрешни работи беше тогаш да даде оставка, затоа што во западните демократски земји се знае за една жртва паѓаат не само министри, туку паѓаат и влади. Непобитен е фактот дека овие граѓани се малтретирани и во Куклиш и во Радовиш и во Скопје.

V/2.-

Мојот заклучок, односно предлог би бил ние да прекинеме со расправата по трите извештаи, а за некоја од наредните седници да се бара, односно како посебна точка на дневниот ред да се постави односот на органите на МВР на Република Македонија кон граѓаните и демократијата, затоа што во практиката ништо не се изменило од тој монистички систем за кој сите ние сме против, па досега никакви квалитети во тој однос нема. Друго, односот, односно во Министерството за внатрешни работи на Република Македонија треба да се изврши царски рез, заради тоа сите тие службеници, односно работници кои во монистичкиот систем биле на одговорни и на други места, тие ги извршуваат и тие задачи. Според тоа, не можеме ние нови закони, демократски закони да ги спроведеме со стари навики и стари луѓе. Според тоа, ова е суштинско и за нас сега ние ќе се изгубиме во расправата за овие три извештаи, а ќе ги оставиме и кога ќе дојде време за Дебар да расправаме за Радолишта и за Скопје тие се исти мотиви, скоро исти мотиви малтретирани, тепани, убиени недолжни граѓани. Значи оружјето не бира припадници односно припадноста и националноста. Затоа што во Скопје освен жртви албанци, една жртва беше и жена Македонка, а сите тие па не биле конкретни учесници.

ПАНЧО МИНОВ:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници, оценувајќи ја досегашната расправа најнапред неодминливо е да оценам, дека расправата се измести од предметноста што е на претрес поставен во дневниот ред од оваа точка. Така што на враќањето на самиот дневен ред, а тоа се одржаните протесни собири во Радовиш, Куклиш и Скопје се губи идентификацијата на точката од дневен ред со тоа што повеќе наликува да

V/3.-

се расправа за одговорност на МВР, или за меѓунационални односи, исфрлаше на некои декларативни тези од меѓунационален аспект и сл. Ова го кажувам апелирајќи за враќање кон расправа по точката од дневен ред. Јас сум еден од членовите на привремената комисија и најнапред сакам да констатирам дека оваа привремена комисија својата улога ја имаше како едно оперативно тело во вршењето на функцијата на Парламентот, а тоа е политичка контрола над државните органи и носителите на функциите кои извршувале надлежности и овластувања во конкретните протесни собири. Сметам дека оваа комисија во извршувањето на таа своја задача во формата политичка контрола во име на Парламентот и за подготовка на Парламентот да ја оствари таа своја функција ја изврши целта за која беше истата именувана. Пред се и во претходните расправи беше кажано дека се доби ефект на амортизирање на состојбите на лице место во овие општини, се создаде еден амбиент на атмосфера во која што условно кажано двете страни седнаа и во еден дијалог се обиде во посредуваше на Комисијата да се изгладат инаку актуелните проблеми што беа и причина за одржување на овие протесни собири. Само што во сета таа работа мислам дека тој постигнат ефект на Комисијата се развод- ни со неоправданото одолговлечување на поднесувањето на извештајот пред Парламентот по мое убедување заради свесната неажурност на раководителот на привремената комисија. Ова констатирајќи го сметам дека оваа практика Парламентот треба и понатаму да ја продолжи преку формата постојана анкетна комисија за заштита на правата и слободите на граѓаните.

Наредно прашање на кое сакам да се осврнам тоа се причините за одржување на протесните собири. Мислам дека и во случаите на Радовиш

V/4.-

и Куклиш причините се слични, а тоа се оправдани и сеуште актуелни причини за одржување на вакви протесни собири. Тоа се нерешливите проблеми во областа на земјоделието пред се во врска со откупните цени, организираноста на самиот откуп прашањата со остварувањето на регресиите, тогаш актуелната подготовка на пролетната сеидба и други проблеми кои што животни ги тиштат непосредните земјоделци. Сврзано со тоа една од причините е и несоодветната регулираност во односите закони посебно во стопанството, а пред се во земјоделието кои што во духот на новото време требало да извршат своја трансформација кон пазарно регулирање на односите во столарството и во аграрот.

Како втора причина мислам дека за одржување на овие протесни собири несомнено е нефункционирањето и недовербата во официјалните институции на власта, така што по искористувањето на формите на експлоатирале на институциите на власта и незадоволството од истите се прифатило да се прибегне кон формата не- посредно реагирање на граѓаните на овие протесни собири. Тоа се и случаите со непризнавањето на Здружението на тутунопроизводителите и создавање на Сојуз на земјоделци во случајот на Радовиш како и независниот синдикат на земјоделците актуелен за случајот во Куклиш. Исто така, затајување на официјалните институции имаме и во случаите на неизвршување на законската одредба инаку применувана во многу случаи за по сила на закон стапување во пензија, односно остварување на пензионираше за директорот, тогаш экс директор сегашен на АД "Јака" како и за законитоста на заснованоста на работниот однос на тогаш актуелниот заменик директор.

V/5.-

Трета причина која што е за истакнување тоа е несоодветниот однос на државните органи на Владата и ресорните министерства кон третирањето на ваквите форми на непосредно изразување на реагирање конкретно на земјоделците. Такви примери се поместени и во содржината на извештаите, односно ненавремено одвивање на претставници од ресорните министерства, недоаѓање на оние претставници од Владата кои ги бараат учесниците на протестите. Така што ова за мене, во иднина е доста нормална појава на непосредно реагирање на граѓаните во иднина треба да претрпи многу поавторитетен однос на третирање и од самите државни органи. По мое убедување наредно прашање во сите овие протесни собири несомнена е присутноста на политиката во формата на партиска активност. Како и секогаш што бива и во ова протесно реагирање неодминливо е сознанието дека политиката преку одделни партии врши свое невидливо влијание. Тоа е читливо и препознатливо и од сегашната расправа по оваа точка. За мене држи констатацијата за партиите тргнувајќи се разбира од различни побуди единствена и иста им е целта. Тоа е незадоволството и револтот на земјоделците да се искористи во атак врз секогаш актуелната МВР заради стекнување на политичко влијание во неа, минимизирање на нејзината улога за полесно остварување на свои зацртани задачи, а сето тоа во крајна инстанца ја има за основа борбата за власт. Критични моменти во протесните собири се употребата на сила и интервенција на полицијата. За мене тоа се фактички и професионални прашања. На пример, која страна е предизвикувач на непосредната примена на сила? Во Радовишниот случај имаме една флуидна актуелна состојба каде што навистина и од видеоснимката е непознатливо кој е првиот предизвикувач, дали учесниците на протесниот собир со фрлање на камења, со фрлање на други предмети, со обиди да се блокира патниот правец итн.

V/6.-

Од друга страна пак кажувањата се дека е невидливо по долните делови од телата од кордонот на полицајци применување на сила итн. Сето тоа прво како прашања е неадекватно да се расправа на Парламент и пак ќе повторам тоа се едни практични и фактички професионални прашања. За мене е битна генералната определба на раководењето во сите овие протесни собири да не се употребува присила. Тоа е несомнено констатирано и од координацијата во анкетирањето докажано и од координацијата што ја имале непосредните учесници во настаните по вертикала од раководството во Министерството, а истото е децидно содржано и во оперативните планови за акција што биле донесувани по повод односните протесни собири. Значи и во координацијата со Министерството и во плановите за акција децидна е определбата на раководството на Министерството да не се применува употреба на сила. Непосредно од раководителите сега и самите полицајци учесници на протесниот собир употребата на сила треба конкретно да се анализира. Така што како што стои и во нашиот извештај има одредени сомневање дека наредниот ден на протесниот собир во Радовиш, односно 4 јануари има злоупотреба на подвластувањата од одредени полицајци како што е спорно и прашањето во Куклишкиот случај дали требало, или не требало да се употребуваат димните бомби кога веќе протестантите биле на одредена оддалеченост од магистралниот пат. Овие испитувања, санкции и мерки на одговорност за пречекорување на овластувањата и за раководењето треба да ги изврши Министерството за внатрешни работи, а не Парламентот да презема конкретни егзекутивни мерки. Никако во сето ова третирање на случаите Парламентот не треба да придонесе кон обезоружување и на некој начин развластување на Министерството за внатрешни работи и загрозување на заштитата на полицајците што не е добро и за заштитата на

V/7.-

државата и нејзините безбедносни интереси. Само да повторам нема демократија ако истата во крајна инстанца не се заштитува со репресија. Друга е причината што МВР и посебно министерот треба да го стори со анализирањето како и зошто и покрај определбата за само со закон дозволено употребување се случуваат злоупотреби во примената на присила, особено да не се тоа порачки од одредени партии, или пробивање на договореното и законското внатре во Министерството за внатрешни работи.

ПАНЧЕ МИНОВ: (ПРОДОЛЖЕНИЕ)

Сигурни ефекти од протесните собири и заклучоците на Комисија та се потврдувањето на неопходноста од поскоро и поквалитетно донесување на системските закони посебно на законската регулатива во аграрот, како и донесување на мерки за земјоделието кои што ќе ја подобрат состојбата и ќе придонесат за пазарно поттикнување кон земјоделството, како и да обезбедат пласман и солидна заработувачка на самите земјоделци.

За интервенцијата на евидентирање на патниците во струшкиот автобус и одземањето на транспарентот со непријателска содржина на територијална поделба на Македонија сметам дека е апсолутно оправдана, а евентуалното недолично однесуваше на поединци не треба да ја оспорува законската интервенција на полицијата.

На крајот предлагам мерките предложени од Комисијата да се поддржат.

ОЛОМАН СУЛЕЈМАНИ:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници, прво за мене извештајот на Комисијата не е потполн бидејќи немавме извештај за настаните во Дебар и тој е неприфатлив, бидејќи тој не е целосен.

Меѓутоа, два-три збора ќе речам за нашата полиција за која сум во дилема за едно прашање - дали нашата полиција е во функција на правната држава за кое нешто јас доста се сомневав, бидејќи нашиот граѓанин има голем респект кон униформата на нашиот полицаец, а дали полицаецот има почит кон својата униформа? На ова прашање треба на некои полицајци нивните надлежни да им држат предавања што значи да си во униформа, а да не зборувам што значи да се употребува огнено оружје или гумена палка.

VI/2.-

Министерот за мене нема потполна контрола врз МВР, а тоа значи дека внатре во МВР односите ги креираат старите луѓе, односно раководители кои се од бившата монистичка власт. Дали треба да се обвинува министерот, што можеби не е спремен да спроведе таква организациона поставеност во МВР, јас би рекол дека не само тој, туку секој еден министер кој доаѓа на чело на едно министерство, обично само потпишуваат во една голема доверба на своите потчинети. Затоа сум на мислење оваа информација која што ни дојде од Комисијата да не биде прифатена, бидејќи нецелосна, а за да биде целосна значи Комисијата мора да подготви уште еден извештај за случаите во Дебар, а да не зборувам дека во меѓувреме ни се појавија и случаите на Бит-пазар. А тие мајки можеби очекуваат што треба да се рече дека некој нивните деца да ги жали бидејќи отидоа невини од такви наши, можна да речам, полицајци кои еден оружјето го сакаат или го ценат само да пука а не дека има од тоа и последици.

ЕФТИМ МАНЕВ:

Почитувани пратеници на денешната седница на Собранието ги разгледуваме информациите за настаните во Радовиш, Куклеш и Дебар. Најнапред ова е сепак една голема неправда кога би одлучувале за правдата после 10 месеци. Иако со задоцнување, можам да кажам дека Комисијата бидејќи веднаш наредниот ден беше формирана и случаите ги проследи за 10 дена набрзо после настаните на сите овие места, дојде до првично сознание и тоа добри сознанија, кои што ги има наведено и во Информацијата. Информациите се задоцнети иако Комисијата ги префрла грешките од еден на друг, сепак толкавото чекање е во тоа што ми се чини дека Комисијата немаше смелост набрзина да ги достави до Собранието, бидејќи евидентно е дека Министерството за внатрешни работи во сите случаи веројатно, ги има пречекорено своите права и овластувања.

VI/3.-

По однос на случајот во Радовиш ја не би сакал ниту една од причините да наведувам зашто бил овој протестен митинг, протести собири, бидејќи тоа во доволна мерка е наведено во Информацијата, а исто така укажа и претходниот пратеник Панче Минов.

Јас би сакал да се задржам само на околностите каде ги пречекорила своите овластувања МВР. За овој немил настан во општината Радовиш, во едно прилично мирно гратче, овој настан кој беше на 31 март минатата година, веројатно ќе биде историски. Такви настани тие не памтат ниту во војните. Истото нешто можам и јас да го потенцирам и докажам. На 31 март 1992 година ова Собрание имаше седница. Ние двајцата пратеници од Радовиш кога тргнавме на пат сабајлето, уште во 6,30 часот полиција, веројатно од 20 0 и неznam колку полицајци, ние тогаш сметавме дека се повеќе, истакнаа дека се 200 луѓе пред да има ниту еден човек на тој дел од патот каде што да се одржи тој митинг, 20 0 полицајци со кациги, со шлемови на глава, со автомати чекаат како некој да ги напаѓал. И така луѓето како постепено доваѓале, бидејќи не бевме сведоци на тоа, тие уште тогаш почувствувале дека полицијата е спремна денеска да се пресметнува со овие граѓани. Собирот беше јасен - мирен протестен митинг. Се се одвивало до 18 часот. Манипулација од страна на претпријатието "Јака" од Радовиш кои што ги кажа пратеникот Панче Минов дека двајцата тогашни директор и заменик директор кои што нелегално беа на тие работни места и ми се чини, најмногу од нивна страна полицијата беше поттикната така да се организираат на овој дел од општината во ова мало гратче во Република Македонија да претставува страв и трепет кај луѓето, бидејќи голем дел од граѓаните беа сопирани уште по локалните патишта од селата кои што сакале да дојдат, да ги кажат своите желби, своите барања, бидејќи сметале дека некој ќе ги сослуша. Но напротив тие биле сослушани со употреба на сила од страна на милицијата на Министерството за внатрешни работи.

VI/4.-

Првиот ден какви биле пречекорувањата на МВР токму тешко е да се утврди, бидејќи јас го гледав тој филм неколку пати, но сепак лошата проценка на МВР предизвикува да дојде до тоа. До колку, бидејќи има таму и снимки, до колку МВР прифатела веќе во 18,30 часот биде блокиран патот Штип - Струмица, за половина саат не ќе имало ништо. Но напротив се предизвикал екцесот и патот кај што е блокиран, веројатно повеќе од 5 часа. За сметка на тоа дека полицијата дејствувала организирано за да се предизвика ваков екцес е тоа што после прогонувањето на луѓето кои што биле на овој протестен митинг им ги скршиле и нивните звучници кои што биле поставени на една тракторска приколка. За тоа нешто има докази, убедителни докази од граѓаните кои што биле таму, кои што ги гледале луѓето - полицајци што ги кршеле тие инструменти.

Уште потешок чин е за Министерството за внатрешни работи што наредниот ден нема никаква активност за да продолжи митингот ниту од Организациониот одбор, ниту од било кој, полицијата во ист состав и на 1 април останува да седи во претпријатието "Јака" - Радовиш. Но за жал секој граѓанин кој поминувал од селата за да дојде во Радовиш, бил задржуван и претепуван. Јас во тој момент во тие де- нови имав еден блиц разговор со министерот Фрчковски и тоа овде (покажува со рака) каде што седи, за тоа дали тој е доволно запознат со тоа, кои се причините. Јас тогаш стекнав убедување дека тој доволно не знае за состојбата бидејќи и во тој период како министер тој беше прилично кратко време, веројатно, дали имаше два месеца до тогаш. Но оттогаш до сега ми се чини дека имаше време да се испитаат тие случаи до колку министерот и најблиските околу него, вторите редови во Министерството, ако не стојат позади тој чин, а јас сметам дека сета состојба е поттикната повеќе од долу, од оние луѓе на кои им е дадено

VI/5.-

да раководат и тие преземале такви акции. До колку ова Министерство сакаше до сега да делува правно, мораше да ги отстрани тие луѓе кои што настапиле така и тоа без причини да бидат претепувани граѓани. Па затоа од Собранието ќе барам Министерството да подготви свое мислење или денеска тоа да го даде за тоа кои се причините, наредниот ден и кои се причините што на денот на настанот не преземале дејствија, толерантни, бидејќи собирот имаше и те како имал Организационен одбор кој што владеел скоро 12 часа со тие луѓе, да им дозволил половина час или 20 минути на регионалниот пат и потоа да си разотидат граѓаните без да настанат такви состојби. А за наредниот ден, ми се чини дека и те како сноси кривица Министерството за внатрешни работи.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Внимателно ги слушав сите пратеници и внимателно го прочитав Извештајот.

Едно време после ослободувашето и во Грција каде што сум се родил и каде што ги лекував раните, каде што ми ги корнеа ноктите, викаа Грците џандари, и викаа и српските џандари. Подоцна кога дојдов тука, се ширеше тоа дека џандарите прават вака, џандарите прават онака, тепале, колеле и неznam што правеле. Јас тоа го осетив порано овде, како и моите роднини и пријатели итн. Дојдовме тука. Нова власт, нова полиција односно тогаш милиција која подоцна ќе се види дека не се разликуваше ништо ниту од џандарите, ниту од грчките џандари. Дури поодмазнички тргнаа не само против македонскиот народ, туку против сите тие народности и малцинства што тука живееле во оваа земја. Значи почна да се раѓа тоа новото, одмазда и омраза. Само оној кој не бил во затвор и не јал ќотек и кој не ги видел садистите на најновото време, тој не знае ништо. И тоа ми е лесно.

VI/6.-

Видете, и тогаш се политизираше. Што бараш Митко, барам обединета Македонија. Ќе ти ги скршине коските, ќе ти ги извадиме бубрезите и ќе видиш што бараш. Многу се покојни. Не сакам на тоа да се враќам назад затоа што ме боли душата. Не сакам да се вратам на тие 17 години, ако сакате сега да ги соберете докторите да видите дека јас имам нокти и имам рани на многу места. Можам да се слечам да го видите и мојот бубрег. Е сега господо, слушајте да дозволиме во ова време кога останавме многу малку, малку луѓе, некои не веруваа, но јас сум жив сведок и оние кои се уште остана- ти и за оние коски што зборував да се посветат, се враќам малку од темата, некој се насмеа, некој со задоволство гледа на тоа, тој е садист.

Правиме нова држава, правиме независна Македонија, правиме држава која ќе оди со демократија, а ние што сме. Ние сме еден реон само, нешто мало од Лондон или од Њујорк. А толку сме сверови. Полицаец до полицаец! Човек до човек! Сега има потреба од тоа, за- тоа што и условите можеби тоа го бараат, меѓутоа мене ме плаши тоа што го зборував, како тие деца се воспитуваат? Дали ствараме нови убијци и садисти, или ствараме вистинска демократија, поточно демократска полиција. Ова за што сме малку и да не се сотреме. Ова не се емоции, бре луѓе, слушајте ме мене. Ова е вистината што ви ја кажувам. Илјадници деца, илјадници мајки не ги видеоа ниту татковците, ниту родителите и деца психички уништени, ја оставија оваа пуста земја и неznam каде отидоа. Истото ли сакате денеска да ни се случи. Ја се обраќам и до ПДП и до НДП и до сите политички партии. Кога Европа не прифаќа, не под тоа име што сакаат да ни го дадат, некој да го крсти, кога сите рековме ја сакаме оваа држава, како држава, треба да бидеме свесни дека таа ни е родна грутка. Друга немаме. Тоа е друга тема. Секоја политизација на еден собир ќе има катастрофални последици на овие простори.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ: (Продолжение)

Ќе почнам со ред.

Радовиш, почитуваниот пратеник, претходниот пред мене, многу убаво го објасни случајот и така беше. Тогаш реков тепаниот тепан итн. Истото се повторува и сега. Значи, напoлно тоа е вистината. Но, веднаш се прашувам, веднаш го поставувам прашањето дали министерот за внатрешни работи дал наредба да се изврши, неznam кој беше министер тогаш, нека ми прости Фрчко, неznam ни кој беше министер, дали дал наредба да се употреби сила врз тој мал народ и чесни луѓе, во наводници, кои сакаат да сменат еден директор, колку ми е познато тој директор многу безобразно се обрати кон таа маса која го обогатуваше до тогаш, тој бегот.

И што правиме сега, под некоја наредба треба да се пратат таму 200 полицајци и да го тепаат народот. Е луѓе, луѓе, едно Радо- виш ќе го тепаат! Срамота! И безобразно!

Што ќе стане јас ако паднам утре во нивни раце? Ќе ме изедат живи, тие, бетер од тие таму во ЗАИР што јадеа срца до вчера. Да не даде господ, затоа што тоа не чини.

Што се однесува до Куклиш, исто така, исто така, и тие беа земјоделци и тие беа работници и дојде до тоа што не беше предвидено.

За Скопје бев овде, односно се враќав од Битола. На некој од пратениците им обрнав внимание од ПДП и НДП дека знаете како е работата, кога ќе надојде реката, кога ќе надојде реката таа река е надојдена и знаете кој страда, страдаат тие мали пајчиша, гушчиња, рипчиња што се по крајот. Тие се дават. Тоа е народот. И, преминува сега од нешто непредвидено и политизирано еве до тие катастрофи што наследија. Имаше тука и убиени,

имаше тука и ранети, може имаше и луѓе кои беа апсени и мачени итн., невиновни, но тоа тие е полиција.

Понатаму, се политизира случајот, а јас не напаѓам народ никогаш, напаѓам личности сега кои можеа тоа да го спречат бидејќи ја имаат силата во свои раце. Народот никогаш не излегува на улица сам. Ако некој не го поведе. Било кој. Народот си е народ. И сега оној кој треба да настрада е надвор од редовите на луѓето кои страдаат. И, беше многу лош моментот, многу лоши моменти и ако се случуваат такви работи за признавањето на Македонија, за она до сега што го кажуваат тие порано, поранешниот режим за некое братство, единство што беше се лага и фарса, така, но ние кога се здруживме во оваа сала, кога се здруживме ние сите во оваа сала треба да работиме во тоа вистинско братство и да го заштитиме ова катче ако сакаме да имаме благосостојба, ако сакаме да имаме заеднички јазик и живот. Што мора тоа да го имаме.

Секое друго, секое друго односно ако некој не однесе на некоја друга страна, тогаш ние не го правиме тоа братство, не го правиме тоа што треба. Јас, како Митко така сметам затоа што во затворот, имам прилика сега да ви кажам, имаше и Албанци, имаше и разни, со повеќето од нив, не се живи сега, меѓу тие има и живи со кои таму ги делевме заеднички и маките. Сега многу ми е тешко кога некој ќе ме нападне, било кој од другата страна но јас кажав една потешка работа дека не се плашам од овие луѓе. Реков еден пат дека се плашам од тој што седи до мене. Тоа е интересна работа кај мене. Тоа јас така го имам во животот затоа што не ме тепаше ниту албанец, не ме тепаше ниту србин, не ме тепаше ни бугарин, ме тепаа грците и ме тепаа овие тука што се.

Значи, треба да се најде еден заеднички јазик и апелирам кон партијата на ПДП НДП поблиску да бидат до своите луѓе затоа што тие со години и со векови тука живеат и да нема такви, да не се случуваат повеќе вакви екцеси и меѓу луѓето да биде тоа братство, да биде заедништво. А, тоа беа идеалите и на ВМРО, да ви кажам право.

Што се однесува до полицијата, дали делуваат во полицијата некои трети лица или трето лице или е самиот министер тој кој, не верувам јас еден пат му реков дека е Наполеон итн., меѓутоа тој не ја има таа сила. Значи, јас верувам во една работа дека полицијата и министерот и оние што се под него, тие се дел од системот кој се јача и дел од тие што го управуваат системот. На тоа не ќе може ни Фрчко да ми одговори затоа што сум крајно убеден. Крајно сум убеден во тоа. Не може да ме убеди ниту разубеди, ама никако. Системот е тој, а систем не е систем - ветер, системот се луѓето.

Фрчко падна во таа мрежа, во тој систем што мора да го прави тоа што го бараат некои двајца - тројца или четворица луѓе или еден човек може да го бара тоа. Јас не верувам дека има толку одмазничко срце кога има деца. Добро, и тие имаа деца тогаш, ќе не тепаа па ќе одеа дома крвјосани па ќе си ги бацуваа нивните деца. Фрчко, се оградувам од тоа за тебе.

Е, тука треба да обрати Министерството за внатрешни работи министерот за внатрешни работи и факторите што го прават Министерството за овие луѓе што служат во Министерството за внатрешни работи за полицијата, затоа што тие се деца табула раса, дојдени добро внатре во полицијата, макар да се одбрани од некои кои биле пак полицајци, затоа што јас многу најдов од нив кои дома само гледаа полиција или воени лица и тие се навикнати на тоа, меѓутоа тие мора да се

оттргнат од тој садизам и вандализам.

На овој народ, на овие луѓе во овие простори не им се потребни такви полицајци. Затоа што откако ќе го избијат целиот народ, после што ќе тепаат? Ќе треба да се истепаат сами.

Тука треба да делува министерот како учител и на време да го известува, рековме дека Собранието не е компетентно, навремено да го известува целиот народ што се случи на овие простори, што се случува и какви мерки презема. И, пазете луѓе не може во едно министерство за внатрешни работи кое е важно министерство за опстанокот на оваа Република ако не се раководи од Уставот, од законите кои тука ги донесуваме. Секое убиство на некој човек, било да е тајно или скришно, секоја тепачка, тоа треба министерот да го има предвид и веднаш да го разјасни пред целиот народ зашто се изврши и тоа чист искрено итн. А не земи го човекот, тепај го, тепај го, фрли го, од бубрези умре. Тоа тие е садизам. Така изгинаа многу од политичките покојни затвореници кои никој не сака тука да ги спомне, за жал до сега. Но, за тоа повеќе ќе зборувам кога ќе биде за информативните средства. Кому па тие служат?

Затоа, ќе завршам и ве молам ние пратениците во местата каде сме избрани, во реоните каде сме избрани ќе внимаваме, ќе внимаваме, сега треба да се чуваме од полицијата, мајката. Не е една белџа сега, треба да се чуваш од полицаецот. Ако ние дозволиме да не следи полиција, добро тоа е една друга работа имаме околу тоа, и да се плашиме од полицаецот да не му кажеме автоматски дека тој е во служба на овие луѓе во овие простори, тогаш се раѓаат не Наполеони но тогаш се раѓаат уште пострашила, уште поголеми вампири така, од типот на Хитлер и Сталин и тогаш овој народ нека си го собере парталчето, торбето и на време нека си

VII/5

оди од овие простори. Тоа е за жал и можеби нашата судбина кога јас прв пат кажав во овој Парламент што не чека.

Ние сме сите паметни луѓе тука, јас не гледам непаметни. Фрчко е мал, ќе расте уште, ќе види како изгледаат тие работи. Учено е детево. Не му зборувам ни во иронија ни да го понижам и нека ми извини што му викам Фрчко. И мене ме викаат чичко Митко и не сакам да ме викаат ни господин,ни...

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам од говорница да ги викаме луѓето како што се викаат.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Меѓутоа, господине претседателе, ако јадеш еден шамар и уште еден шамар да не даде господ ќе видиш како тоа изгледа. Затоа треба да му дадам на Фрчко еден совет...

СТОЈАН АНДОВ:

Немојте да се обраќате поединечно ве молам.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Министерството за внатрешни работи, министерот за внатрешни работи е неприкосновен само пред уставот и пред законот. Се друго што ќе се случи товарот ќе си го носи. Тој утре ќе слушне можеби и повеќе критики или друг ден ако така си продолжи. Повеќе одговорност ќе бара од потчинетите и не само од тие што се до тебе таму околу, но и од разните општини,градови таму како ги имате делено тие служби, затоа што ми се чини дека тие самоволно некои работи ги - извршуваат. И те лажат некогаш.

Јас сум бил во некои два-три случаи кога автоматски ќе излажат. И сега неговото е правилно, а на овој што го тепа е криво. Овој тепан, за ништо го истепал, а се правда не кај министерот кај претпоставениот дека тоа е вистина што тој го рекол. Значи тој е господ, а другиот е ништо, ништо. Земја. Тие работи треба да се сфатат.

Еден полицаец во Англија ја има заштитата на народот. Еден наш полицаец може ќе го сокрие тој што краде. А, еден полицаец во Англија ќе биде тој кој ќе оди ќе побара извештај од луѓето кои се поткрадени и тој ќе ја пренесе вистината. Таа е разликата помеѓу тие балкански полиции, да не кажам наши и разликите на тие држави.

Овде треба да се замислиме за да не еден по еден утре паднеме во канџите и ќе видите каква е таа полиција ако ги имаат тие методи на Тито, на тие методи по тие зашто се фрлаше чичко ти Митко ти знаеш убаво, не за неморал, не за ова што ми го припишуваат и ако не беше еден Албанец, јас ќе ви кажам сега во онаа историја што ја пишувам, јас ќе ви кажам дека јас ќе бев, Ќани се вика, јас ќе бев мртов. Уште првите денови ќе ме убиеја. Кога ми пуштија внатре во ќелијата да слуша, извинете вие претседателството, зашто слуша цел народ и сите политички затвореници кога ми пуштија внатре човек кој ќе ме следи и ќе пренесува горе се што јас кажувам во таа агонија во која бев. А, околу тоа плачеа моите дечиња, како што плачев јас на 17 години. Такви полицајци садисти ги има.

(Дофрлања од место)

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам немојте да упаѓате.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Такви ги има. Под најитно да ги отстраниш. Секој таков човек е штетен за било кој од нашите луѓе кои живеат во оваа држава. Само така ќе направиме демократија, само ќе можеш да излезеш со песна надвор на улицата, само така ќе може да излезе девојчето, ноќе да се врати синот, а не да седиш на прозорецот да чекаш дали ќе ти се врати живо. И тогаш ќе нема ни оружје, ни пушки ќе има, ни лаги ќе има, ни оние што случат под прозорот. Тие ќе ги снема. И тогаш е вистината.

Тогаш, министерот за внатрешни работи кога ќе влезе тука со ракоплескале ќе го чекаме, а не со напади. Зашто полицаецот ќе се плаши да го излаже.

Јас малку ќе кажам после и за овие горе што седат, таму за информативните средства, ќе ги сликам....

СТОЈАН АНДОВ:

Ама не е тоа сега. После е тоа.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Не ме прекинувај.

СТОЈАН АНДОВ:

Не може сега да кажуваме за тоа. Сега само за ова што е сега.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Јас реков само толку. Ви благодарам и ве молам, ве молам тоа што го кажав имајте го во памет, а и министерот ќе го има и работите за доброто на овие луѓе кои живеат на овие простори. Не ги политизирајте работите, не правите душмани еден со друг ако сакате да имаме поколенија, ако сакаме да имаме луѓе кои ќе не сакаат.

СТОЈАН АНДОВ:

Пауза до 14,30 часот за ручек, но точно тогаш да почнеме со работа.
(Седницата прекина со работа во 13.20 часот.

(по паузата седницата започна со работа во 15,10 часот)

СТОЈАН АНДОВ:

Продолжуваме со расправа.

Има збор Никола Поповски.

НИКОЛА ПОПОВСКИ:

Почитувани пратеници, прво, мислам дека должиме од оваа говорница да споменеме дека името на министерот за внатрешни работи е Љубомир Фрчковски, не е Фрчко, а господинот претседател се ословува со Вие, а не со Ти, чисто заради тоа за да знаеме како од говорницата можеме да дискутираме.

Ги поддржувам оние дискусии кои одеа во насока на тоа да предупредат дека самото доцнење од скоро година дена во расправата по оваа проблематика во значителен обем ја лимитира расправата и дека секако дека влегуваме во период кога нема актуелност од расправата по оваа Информација затоа што во голем дел и последиците кои произлегоа од овие три настани за кои расправаме денеска се надминати. Меѓутоа, сепак би кажал неколку мои забелешки по сите три информации.

Ние мора да имаме предвид дека Република Македонија денес се наоѓа во една специфична фаза од својот развој, таканаречена транзиција од едно општество во друго, кога се манифестираат бројни тензии кои произлегуваат заради самата транзиција и тоа пред се се социјални тензии, тука има исто така етнички, се повеќе и верски односно конфесионални тензии, па во последно време и политички тензии. Тие тензии се секојдневни и веројатно се плод токму на оваа транзиција односно фаза на транзиција која во овој момент се развива во Република Македонија. Токму поради сите овие состојби веројатно вкупната државна власт вклучувајќи го

и Министерството за внатрешни работи е во искушение, како што сме сите ние во разни искушенија како да се реагира на овие настани во времето на транзицијата, во какви рамки да се одвива власта кога се однесува на МВР, до каде да се отстапува до кои граници да се биде толерантен, до каде да се биде агресивен итн. Факт е исто така дека постои, претстои и преиспитување на концептот на делувањето на органите на власта вклучувајќи го и Министерството за внатрешни работи. Во оваа прилика како услови во кои расправаме за оваа Информација и услови во кои се случуваа настаните јас ќе наведам и тоа дека ние веројатно имаме едно несреќно уставно решение во врска со тоа како можат да се организираат јавни собири, протести, демонстрации кои во најмала рака можам да го оквалификувам како оригинално и кое сигурно делува на се што се случуваше околу и после настаните.

Ќе потсетам дека сме во услови кога немаме нов закон за јавните собири кој е прилагоден на овој период во кој навлеговме во повеќепартиски систем со демократски права и слободи, со човекови права и слободи, индивидуални итн. и често во овие услови сите кои реагираат на соодветен начин или во општеството си ги бараат своите права на соодветен начин, вон од регулативата, вон од некои утврдени норми мораат да делуваат.

Понатаму, мислам дека е мошне битно во самата расправа ние да лоцираме што треба да расправаме. Имам впечаток дека цело време расправаме, за жал, само за Министерството за внатрешни работи, меѓутоа не расправаме и за самите настани, а и точката на дневен ред гласи "Информација по настаните во Куклиш, Радовиш, Струга односно Скопје". Пред се јас мислам дека треба да го смениме приодот и од улогата

VIII/3

на МВР во овие настани, темата да се префрли и да се разговара и за тоа како настани зошто тие се случија, кој ни ги организираше, кој со нив управуваше итн. Факт е на пример дека со овие настани во организирањето, односно во управувањето како што стои во Информацијата од анкетната комисија на едно место е земјоделски сојуз, на едно место е независен земјоделски синдикат, на друго место е политичка партија ПДП итн. и мислам дека исто треба да се констатира дека секој од овие организатори на свој начин, сите тие се и легитимни и легални во оваа држава, меѓутоа, сите создаваат тензија. Министерството за внатрешни работи сепак не е единствениот субјект кој во овие настани внесуваше тензија и мислам дека тоа исто така треба да се констатира. По тој повод можеби треба не во пежоративна смисла, меѓутоа, и да искажеме една осуда за се што се случува на тие настани и од страна на оние кои ги организираат и од страна на оние кои управуваат со нив. На пример настанот во Скопје како што било пријавено кај органите за внатрешни работи и како што е констатирано од анкетната комисија има легален и легитимен организатор кој со некои од постапките, јас се повикувам на извештајот' каде што пишува дека транспарентот заради кој дошло до немири бил издаден од општинската организација на ПДП. Мислам дека сето ова во овој момент е веќе свесно создавање на тензија и дека тука покрај причините се разбира во чудниот настап на МВР треба да се бараат и на страна на организаторите. Меѓутоа, она што е битно, мислам дека треба да извлечеме поуки не само за државните органи и за МВР туку и за сите нас кои тука сме вклучени или со расправа или директно на лице место околу настаните затоа што зборувам како субјекти, затоа што веројатно и после настаните се случија многу дополнителни поларизирања и политизации. Тоа се исто така моменти кои на овие настани даваат посебна

тежина. Затоа што преку политички соопштенија, преку политички ангажман на партиите, не се одеше во насока на смирување на ситуацијата, туку напротив особено од одредени политички партии и субјекти се одеше кон додатно поларизирање и политизирање на настаните. Јас ќе кажам моја оценка како размислувам вкупно за настаните и особено за улогата на МВР во овие настани иако сметам дека за улогата на МВР треба да се гледа во рамки на сето тоа, како и сите други субјекти кои учествувале во настаните.

Факт е дека МВР според моја оценка и според она што се чита во извештајот од анкетната комисија има воспоставено контрола за и после настаните. Се согласувам со тоа дека за воспоставувањето на контрола од страна на органите за внатрешни работи е платена цена која можеме да оспориме дали е висока или ниска, во Куклиш цената е повреда на едно лице, во Радовиш се повредени повеќе лица, во Скопје она што го сметаме за платена цена е тоа што се изречени како што стои во извештајот на анкетната комисија "увредливи зборови", само вербално значи се произнеле према припадниците кои дошле на демонстрации, а тоа е цена која е платена, меѓутоа, и покрај неправдата која е направена на тој начин, физичко тепање, димни бомби, вербално навредување на учесниците и неправдата која што е нанесена од страна на МВР мора да споменеме дека неправдата е вршена и од другата страна и тоа на следниве начини. На пример направена е неправда кога е блокиран еден пат со кој се попречува животот во таа област. Направена е неправда кога се уништувани материјални добра на една организација, направена е неправда кога се истакнува плакат со територијални амбиции спрема Република Македонија. Значи, сите овие неправди треба да ги гледаме во тој двоен контекст. Сепак битно е да се каже дека за овие настани, а со оглед дека не сме расправале и за други настани во овој период како што беа Бит Пазар и ова што треба

VIII/5

да дојде на дневен ред по барање на ПДП, во Дебар, состојбата не ескалираше благодарение и на припадниците на органите за внатрешни работи, меѓутоа, пред се мислам дека сепак не ескалираше состојбата благодарение и на органи-заторите на овие протесни митинзи и на самите учесници кои сепак и покрај одредени провокации беа обострани задржаа чиста свест.

Тука би додал исто така, за жал ескалацијата на настаните од една страна се стопираше, меѓутоа, од одредени политички партии се потхрануваше, и мислам дека исто така и за тоа треба да стане збор. Кои се тие кои се обидуваат овие настани да ги потхрануваат за да ја ескалираат во состојбите кои се замислени од страна на собирните политички субјекти. Мислам дека таква оценка треба да донесеме и за МВР, меѓутоа, многу повеќе и за учесниците во настаните и за организаторите што мислам дека е пропуст на анкетната комисија која не го гледале и од тој аспект целиот случај. Мислам дека тоа исто така треба да биде содржина на извештајот на анкетната комисија. Исто така, мислам дека тоа само ќе биде прав парламентарен , а ќе биде исто така и многу сериозен пристап кон настаните , кон причините , кон последиците за сите кои учествуваат во нив, а не само кон еден субјект кој ние со закон го овластуваме. Во овој случај јас се согласувам со извештајот на анкетната комисија, сепак и со преземање на активности над овластувањата дадени со одлуките на овој Парламент и на другите надлежни органи, Владата итн. Меѓутоа, мора да се каже дека сите ги имаме демократските права, но сите, вклучувајќи ги и организаторите и учесниците во митинзите , покрај демократските права, имаат и уставни и законски ограничувања или ако сакате обврски и тоа е систем во кој сите мора да ги имаме и своите права, но да ги имаме и своите ограничувања кога тие права кога некој си ги зема за слобода стануваат загрозување на правата на останатите субјекти во општеството.

И мислам дека во тој случај и оние кои ги организирале настаните мораат исто таков пристап да имаат во извештајот на анкетната комисија.

На крај ќе ми дозволите јас да истакнам уште две работи. Се мислам дека во овој Парламент на некој нема да му биде драго, меѓутоа, ќе ги истакнам следниве две работи:

Прво, ќе прочитам еден пасус од извештајот од протесниот собир во Скопје на 31 март 1992 година. "За време на одржување на митингот околу 16,30 часот три лица од албанска националност од с.Ливада - Струшко" , имињата не се битни, во оваа прилика , "поддржувани од група од 50-тина лица донеле транспарент на кој картата на Република Македонија, на картата е претставена територија на таканаречена политичко - територијална автономија на Албанците, обоена со жолта боја, во која биле опфатени и Куманово, Велес, Мариовскиот регион". За да понатаму еден пасус се констатира дека околу 19 часот припадниците на МВР по сознанијата дека постои таков транспарент го одзеле транспарентот. Јас овде отворено прашувам и особено прашање упатувам до министерот за внатрешни работи на Република Македонија кој е претставник на Владата по овој случај и по овој извештај, дали МВР во сите случаи во Република Македонија кога се испишуваат карти и претставуваат повреда на територијалниот интегритет на Република Македонија, постапува исто? При тоа не зборувам само за карти кои имаат рестриктивна повреда на територијалниот интегритет како во овој случај, туку и карти кои значат проширување на границите на Република Македонија врз соседните држави зошто со тоа право исто така, се нарушува територијалниот интегритет на Република Македонија, утврден со Уставот на Република Македонија. (реакција на пратениците во салата).

СТОЈАН АНДОВ:

Тишина. Трпение.

НИКОЛА ПОПОВСКИ:

Според мои сознанија, а верувам дека и според сознанијата на голем број пратеници на многу собири се истакнувани карти со територијални претензии и карти кои го навредуваат територијалниот интегритет на Република Македонија, меѓутоа, на исто толку јавни места во Република Македонија се истакнати за жал и општествени претпријатија нив ги печатат и ги дистрибуираат доста често и по училишта.

Па, јас го прашувам претставникот на Владата, дали како што е констатирано во Извештајот кога се постапило по однос на одземање на транспарентот и покренување со заклучок на мерки согласно законот се постапува во сите случаи или се има двојни аршини.

И, второ, што исто така мислам дека нема да му се допадне на некој, меѓутоа, мора да се констатира во мојов случај, заради чиста совест и заради чиста свест. Ние можеме да размислуваме за Македонија на сите начини и можеме да бараме во Уставот се што е напишано за Македонија, меѓутоа, ние не можеме за Македонија да констатираме дека не е мултиетничка односно мултинационална средина, нити да констатираме дека мултикултурна средина. Фактите дека Македонија е мулти национална односно повеќе национална и дека е мултикултурна односно повеќекултурна држава се бројки и факти и тоа едноставно статистика. Вербалното изјаснување од оваа говорница мислам дека само не турка во настани во кои повторно ќе формираме анкетни комисии и во кои повторно ќе утврдуваме одговорност и на МВР и на другите без да сфаќаме што ние од оваа говорница се изјаснуваме. Мислам исто така, дека треба да се констатира дека на југ и на исток од оваа наша држава Македонија имаме

VIII/8

две држави кок во своите политички делувања во праксата се потврдуваат како држави кои не признаваат дека се мултинационални и оштетен од тоа е припадникот на македонскиот народ во тие држави затоа што не може да се изјасни како таков. И, таа политика се спроведува еден век и мислам дека не е примерно од оваа говорница да истакнуваме дека Македонија не е мултиетничка затоа што тоа е статистика. Тоа нема никаква врска со Уставот, а само за поткрепа на ова јас ќе Ви кажам податоци кои се од последниот попис и од пописот од 1981 како веродостоен без бојкотот, според кој во Република Македонија граѓани со македонско етничко потекло односно од македонска нација, некаде , не знам заради бојкотирање на пописот што секако не е во ред, по мои проценки помеѓу 20 и 25 отсто Албанци, 5 посто Турци, 5 посто Роми веројатно итн. Во тие бројки ние мораме сепак да кажеме за да не предизвикуваме и понатаму страсти дека Македонија е мултиетничка средина. (реакција на дел од пратениците во салата)

СТОЈАН АНДОВ:

Има збор господин Исмет Рамадани.

(Митко Анастасовски бара реплика)

Нема реплика, нема. (реакција од пратениците) Тишина. Мир. Мир. (Митко Анастасовски станува од своето место и бара реплика). Секој на своето место. (пратеникот Митко Анастасовски продолжува да бара реплика и му се обраќа на пратеникот Никола Поповски).

Седнете си само ве молам. Седнете си. Има на говорницата друг. Седнете си сега. Седнете си, ајде. Седницата треба да тече. (пратеникот Митко Анастасовски продолжува и натаму).

Седнете си сега. Има време кога да му кажете. Ќе добиете збор

ИСМЕТ РАМАДАНИ:

Господине претседателе, дами и господа,
Јас мислам, (се уште има реакција во салата)
Ве молам, може ли господине претседателе,

СТОЈАН АНДОВ:

Повелете.

ИСМЕТ РАМАДАНИ:

Уште кога реагираше господинот Поповски процедурално за оваа точка во една прилика кажа дека пратениците од ПДП ќе бидат хендикепирани затоа што немаат целосни извештаи и за другите прилики. Меѓутоа, јас мислам дека н'Ѓма да бидеме хендикепирани, има што да се дискутира иако можеби дискусијата нема да добие во оштрината на дискусијата. Ценам дека извештаите можеле да бидат пократки и навреме доставени затоа што ќе беа многу превентивни за вакви случаи, а сметам дека во самите извештаи има и некои непотребни работи кои можело и да не се пишуваат воопшто, но така ги пишувал господинот Петров, пардон Комисијата, односно Анкетната комисија за расветлување на случаите.

Прво, и во нашите дискусии, а во секојдневието ние треба да се движиме по тоа што се мерила и критериуми на едно демократско општество, почнувајќи од Куклиш, Радовиш, Скопје итн. Причините што довеле до овие протесни собири. Прво, овие барања кои биле поставени од граѓаните од Куклиш, Радовиш, само да ги слушнеме, да ве потсетам, "да се зголеми цената на тутун, да се пензонира генералниот директор, кој веќе и така бил пензиониран, да му престане работниот однос на заменикот на генералниот директор". И негодување за начинот на трансформацијата на претпријатието "Јака-Радовиш" во А.Д. "Јака".

Навистина кога би правеле една проценка што со овие барања иако во тие барања имало исправност, а сметам и би сакал да верувам дека имало искреност затоа што се работи за граѓани кои се скромни во нивните барања, но по се изгледа и тие граѓани биле манипулирани и тие граѓани од претходната Влада биле и игнорирани затоа што сметам дека тие се чисти во умот и во срцето. Сакале да изразат едно незадоволство, меѓутоа, не нашле друг начин, барале блокирање на патиштата. Да се имало малку политички сенс во тој случај јас би рекол можеби би требало да се дозволи едно половина час, па нека биде и блокирање на патот, само да не би дошло до вакви репресии кон граѓаните.

Употреба на присила од припадниците на МВР. Точно е. Полицијата и знаеше и знае да ги пречекорува овластувањата. Иако кога зборуваме со челните луѓе од МВР се вели дека сакаме да имаме ефикасна полиција. Значи, ефикасна полиција. Меѓутоа, од ефикасноста испаѓа нешто друго. Понекогаш одредени припадници на таа полиција, односно на Министерството за внатрешни работи не се ефикасни, туку, агресивни и тоа доста претеруваат во нивната агресивност. Па како треба да се однесуваме ние граѓаните, нормално и ние треба да се однесуваме како што треба. За да биде полицаецот авторативен и културен може ли да биде без употреба на палица. Кога би разговарале со тие што се раководители, тие би кажале дека можат да бидат и културни и авторатитивни.

ИСМЕТ РАМАДАНИ: (Продолжение)

Јас се согласувам нека бидат такви, мора да бидат и може да бидат во едно демократско општество, меѓутоа не се согласувам со една друга работа. Полицаецот не смее да биде фудбалски судија па кога како ќе стигне да употребува вулгарни зборови кон припадникот на Министерството за внатрешни работи.

Да речеме во Радовиш веќе утредента полицијата реагира и употребува присила кон одредени граѓани кои биле таму односно кој ги - препознала. Тоа веќе мислам дека не личи на ништо затоа што веќе поминало тоа што било, таа гужва, или пак во тој момент не можеле да се снајдат, или се создала таква атмосфера, но едно реагирање веќе утредента како што велиме ние во народот " ладно- крвно" тогаш веќе тоа не е во ред.

Дури во извештајот на едно место прочитав, во Куклиш биле спречени од полицијата на повредените да им се укаже и лекарска помош. Ако тука има нешто вистина, тогаш веќе тоа исто така е е во ред затоа што ако малку се повикуваме и на член 11 од Уставот јас мислам дека доста јасно е кажано, се забранува секаков облик на мачење.

Ако малку продискутираме за собирот во Скопје со едно добро прифатливо мото-демократија и рамноправност, јас мислам дека немало во тоа ништо лошо и неznam ако еден собир тече под такво мото треба некој да се навредува и зошто да се навредува. Поентата е, земени се транспаренти со непријателска содржина. Ве молам, да ли сеуште преовладува тој комунистички резон да се одземат транспаренти каде се изразува едно слободно мислење каде што едниот транспарент, него го прочита колегата Никола Поповски, а друго имаше транспарент ми се чини

полицаецот и граѓанинот, односот на полицаецот кон еден граѓанин односно како го малтретира. Јас мислам не сме во некое време овие транспаренти да ги добиеме пишувани со текст ставен во пликови во некоја социјалистичка младина Социјалистички сојуз или во некои Централни комитети итн.

Односот на старешината кон тие граѓани воопшто не бил фер затоа што старешината на МВР не смеел да се однесува така кон тие граѓани кои биле во автобусот. Тие со ништо не загрозувале затоа што биле собрани да се вратат од каде што и дошле во Скопје. Доста вулгарно се однесувал што јас дури не би сакал да ги повторам неговите зборови затоа што добро стојат во извештајот. како може да се избегнат вакви непријатни случаи. Ако се става пред се авторитетот, мислам во позитивна смисла, на луѓето, било да се челни луѓе во партии па било и да се пратеници затоа што тие се должни во вакви случаи дури и да воспостават прв контакт и со извршната власт за да не дојде до интервенции кои имаат многу големи последици.

Доста дискусанти се обратија до пратениците на ПДП. Ако добро дешифрирам што им беше намерата да се обратат во вакви случаи до пратениците на ПДП, јас би им одговорил дека пратениците на ПДП даваат голем придонес за тоа што се вели да се чува мирот. Јас дури би рекол нека повелат и другите, ако се работи за добри намери, ако се работи со цел да се избегнат вакви случаи кои ги имаме во овие извештаи.

Господинот Анастасовски мислам дека од срце во една дискусија рече - на страна нека бидат. од Министерството за внатрешни работи тие "полицајци" кои се настроени за убиства. Јас во овој случај потполно се согласувам затоа што знам дека и тие се граѓани, меѓутоа ако недолично се однесуваат дури би рекол многу многу лошо и опасно за општеството под

таа униформа тогаш навистина не им е местото да бидат припадници на Министерството за внатрешни работи.

На крајот би завршил, мислам нема потреба секогаш да не чуваат само припадниците од Министерството за внатрешни работи, би рекол да се чуваме и сами, а нека не чува малку и господ.

ТИМЕ АНДОНОВ:

Почитувано претседателство, почитувани пратеници. Најпрвин сакам да искажам незадоволство поради доцнењето на оваа информација а знаеме тоа е точно 10 месеци. Знаеме како беше формирана парламентарната група, а не анкетната комисија, бидејќи јасно беше кажано од овој Парламент да се формира парламентарна група за испитување на работите кои довеле до овој случај, а не анкетна комисија како што досега се кажуваше.

Почитувани пратеници, јас прво сакам да истакнам бидејќи некако осекам повреда, на два пати барав од Комисијата и од ова Собрание да се дадат информациите од поедини институции односно министерствата на Владата за видувањето по овој случај односно за причините кои довеле до овој случај.

Ние знаеме дека добивме 4 информации од АД "Јака" директно до нас пратениците, а извештаите од министерствата никако да ги добиеме. Пред се никој не најде за должност да каже зошто не се пратени овие извештаи. Јас мислам дека и така се става дамка на сомневање дека преку извештаите од сите министерства и институции многу подобро ќе бевте запознаени вие и многу подобро ќе можевте да донесувате заклучоци.

Уште полошо е тоа што овие информации пратени од АД "Јака" не се информации од самиот колектив туку се информации од една незаконска личност која работи таму, во негово име. Се манипулира и со вработените во АД "Јака", а сите знаеме дека работниците никогаш за ништо не се виновни.

Што довело до овој случај. После првите избори кај нас пред се АД "Јака" е многу интересен колектив претставува над 50% од општествениот производ на Радовиш и таму беа присутни одредени аномалии, посебно со Законот за трансформација, посебно со политиката која ја спроведуваа одредени лица во АД "Јака". Така се говореше отворено во Радовиш за не одењето на тогашниот директор во пензија, за во тоа време советник на директорот кој беше сојузен пратеник, а истовремено како вработен во АД "Јака", а тој не беше вработен. И уште поголемо незадоволство кај работниците односно тутунопроизводителите претставуваше и самото присвојување на акции од страна на советникот во тоа време сојузен делегат што претставува и те како кражба. По незаконска основа тој присвојуваше акции во оваа организација, а сите вие знаете дека по законот нема право. Така балонот се повеќе се дуваше и мораше на еден начин да пукне.

Ќе ве потсетам само на моето барање кога барав да се покачи тутунот за 50% бидејќи и те како беше големо незадоволството на тутунопроизводителите. Владата во тоа време не дозволи да се покачи и ако од страна на Парламентот беше донесен заклучок да се покачи за 50% на вкупната цена на тутунот, а тие дадоа само 50% од заштитната цена на тутунот.

Други причини се тоа што најголема вина за мене што дојде до овој случај не носи претходната Влада. Владата односно поедините министерства од оваа проблематика беа за познаени со овие проблеми, а никој не сакаше да реагира. Така ние донесовме по три промени на сите закони, закони кои важеа во бивша Југославија ги изменивме во одредени одредби, а додека одредбите во овие случаи никако не сакаше Владата да ги менува.

И тука сакам да подвлечам односно посочам сега јавната поддршка на оваа Влада баш по заклучоците дека Парламентот сака да превземе некои ингеренции што не е така, дека пред се ние овде правевме Устав и рековме дека ќе правиме правна држава и во нашите програми политички сите се залагавме за тоа.

Сега ќе го прокоментирам самиот настан.

Мислам дека во самата информација е дадено дека барањата на земјоделците се исправни, постапките на милицијата исто така, значи виновник нема. Сакам да кажам дека во овој случај има виновници и виновниците треба да се најдат, а не парламентот. Јас би рекол ние треба да заклучиме и да дадеме задача на одредените институции да ги пронајдат виновниците и да ни ги кажат. За мене е апсурд- но после 10 месеци за еден ваков случај да немаме виновници.

На самиот ден на одржувањето, тоа е факт кога утринава по- минавме таму беше донесена многу поголем број на полиција што на прв поглед изгледаше застрашувачки.

Ми паѓа во очи од самата информација дека на барање на директорот на АД "Јака" во подрачните единици на Министерството за внатрешни работи во Радовиш и Струмица, Министерството има превземени дејствија како да го спречи уништувањето на објектите. Пред се се мислам дека за оваа работа е одговорно министерството. Негова задача е да ги брани објектите па каде и да биде. Овде не стануваше збор за загрозеност на општествениот имот, но беше направено така да се предизвика инцидент. Тоа е политика на одредена политичка структура во Радовиш на одредена политичка гарнитура која е заедно веќе 25 или 30 години. Воопшто јас не наоѓам кривица и ако некои многу го окривуваат министерот за внатрешни работи. Јас ќе кажам нешто друго бидејќи мислам дека е така. Во

Министерството за внатрешни работи советникот на министерот е од Радовиш а исто така и секретарот за јавна безбедност. Мислам дека министерот многу помалку е договорен бидејќи баш советникот на министерот е другар и во иста политичка гарнитура веќе 25 години, што си ги менуваат фотелјите.

Јас знам дека оваа дискусија, бидејќи сум директен повлекува и последици но не се плашам, знам дека е така.

Второ, факт е и тоа дека и наредниот ден после штрајкот 5 полицајци во информацијата пишува и така е кажано и од луѓето и докажано дека имаат употребено сила. Мислам дека нема ниеден полицаец а не 5 да си даде право да тепе неког наредниот ден. Мислам и уште еднаш ќе потенцирам дека министерот на некој начин е излажан. Премногу му се префрла на министерот а тоа треба да се однесува на главните виновници, а не на министерот. Јас мислам дека министерот на некој начин е преварен. Јас не верувам дека министерот има издадено наредба за употреба на сила, како што и пишува дека нема издадено, а заправо е предизвикано намерно инцидент, бидејќи имаше и претходно штрајк па штрајкот заврши многу мирно без да се оштети ништо во кругот на фабриката.

Исто така ќе ви кажам дека сум се залагал да не дојде воопшто до штрајк. Земјоделскиот сојуз на сие повикуваше и двајцата пратеници баш околу проблемите на тутунот. Во тоа време и јас им велев дека не треба воопшто да прават штрајк, дека е покренато се.

ТИМЕ АНДОНОВ: (продолжение)

Од овие недоследности што се спроведуваа во тоа време и сега подржани од Владата, морам да кажам од поедини министри и субјекти од Владата поднесовме и кривични пријави. Точно година дена од тие кривични пријави нема никакви информации јас ќе ви кажам документ, еве тоа се две кривични пријави поднесени од нашата партија и ако се одеше на тој начин немаше да дојде ни до штрајк ни до ништо. Ќе ви кажам за заменик директорот кој има криминални дејствија извршено, присвоени акции, потпишувано како незваничен, невработен, документи со негов потпис и тоа за продолжување на мандатот на директорот и за низа други важни одлуки. Сите и во јавните обвинителска се оградуваат од тоа бидејќи им е страв од моќници ќе ги изгубат своите работни места.

Друго, забелешка имам исто така и на средствата за јавно информирање. Мислам дека ако бегаме од проблемот, тој станува се поголем и поголем а сите знаеме дека моќници има во нашето општество и тешко се поминува преку нив. Имено, после случајот имаше новинари, ќе го потенцирам беше новинарот Барбаровски, беше во Радовиш за да ја информира јавноста што се случувало, да го изразат незадоволството луѓето зошто дошло до тоа. Тој на некој начин беше кај директорот во Јака, па тој кој човек ќе му каже со тој човек да изврши интервју. Јас контактирав со новинарот и му дадов документ да и ја каже на јавноста вистината, но тоа не беше сторено до ден денеска мислам дека по оваа расправа треба да се донесат заклучоци. Претходната Влада па и сегашната мислам дека прави грешка. Имаше време да исправи полно работи за да се исправат некои работи, да работиме така како што треба, да правиме правна држава. Да ви кажам право јас во моите размислувања како сега граѓаните од

Радовиш сите знаат дека има неправилности, незаконски вработени, извршени криминални дејствија, усвојување на пари се тоа, акции според важечките закони. Има сега направено фалсификат документи. Јас имам податоци од званичните министерства. Фалсификат документи дека ги плаќал акциите иако тоа не е законско. Зарем тоа треба да го дозволуваме во нашата држава. Инаку најмногу се плашам од грешката информации во парламентот па и да се прегазува достоинството и честа на пратениците на некој начин да се изложат. Тоа не смееме да го дозволиме. Ако се случило нешто треба да се учиме на него и да не дозволиме другпат да се случи. И во заклучоците мислам треба строго да се дефинира рок - Во рок од еден месец дали тоа ќе бидат министерствата, дали јавното обвинителство да не информираат што имаат преземено. Дали МВР. Дека има прекршоци има, прекорачени се овластувањата, а не се согласувам целата вина да се фрла и врз министерот, затоа што ви ја кажа вистината. Тоа е акција на одредена гарнитура да се одржи на власт. И не можеш ти мора да имаш и реперкусии. Јас ќе ви кажам дека имам и последици по фамилијата што така застанав на овој проблем на правен начин да се изведе, само немаме држава, немаме институции, имам реперкусии по фамилијата. Сега отворено зборувам, мислам дека треба да ставиме крај на вакви работи. Политика е политика, а другото е друго. Пред се сите имаме право на живот. И потенцирам уште еднаш мора заклучоците да ги донесеме и да дадеме обврска на овие министерства, на институциите да не информираат во рок од еден месец. Тоа барам да влезе во заклучоците.

БЛАГОЈА ХАНЏИСКИ:

Господине претседателе, дами и господа пратеници. Во нашата досегашна пракса парламентарна на повеќепартискиот парламент, а и

воопшто во праксата на сите собранија на Република Македонија до денеска, ние за прв пат формираме вакви повремени парламентарни групи за испитување на одредени настани за поднесување на извештаи и за давање на оценка дали дошло до пречекоруваше во овластувањата и во правата на едната или на другата страна од учесниците во тие настани. Исто така за прв пат во нашата пракса имаме организиран настап на независни синдикати на земјоделците, или на други струкови синдикати, штрајк заради незадоволството од состојбата во аграрот и според нивните искази од индиферентниот однос на Владата и бавното решавање на проблемите. Затоа на почетокот би го поставил прашањето имаше ли причини за незадоволствата од состојбите во аграрот, генерално кога станува збор за настаните во Куклиш, или од состојбите со тутунопроизводството кога станува збор за настаните во Радовиш. Имаше и тоа премногу, заради тоа што во услови на целосна трансформација на економскиот систем, која што се одвива со недоволна динамика, непрограмирано, неподдржана со основните законски акти, оправдано или неоправдано, во услови на целосна блокада од север и југ, тешки нафтени кризи, изгубени пазари за раноградинарските и градинарските производи и нивните продори од соседните земји, посебно од соседна Бугарија, во услови на изразени инфлаторни движења, кои што го јадат земјоделскиот денар, заради тоа што се зема еднаш или двапати во годината, а се троши во текот на цела година, во услови на недостаток на средства за премии и регреси, за исплата на разликите во цени, во услови на страв дека нема да се остварат условите за нормално одвивање на пролетната сеидба 1992 година и многу други неизвесности, кои што го прават несигурен животот на тие што не хранат, причини за незадоволство од состојбите во аграрот во 1992 година имало на претек и ќе ги има уште долго време се додека не се

X/4

стабилизира државата внатре, а и состојбите во нашето соседство и подалеку, зошто голем дел од нашите пазарни вишоци досега одеа таму. Има ли во парламентарната демократија друг легитимен начин за изразување на ваквите незадоволства, освен организираните и најавени штрајкови и дали се тие активности нелигитимни и противуставни. Секако не. Штрајкот во новопроектираниот политички систем на нашата држава има точно дефинирана позитивна улога и функција и е делотворен, но тоа подразбира висок степен на организираност, стручност и познавање на проблематиката во рамките на дејноста, во другите дејности кои што имаат допирни точки со таа дејност и општо во државата и пошироко. Истата условеност постои кај другата страна. Кај партнерот кој што настапува во името на државата, а тоа е Владата директно, или нејзините соодветни ресорни органи, се до ресорот полиција. Има ли во таа смисла пропусти на двете страни кои што влијаеле директно на неповолниот развој на настаните на недолотворноста на самите штрајкови, на губењето на нивните основни цели и функции и добивањето на другите несакани политички димензии и призвучи. Ако се погледаат летимично сите извештаи а посебно извештајот за Куклиш, такви пропусти ќе се најдат на десетици. Од недоволната координираност на настапот на републичкиот независен синдикат и до недоволната координираност во настапите на општинските и месните синдикати од кои што повеќе ќе се формираат токму во деновите на првите поорганизирани активности по протестот пред Собранието на 22.02.1992 година со неколкукратните закажувања и откажувања на генералниот штрајк недоволната информираност на членството за резултатите од преговорите на претставниците на републичкиот синдикат со Владата одржани на 22.03.1992 година, по кој што штрајкот бил одложен, до одлуката на протесниот собир на земјоделците од Куклиш, Градско, Балдовци, Сачево, Свидовица, Банско, Мокриево и други села од

X/5

23.03.1992 година кои што отпочнал во раните утрински часови мирно и достојанствено до нивното сознание преку јавните гласила дури два часа по отпочнување на штрајкот и недовербата во оваа вест дека навистина штрајкот е одложен. Понатаму, до поддржувањето по постигнатиот договор од страна на претседателот на Републичкиот синдикат со Владата да се одложи штрајкот и повторно до поддржување на штрајкувачите во Куклиш околу 20 часот вечерта, по ненавременото доаѓање на претставниците на Владата кои што сметале дека навреме се договориле со главните организатори на овие протесни собири претходната вечер, до незадоволството од начинот на информирање практично на сите јавни гласила за развојот на тие настани, до лажно протурените вести дека било спречено пренесувањето на повредените на лечење во Струмица во случајот во Куклиш, до лажно протурените вести дека некои повредени полицајци биле оневозможени да бидат лекувани во Болницата во Радовиш, до лажната вест дека ВМРО-ДПМНЕ довела два камиона оружје во одбрана во Куклиш, до многу такви до, покажуваат дека може да се дојде до вакви ситуации, покажуваат како еден оправдан протест на граѓаните може да се изроди во несакани собитија, кои што фрлаат црни дамки на штрајкувачите и на власта и на државата во целина и конечно го девалвираат штрајкот како демократска институција во самиот негов зачеток. На што се должат овие пропусти и има ли кривци во ваквите ситуации, дали се само на едната страна, само на другата страна, или на двете страни.

Имајќи го предвид сето она што се случуваше на протесниот собир во Куклиш, а и на другите протести собири, со право можеме да кажеме дека најголемиот дел на направените пропусти се должат всушност за нашето неискуство на полето на вистинското синдикално делување и на однесувањето на другиот партнер, Владата, во вакви ситуации и

X/6

независните синдикати за прв пат во Македонија организираа протесни собири и првата македонска Влада во самостојна Република Македонија за прв пат се наоѓа во позиција на нивен партнер во името на државата и информативните куќи за прв пат информираат од вакви собитија и во иста ситуација за прв пат се најде и самата полиција, исклучувајќи ги случаите во Вевчани, кој што знаете се случија во сосема поинакви општествено - политички услови.

Бев на еден собир во Куклиш, разговаравме во релативно мирна атмосфера за повеќе прашања, па и за протесниот собир и неговиот непријатен епилог. Потекнувам од тие краишта, живеам во Струмица со години и многу од жителите па и учесниците на Собирот ги познавам или лично или преку нивните предци. Затоа знам дека не се работи воопшто за бунтовници без причина, за недомаќини, за неработници, за луѓе што бараат преку леб погача. Иако се земјоделци уште од поодамна покажале дека знаат што сакаат, дека се конструктивни, лојални и поприлично политички писмени. Знаат и да размислуваат и да промислуваат. Тогаш штом е така, а тоа прашање се постави и на таа средба, се поставува генералното прашање како можеше ваквите настани да добијат ваков неповолен развој. Едноставно многу работи се директно последица на бројните пропусти за кои што зборував напред. На накалемувањето на многу провокативни елементи што ги предизвикува самата ситуација на конфронтација, на група на граѓани кои што веруваат во исправноста на своите барања и на полицијата испратена да го чува јавниот ред и мир и државните и индивидуалните добра. Во таква ситуација секој се чувствува посилен отколку што објективно е. Едната страна заради бројниот однос пример присуството на повеќе од 300 граѓани на едната страна, а другите заради техничките средства со кои располагаат, кои што исто така во такви ситуации даваат поголема сила од онаа со која што ефективно се располага.

Доволни се и вербалните дуели од типот комити што наводно доаѓале од страна на полицијата за што инаку има и објективна оправданост, заради тоа што е познато дека Куклиш е апсолутно најкомитското село во струмичко од формирањето на ТМРО до крајот на неговото делување, или вербалните дуели од типот српска полиција, што доаѓале од страна на учесниците во штрајкот, иако позитивно знам дека меѓу нив се наоѓале и први братучеди на неколку полицајци кои што биле нарекувани српска полиција и ги извикувале ваквите квалификации, па да дојде до повишена температура, до тензии потегнување на оружјето и тоа секоја страна со она со што располага, едната страна со камења, а другата страна со димни кутии и др. Почнаа ли работите да се одвиваат на овој начин, дури не е битно ни кој прв почнал, ни кој што рекол, тогаш надвладуваат чувствата не разумот, агресивноста од едната и од другата страна, само што таа агресивност од едната страна се вика репресија, а од другата страна самоодбрана и што тоа ќе биде така постојано секогаш. Што да се направи да не доаѓаме во вакви немили ситуации. Секако овдека беше кажано во неколку наврати да научиме по нешто од грешките што се направени досега и да не ни се повторуваат. Двата партнера на сите протесни собири да постапуваат во согласност со уставните и законските овластувања и права и да се почитува достоинството и образот и на едните и на другите, зашто сите се рамноправни и граѓани на Република Македонија, сите во таа држава си имаат свое место и права и обврски и граѓански и професионални. Да не се искажуваат натрупаните незадоволства врз приватните и општествени добра, односно имовина, да се предизвикуваат материјални штети, заради тоа што ќе паднат на товар на сите нас заедно и заради тоа што вакви материјални оштетувања не се дозволени ни во една правна држава.

X/8

Владата како претставник на државата и партнер во ваквите собитија да го претпочита само дијалогот, силата на аргументите и ништо друго и да биде спремна да одговори на секој повик навреме да преговара и да одговара, зошто не верувам дека овој питом народ може да не прифати аргументи, човечки изговорен збор да не биде разбран и разборит. Инаку луѓето и во Куклиш и во Радовиш и во Скопје и било каде ќе постанат алергични и на сопствената Влада и на сопствената полиција и ќе изгубат доверба и во државата и во нејзините институции. Од тоа нема полошо ништо, освен можеби чувствата што ги имале нашите предци кога и власта и полицијата навистина беа туѓи. ВО еден период и безбедноста на целата наша држава и безбедноста на сите граѓани лежеше само на полицијата. Ќе ве потсетам дека овие собитија некои од нив се случија во периодот кога ЈНА сеуште не беше заинтересирана од Република Македонија. Уште подолг период најверојатно и трајно ќе ни треба способна обучена, опремена и стабилна полиција и не треба да направиме ништо со што ќе ја поткопаме нејзината оперативна моќ. Впрочем, таа е и треба да биде во служба на мирот и безбедноста на секој граѓанин и на државата во целина. Држава со способна и ефикасна полиција која што делува во рамките на уставните овластувања и правилото на службата не е полициска држава. Нема правна држава, без ефикасна полиција. Ако не беше така по полициска држава од Швајцарија, мислам дека немаше да најдеме никаде во светот. Затоа мора и полицијата што побрзо да се трансформира во согласност со новонастанатите потреби и задачи, да делува исклучиво во рамките на своите уставни и законски овластувања. Оттука ги поддржувам сите барања за проверка и повратни информации за тоа дали во овие или во било кој друг случај и оној кој сеуште не е елабориран за расправа, некои припадник на полицијата ги прекршил уставните овластувања и правилата на службата. Ги поддржувам во целост извештаите на комисијата, иако не

можам да најдам никакво оправдување за ваквото доцнење, ги подржувам и сите заклучоци во извештаите со исклучок на заклучоците 3,5 и 7 за кој што колегата Бранко Арсовски, член на привремената парламентарна група даде извонредно добри образложувања зошто се неприфатливи и од сите нас и од страна на Парламентот кој што си има сосема други права и ингеренции.

АБДУРАХМАН ХАЛИТИ:

Почитувани пратеници, јас пред себе ги имав извештаите на Повремената комисија, ги прочитав и најдов дека во нив се опишани настаните/во зависност од тоа со кого разговарала Комисијата. од различни агли. Секој останал при својата вистина, Комисијата е неутрална, таа половично ја извршува работата, затоа што во одлуката за формирање на повремена комисија за испитување на причините и околностите таму и таму се говори за испитување. Комисијата нас не упатува, заправо Собранието се упатува да донесе заклучоци, некој друг да утврди нешто друго. Меѓутоа, тоа што е тука е.

Заклучокот се задолжува МВР да испита дали има пречекорување на овластувањата, на прв поглед е сосема прифатлив. Меѓутоа, треба да се има предвид фактот дека перманентна задача на луѓето што го водат ова Министерство е да провери дали некој ги пречекорувал овластувањата или не и следствено на тоа да преземе соодветни мерки. Оттука, мислам дека е сосема депласирано со посебен заклучок да се направи нешто што веќе е направено со закон. Во законот јасно се говори кој како треба да постапува[^], и правилата на Службата тоа го кажуваат итн.

Според тоа, крајниот производ на работата на Комисијата се заклучоците, тие се и задоцнети, дури би рекол и беспредметни.

Тука беа искажани неколку мислења во смисла на тоа дека полицијата не ни е демократска. Јас ве уверувам дека никаде во светот нема демократска полиција. Тој израз дури во современиот свет, колку мене ми е познато не се ни употребува. Има демократски прописи, закони, донесени во демократска процедура и помалку демократски прописи. А полицијата е таа која што ги спроведува тие прописи. Според тоа, ако ние

сакаме правна полиција, која ќе постапува со еднаков аршин, со еднакви мерила и критериуми во сите случаи, слични или исти, тогаш таков треба да го направиме законот. Според тоа, некои дискусии околу тоа колку сме демократска држава или не ги сметам за преуранети бидејќи таа работа треба да се елаборира при донесување на законот односно законите што ја регулираат оваа материја и тогаш ќе кажеме тоа што мислиме, ќе кажеме каква полиција сакаме, каква извршна власт|[сакаме итн.

Кога сум тука, не можам а да не констатирам дека ако имаме забелешки на работата на органите, во овој случај на Министерството за внатрешни работи, а такви забелешки верувајте ми можат да се најдат многу, тогаш треба од оваа говорница исто така да се каже дека имаме многу и тоа уште поголеми забелешки на работата на целата извршна власт. Нема да кажам ништо ново и непознато ако потврдам дека нам денес извршната власт, управната власт, господин, не ни функционира. Во сите нејзини сегменти не ни функционира односно многу слабо ни функционира.

Од тука, се залагам ние да престанеме со други активности, да донесеме закони, веќе донесените закони да ги подобриме и да бараме од Владата стриктно почитување на прописите. Во спротивно, ќе дојдеме во ситуација да формираме и повремени комисии и тоа не една, две или три, туку повеќе, секоја седница, бидејќи никој не може да тврди дека утре нема да ни избувне некој друг проблем во некоја друга управна област, па кога ќе навлеземе да ги анализираме тие односи таму, тогаш ќе најдеме колку недоречености има и колку работи наопаку се прават.

Бидејќи не сакам тука да одземам многу време, одделни работи многу убаво и многу умесно беа кажани и не сакам да ги повторувам.

Залагањата да се почитуваат прописите се општи и универзални и мислам дека никаков приговор не може да се стави. Меѓутоа, господо пратеници, тука имаше едни дисонантни дискусии кои се залагаат полицијата таму каде што според нивно мислење треба да дејствува, треба да биде строга, но кога се анализираат постапките на полицијата, таму каде што боли, тогаш бараат хуманост. Сега, прашањето тука е што е тоа строго, што е строгост и што е хуманост. Ќе се повторам можеби ако кажам дека полицијата не може да биде ниту строга ниту хумана. Прописот може да биде строг и хуман. Законот треба да биде строг, но хуман. Строг во определувањето на тоа што е хумано и хуман во постапувањата во строгост. Можеби некој се рече дека ова е игра на зборови, меѓутоа, тоа воопшто не е игра на зборови. Строги во хуманоста и хумани во строгоста е позната мисла уште поодамна.

Конечно, само една забелешка на одделни залагања тука, на одделни самонаречени демократи, кои во зависност од припадноста на човекот спрема кој се применува законот, бараат демократија или нејсе залагаат за тоа. Тука беше кажано дека во одделни случаи полицијата треба да биде многу агресивна многу строга итн., а во други исти такви, под исти или слични околности не треба да биде ниту агресивна,, да ги пропушти настаните така како што говорникот смета дека треба да биде. Исто и оваа работа не треба да ја бараме од полицијата. Ние тоа треба да го напишеме во закони. Во историјата на правото има примери како на пример Душановиот законик, кој што вели ако властелинот прави тоа и тоа казната е парична, а за исто дело за другите е предвидена смртна казна. Меѓутоа, тоа се е напишано во закон. Ако тоа го напишеме во законот, сосема лесно полицијата и ќе го спроведе.

СЕЈФЕДИН ХАРУНИ:

Дами и господа пратеници, почитувано претседателство, извештајот на повремената комисија за испитување на настаните во Куклиш, Радовиш и Скопје беше тема на дискусија на две продолженија на ова Собрание и секако зазеде еден голем простор за дискусија тука и секако дискусиите биле како што и самите се изјаснија од говорница. Една од забелешките што и претходните дискусанти ја реков овде од оваа говорница, за настаните во Куклиш, Радовиш и Скопје се зборува скоро 9 месеци подоцна. А тоа што во извештајот има многу нешто недоречено, во некои делови, исто како и останатите дискусанти јас се согласувам. Но, сепак, употребата на принуди средства е антиуставна и античовечка. Овие настани во Куклиш, Радовиш и Скопје н^а можат да се затворат во и со некаков криминален случај, независно што можеби поводот носи таква боја и вештачки наметнат став. Кога би било така како што се тврди во извештајот, тогаш дури и секој минимален чекор на овие простори би бил исполнет со потенцијални опасности и практично таму би замрел животот. Но работите стојат во некои делови на самиот извештај поинаку, а причините се подлабоки, но за жал со ништо во одредени делови не ја потврдува вистината. настани се едни од редица такви што честопати полицијата ги нарекува криминални случаи. А нивното вистинско име е политичко сценарио со една општа цел, дестабилизација на РМ токму од оние сили што не ја сакаат независна и суверена и посебно ја сакаат како правна, туку пред се како полициска држава. Во тој однос овие настани претставуваат само една драстична епизода, кулминирано веќе со последици изразени во пошироки димензии од поранешниот Ју-простор. Тие настани не се разликуваат од веќе одиграните настани во БиХ, Косово, Хрватска и некои други делови на бивша Југославија. Тоа го потенцирам бидејќи таков беше нивниот почеток, така почнаа настаните, особено во тие

XI/5

средини каде што се мултинационални и мултиконфесионални средини. Друго е што некои поедини народи, поедини националности во сите средини се залагаат за соживот, за заедништво и за мир на оваа македонска почва.

Особено овде сакам да потенцирам дека покрај тие исто така прогресивни сили ја сфатија оваа нечесна игра и мошне умствено и паметно се воздржаа од натамошните провокации од сами поединци во МВР.

Конкретно албанскиот народ никогаш не сакал војна, туку сака мир, сакаме развој, сакаме развој, сака соживот со сите други кои исто така се залагаат за тоа. Сака да ги остварува своите граѓански права до крај, да развива демократски односи, да ги почитува законите на правната држава, но истовремено ја отфрлува употребата на сила како неслободарска, нецивилизациска и незрела која не дозволува меѓусебен дијалог во рамките на институциите на правната држава и сака проблемите да се решаваат демократски. За жал во настаните како во Куклиш, како во Радовиш и овие настани во Скопје, па и во некои други места бил употребуван солзавец, против семејства, против деца кои штотуку стапнале во живот, со болни старци кои го чекаат крајот на нивниот живот. Во некои настани имало(за жал; и пукање, а се разбира и жртви. Такво нешто можеше да се види само во филмовите на Дивиот Запад или таму каде што дрогата претставува единствен начин на живот или пак месистофелесот на средниот век, а не полицијата на правната и демократска Македонија која оправдано бара простор во демократска Европа и особено на прагот на 21-от век кога употребата на силата веќе е неповратен процес, а секоја нејзина употреба создава меѓуграѓански, меѓунационални конфликти од пошироки размери, како реални фокуси за потенцијални војни состојби кои исто така треба за

секогаш да бидат елиминирани, а граѓаните така сложни да остваруваат соживот во слога, да живеат комшиски како што тоа го правеа досега и како што им доликува. По низа такви дејствија, преземени се не секогаш умно и достоинствено од полицијата, да потсетам настанот во Куклиш, Радовиш, кога се протестираше против "Јака", настаните во Радолишта кога исто така над 1000 полицајци влегле во куќите на недолжните граѓани и влеале страв во нив, а секој страв е при- дружен и со омраза. За жал, во претходните настани имавме и случај кога и граѓанин од скопското село Љуботен подлегнал на ударите^п што секако полицаецот ги имаше пречекорено своите овластувања.

Меѓутоа, сакам да направам една мала дигресија, што секако во моментот би требало да ме сослушате. За сите настани кои досега биле предмет на расправа, разните соопштенија се распалуваат, ги распалуваат страстите, се разгоруваше национализмот и шовинизмот, со изрази полни со омраза и невинности, со што националистите од сите бои и шовинистите од сите средини ги користеа овие случаи да ја докажат исправноста на самите настани, зборувајќи дека тоа никому нешто нема да му значи ако почне војна секако, едни против други.

Зар денес некого во разнебитена Славонија, во разнебитена Босна и на други Ју-бивши простори го интересира кој помалку е виновен во конкретниот случај или кој почнал прв, колку тоа им значи на илјадници загинати, стотици илјади раселени луѓе по светот далеку од своите родни огништа, А^полку тоа им значи на оние деца што останаа без родители и на оние родители што останаа без деца. Што денес размислуваат преживеаните во Сараево и дали тие заправо прашуваат и поставуваат прашање кој почнал прв. Јас сум сигурен дека тоа најмалку ги интересира. Не само тоа кој почнал прв, туку и најмалку кој е виновен, чиј национализам

е поголем и чиј национализам е помал или размислува за своите најблиски, деца, браќа, комшии, кои останаа непогребани пред своите урнати куќи. Јас сум сигурен дека тој народ денес таму во тие простори воопшто не размислува дали е Милошевиќ виновен.

СЕЈФЕДИН ХАРУНИ: (продолжение)

Дали е Милошевиќ крив за сето тоа или е Туѓман, дали е Караѓиќ или Изедбеговиќ или пак остануваат и натаму тие тврди и трајни националисти што и едниот и другиот и третиот и четвртиот го поддржуваат.

Од ова се заклучува и се покажува дека сите еднострани сите субјективни, а секако и сите пречекорувани случаи и настани никој не е на страна на тие да ги брани или пак да ги штити. Апсолутно. Па, ни најмалку на оние пречекорените однесувања на полицијата која некој ги шиканира, според некој не е народна, не застанува. Но, но сепак не би било добро ниту праведно ако работите не се именуваат со вистинско име, ако за настаните во село Куклиш, Радовиш, Скопје и другите места во Републиката, што веќе станале и синдром на појави остануваат нерасчистени и тајни. Лично сметам дека полицијата е уфрлена во оваа лоша игра. Секако ние другите треба да правиме се состојбите да се надминат, грешките никогаш да не се повторуваат, насекаде да владее, разум да се врати довербата меѓу луѓето, меѓу сите нации и верски конфесии за секогаш да исчезне разорната негативна енергија присутна дури и на овој Парламент. Да се сфати една вистина над сите вистини дека никогаш ниту албанците можат да ги истераат македонците, ниту македонците можат да ги истераат албанците од овие огништа. Засекогаш ќе живееме заедно, никогаш нема да има чисти етникуми, хомогенизирани националности. И бидејќи секогаш ќе бидеме така не е добро толку да се инвестира во кавги меѓу нас.

Наместо да работиме само со аргументи, со дијалог, толеранција, да ги решаваме сите проблеми за тоа сме спремни секогаш со цел да не и дозволиме на војната како најголемо зло и несреќа да процватува на овие

XII/2

простори каде што прв пат во Планетата земја ќе биде без идентитет, како што го имаме во поранешна Југославија.

Воедно и ние не сме со толку блиски вреќи и големи вреќи за да ја носиме Македонија било каде да одиме. Таа е голема, таа е широка и во неа има и разум и желба за соживот. Исто така, според мене не може неказнето да се пролева крв. Секако, во одделни настани особено во последниве настани имавме и масакрирање, пукање во куќи во дворови и во улици. Да се маваат и да се малтретираат. Ако тоа не се стори тогаш тоа е веќе почеток на меѓуетнички судири, тоа е граѓанска војна, тоа е немоќ на системот и немоќ на државата.

И да завршам. Полициската репресија се повеќе понекогаш добива институционализирана форма што е карактеристика на тоталитарни полициски држави. Тоа го рекоа и некои други, само сепак во една поблага форма. Се наметнува прашање колку жртви треба да паднат за да оваа држава Македонија добие контури на демократска, правна и рамноправна држава на сите граѓани, или пак министерството за внатрешни работи да стане народно. Прогресивните снаги и нивните обиди да се спречи војната и нејзината ескалација од балкански размери никаде не добива аплаузи, и тоа од никого. Состојби што имаме во сите познати средини, меѓутоа ќе мора да се работи за мир за што војната е едно удобно решение на проблемот. Кога велам дека војната е удобно решение, денеска е најлесно да се убива а најтешко е да се бори човек за мир. Мирот е потежок затоа што тука треба да се ангажираат многу прогресивни снаги и тука треба да се вложи многу труд додека другите што веќе се определиле, дел во Хрватска, Србија и во Босна за потешката работа тоа е војната. Но се залагам за мир и соживот. За да се постигне сето ова во редовите на министерството за внатрешни работи секако треба да се вработат пропорционално сите националности, да бидат застапени според нивниот

XII/3

број секако. Мислам дека ова би требало да биде императив во овие мултинационални држави, во овие мултинационални заедници. Што побрзо ова ќе биде сфатено побрзо секако и проблемите ќе може да се намалуваат. Ако во Министерството за внатрешни работи не се направат обиди за ради- кални смени јас сум сигурен дека со тоа не ќе можеме да направиме ништо. Затоа на министерот Фрчковски му преостанува да застане на страната на демократијата и на страната на прогресивните сили, инаку проблеми секако ќе можеме да имаме и во наредниот период. Не може само еден министер да се отстранува, а другите кои што придонесуваат за такви односи да остануваат и натаму да го прават тоа што е направено.

СТОИЛЕ СТОЈКОВ:

Почитувани пратеници, за граѓанските права нема меѓутоа односно нема алтернатива. Единствена алтернатива за граѓанските права е диктатурата. Ние се определивме за демократска држава. Во врска со трите случаи односно со случајот во Куклиш, Радовиш и случајот со учесниците на протесниот собир од албанската националност, термин кој стана уставна категорија односно жители на струшката општина јас како член на повремената комисија би се искажал на почетокот генерално за целесходноста и оправданоста на поврзувањето на овие три случаи односно четири со одложениот случај во Дебар, а потоа согласно прифатениот предлог даден од претседателот на ова Собрание ќе се навратам на секој случај поединечно со напомена за кој случај се работи.

Од нас како пратеници во овој Парламент, а посебно членовите на повремената комисија јавноста, а и останатите пратеници очекуваат со една смисла на праведност како основна цел за расветлување на случаите да ги искажеме своите искажувања од кои дел се презентирани и во извештаите кои се предмет на расправа на денешнава седница.

Праведноста како општо прифатено цивилизациско мерило често пати доживува деградација од субјективистичките гледања на поединци или групи односно од нивните лични интереси во однос на вистината за одредени настани. Смесолот за праведност често пати се разликува од поединец до поединец во зависност од тоа колкава е успешноста на нашето поимање односно успешноста на образовните кадри т.е. нашите учители кои се трудеа во текот на нашето школување да ни ја всадат таа смисла за праведност. Општо прифатено правило е дека правдата секогаш победува. Понекогаш доцни, но никогаш не ги заборава своите почитувачи. Мое мислење е дека двата случаја Куклиш и Радовиш се истоветни случаи односно случаи на синдикални барања на интересни групи, земјоделци незадоволни од својот статус и статусот на нивните производи. Третиот случај е случај на класична полициска акција со легитимирање на лица и претрес на превозно средство, учесник во сообраќајот со цел да се откријат можни сторители на прекршок односно постоење на основано сомнение на казниво со закон дело и меѓусебниот однос на учесниците. Заедничко во сите три случаи е само спротивната страна односно МВР. Затоа случаите треба да се гледаат од аспектите на мотивираноста и заинтересираноста на случајните страни.

Најнапред ќе се навратам на случајот Скопје - Струга, случај кој настанал по завршување на митингот званично пријавен под името "За демократија и рамноправност" во организација на политичката партија ПДП одржан на ден 31 март 1992 година во Скопје. Припадниците на МВР по добиените сознанија од страна на оперативците и од безбројните јавувања на граѓаните дека на митингот се наоѓаат и транспаренти со содржина која може да предизвика национална или верска омраза, што согласно законот е казниво дело, извршиле проверка на идните на патниците и целосен

XII/5

претрес на автобус со Охридска регистрација, инаку со граѓани од Струга. Притоа припадниците на МВР пронашле два транспарента од кои едниот со посебно обоена карта на Република Македонија односно поголемиот нејзин дел вклучувајќи го и западниот дел обоен жолто и со двоглав орел и напишан текст на албански јазик, "да живее политичката територијална автономија на албанците во Македонија".

Мене ми остави впечаток искажувањето на повеќето граѓани од албанска националност на 8 април 1992 година на состанокот на повремениот комисија одржан во Струга. Тие немаат никакви забелешки од легитимирањето и претресот на автобусот туку од односот на еден припадник на МВР и изречените навредливи зборови. Инаку, што се однесува до картата тие исто така велат, така повеќето се изразија на состанокот во Струга дека ако е тоа казниво дело тие немаат ништо против. Меѓутоа овде се напомена дека споредувањето на двете карти односно картата што беше на таканаречената Илирида и картите кои нашите деца ги имаат во учебниците сеуште по историја односно картите се продаваат во книжарниците, каде што е една карта на Македонија пред балканските војни односно 1912 година, историска карта т.е. етничко територијална карта на Република Македонија пред балканските војни на кои што таа територија беше поделена меѓу три завојувачи. На оваа говорница се изнесе дека тие карти претставуваат срамотна работа за Македонија и македонскиот народ. Јас ќе кажам дека тие не претставуваат никаква срамота, туку дека се тоа учебни помагала за да ние на нашите генерации им покажеме на кој начин и како и кои беа нашите непријатели и волци што не делеа. Мене ме чуди што ова се изнесе од еден граѓанин, сега пратеник кој потекнува т.е. неговите предци се од една узурпирана територија од нашата сосетка која и ден денеска го негира нашето име. Т.е. тие негови предци сигурно коските во гробот ќе им се превртуваат дека нивниот човек односно нивниот потомок

XII/6

така размислува за својата нација и својот народ. Но, тоа е негово право како сака нека мисли. Значи, од оваа кратка фотографија што произлегува се работи за навреденост без употреба на средства за присила, така како што ми кажаа граѓаните од албанската националност на состанокот одржан во Струга. Значи ако полицаецот, се работи за еден полицаец, така бевме известени во еден афект ги изрекол навредливите зборови "магарињава истерајте ги со сила од автобусот" односно, како што ми кажаа претставници на МВР самите патници кажале "што сме ние, магариња ли сме да се однесувате на овој начин" , односно целиот случај од политички аспект што некој сака да го наметне се сведува на изречена или неизречена навреда. А казнивите дела се работа на судот односно и сатисфакцијата изречена или неизречена навреда може исто така да не бара на суд, меѓутоа јас очекував припадникот на МВР односно целото министерство да испрати до Комисијата една повратна информација за изречените или неизречените навреди и евентуално човечко извинување до граѓаните од страна на полицаецот ако нешто такво казал. Со едно вакво решение случајот одамна мислам дека ќе беше симнат, немаше да се провлекува повеќе до 10 месеци итн.

Втората група, односно двата случаја во Куклиш и Радовиш иако меѓусебно поврзани со проблематиката која беше причина и цел односно интересното здружување на земјоделците и барање на своите права по уставно гарантиран пат од една страна и вмешаноста на истите и во двата случаја, истите раководители како предводници, припадници на МВР од друга страна ќе започнат со елаборирање и мои согледувања за случајот Куклиш.

Основна причина за одржување на протесниот собир на земјоделците е незадоволството од состојбите и индиферентниот однос на Владата што се манифестира во проблеми сврзани со земјоделието. Со цел да го свртат

XII/7

вниманието на Владата и јавноста за своите проблеми независниот синдикат на земјоделците организира протест пред Парламентот на 22 февруари 1992 година. Овој протест, на овој протест не ги добија разговорите од Владата на поставените барања и за таа цел е најавен генерален штрајк за 23 март 1992 година со блокада на поважните патишта во македонската држава. Ноќта спрема 23 март дошло до средба помеѓу претставниците на земјоделците и Владата на која бил постигнат договор и било договорено штрајкот да се откаже. Во меѓувреме МВР издал соопштение дека ќе се преземат ефикасни мерки за да не дојде до блокада на сообраќајот. Поради немање доволно време и некоординирана акција за известување дека штрајкот се одлага од поедини струмички села земјоделците во раните утрински часови на 23 мар 1992 година го блокирале патниот правец Струмица- Валандово на раскрсницата кај с. Куклиш со 45 трактори, 20 товарни и 11 патнички возила.

Спрема независниот синдикат штрајкот се одвивал мирно со обезбедување на пропуст за приоритетни возила, при што го посочија автобусот со ученици од селото Попчево кој бил пропуштен, што од страна на одговорните на МВР беше негирано.

СТОИЛЕ СТОЈКОВ: (продолжение)

Еден ваков факт е лесно проверлив. Едноставно треба да се прашаат учениците и возачот на автобусот, односно и другите пропуштени итни случаи како што ни ги набројаа граѓаните од с.Куклиш. Заради специфичноста на производството во околината на Струмица произлегле и нови барања до Владата на Република Македонија сврзани со откупот и пласманот на раноградинарските производи и барање да дојде некој од ресорното министерство во Струмица на договор со претставниците на штрајкувачите. Овие барања по факс биле испратени до Владата и по добивањето на одговор и прифаќање на барањата штрајкот ќе престанел. Меѓутоа, таков одговор земјоделците немаат добиено. Штрајкот продолжил и ноќта, а во утрински- те часови на 24 март 1992 година во 5 часот и 45 минути без употреба на сила полицијата ги потиснува штрајкувачите за 100 метри од просторот на раскрсницата во правец на с.Куклиш. Од таа оддалеченост се упатувале меѓусебни навреди што и граѓаните од с.Куклиш не го негираат и тоа е за поздравување. По деблокадата командирот издал наредба цитирам: "нема преговори, деблокирај патот и 100 метри отстапи". Употребата на средства за присилба и димни бомби со одредена количина на солзавец се употребени по потиснувањето на 100 метри и деблокадата на патот. Цитирам дел од Извештајот за случајот Куклиш: "Комисијата оценува дека средствата за присилба и димните кутии можело и да не се употребат," бидејќи потиснувањето од патот и деблокадата биле остварени. Втор цитат: "Кога акцијата за деблокада од Министерството за внатрешни работи била преземена од страна на штрајкувачкиот одбор било побарано да се разговара со изразена спремност за деблокирање, но ваквото барање било одбиено од командирот на полициската станица Струмица

XIII/2.-

Аврам Тренчев кој раководел со обезбедувањето т.е. бил одбиен секаков контакт. Овие два цитата се прифатени едногласно од сите присутни членови на Комисијата како делови од извештајот. Употребата на средства на присила ќе напоменам уште еднаш е настаната кога е фатен претседателот на независниот синдикат на земјоделците од с.Куклиш Мицев Ристо од страна на еден полицаец и му е запретено со следните зборови. Цитирам од она што го изнесе истиот на 7.04. 1992 година пред членовите на Комисијата "ти си ВМРО, ти си комита, сакаш ли да те отепам?" Тогаш земјоделците почнале да собираат камења, но не ги употребиле што и двете страни на некој начин го потврдуваат, односно по пуштањето на претседателот насобраниот народ ги спуштил камењата на земја. При отстранувањето на земјоделската механизација според изјавите на оштетените, полицијата грубо се однесувала и така се оштетени неколку трактори кои се како што ни рекоа палени со шрафцигери итн. Индикативни се одговорите на неколку прашања поставени од моја страна од началникот на УВР Струмица Горѓи Лазаров на ден 8.04.1992 година и командирот на полициската станица Аврам Тренчев. За бројот на поверените еден, два. Земјоделците наброија со име и презиме 11 учесници во штрајков кои биле повредени, а чии имиња во Извештајот се наведени. Повредени полицајци нема. На прашањето дали поедини полицајци однесел согласно прописите извештај за употреба на средства за присила, односно палка началникот Лазаров одговори дека нема поднесено ниту еден. Се поставува прашањето со што се повредени земјоделците кога палките им биле во рацете на полицајците што тие и го тврдат. Зошто и покрај постигнатата цел деблокада на патот е употребена сила? Зошто и покрај даденото ветуваше, односно постигнат договор меѓу претседателот на независниот синдикат г-динот Ставре Јанев и Министерството за внатрешни работи за начин на

XIII/3.-

одвивање на штрајкот, патот да биде блокиран, но да се пропуштат приоритетните возила, тоа не е почитувано. Според изјавата на командирот на полициската станица Струмица Аврам Тренчев тој не занел за таков договор. Ако се знае дека Министерството за внатрешни работи е една хиерархиска служба излегува дека не се почитувале претпоставените, односно остатоците на сивите еминенции од времето кога општините беа држава во држава се тие што сеуште раководат со политичкиот и општествениот живот во поедини градови на Република Македонија. За мене ова е чист случај на политичка корумпираност од општинска олигархиска моќ и ме чуди зошто Комисијата не е известена дали е нешто превземено спрема исклучивите кривци за овој несакан настан во с.Куклиш спрема раководителите на акцијата началникот Лазаров и командирот Тренчев. Дотолку што истрагата од страна на полицијата за овој случај според мои сознанија дошла до слични заклучоци. Одговорноста на министерот е во тоа што еден очигледно намерно политизиран случај во прилог на партијата на власт во општина Струмица Социјалдемократскиот сојуз, односно бившата една партија како прв хиерархиски човек во Министерството не и ја презентирал на јавноста целата вистина за настанот. Верувам да се случеше ова навремено повредената гордост на земјоделците од овој крај, ќе доживееше лична сатисфакција. Луѓето ја бараат правдата, односно вистината. Случајот Радовиш иако коинцидира со причините за вториот случај Куклиш, со вториот случај Куклиш има и своја специфичност, а која се состои во покрај интересните барања на земјоделците за адекватно разрешување на проблемите со производство и откуп на тутун како доминанта култура, покрај проблемите и со другите агрокултури и со односот на монополските организации во областа на тутунопроизводството и нивната трансформација од општествени во акционерски друштва, во конкретниот случај односот на тутунопроизводството

XIII/4.-

и АД Јака. Во отсуство на разработено искуство за вакви случаи повремената комисија правилата за дознавање и поимање на вистината ги утврди на самото место, па така главна работа беше методот на анкетен распит и сослушување на секоја интересна страна. Во овој поглед членовите на Комисијата имаа коректен однос спрема секого и немаше забелешки од интересните страни за начинот на работата на Комисијата. Земјоделските производители од подрачјето на општина Радовиш и покрај откажувањето на генералниот штрајк одржале протестен собир на 23.03.1992 година во организација на земјоделскиот сојуз во кругот на АД Јака. На собирот биле истакнати барања на земјоделците меѓу кои и за престанок на работниот однос на ген.директор заради тоа што уште пред една година ги исполнил законските скулови за одење во пензија, барање Управниот одбор на АД Јака да донесе решение за престанок на работниот однос на неговиот заменик заради незаконско засновање на работниот однос како и барања за исплата на разлика за откупениот тутун, односно незадоволство од обезвреднување на нивниот труд заради хипер инфлацијата која тогаш владееше. Рокот за исполнување на нивните барања го поставиле до 30 март 1992 година. На овој собир кој го обезбедувале ќе напоменам 5 полицајци немало никакво нарушување на јавниот ред и мир, освен вербални дуели помеѓу вработените во АД Јака и земјоделците кои протестираше. На 28 март 1992 година, земјоделскиот сојуз пријавил до подрачната единица на МВР протестен собир за 31 март во кругот на АД Јака, затоа што нивните барања од претходниот протест не биле исполнети. На 30 март ген.директорот на АД Јака побарал од МВР, потенцирам побарал од МВР да преземат обезбедување на објектите и вработените и е издадена наредба за мобилизација на цивилната заштита, односно противпожарниот во АД Јака што може да се замисли дека некој

XIII/5.-

подготвувал, или сакал да подготви војна. На 30 март 1992 година, началникот на УВР Радовиш разговарал со членовите на организациониот одбор на земјоделците и со независниот пратеник Ефтим Манев, и им укажал на поставеноста на МВР во однос на блокирање на патот. На 31 март во 7 часот наутро земјоделците отпочнале со штрајкот и покрај договорот штрајкот го обезбедувале 200 полицајци. За време на собирот било користено и озвучување кое било инсталирано на трактор со приколка. Иако имало настојување да се навлезе во кругот на АД Јака и блокирање на патот, полицијата тоа го спречила без употреба на сила. Во 18 часот заменик директорот на АД Јака им соопштил на земјоделците дека во рок на 15 дена ќе се распише конкурс за избор на нов директор. Но, за заминување на директорот во пензија по сила на Законот не било прецизирано. На Комисијата и беше презентирана на увид снимена видеокасета со аматерска камера од која може делумно да се види моментот на започнување на инцидентот. Касетата му била одземена на снимателот од страна на полицијата и му е вратена после 5 часа со очигледно скратување на некои делови по изјава на самиот снимател. Повремената комисија утврди дека од страна на МВР имало изготвено план за пренасочување на сообраќајот при евентуална блокада на патот. Патот за цело времетраење на протестот не е блокиран, а командирот Аврам Тренчев им дал ветување за 30 минутно блокирање на патот. Инцидентот настанува заради незадоволство од известувањето на заменик директорот и заради тоа што не се разрешени барањата на земјоделците околу незаконитоста во работата на АД Јака Радивиќ и барања за задоволување на нивните потреби на тутунопроизводството.

XIII/6.-

Второто е непочитување на ветеното од страна на командирот за 30-минутен протест на патот, односно командирот иако им ветил, тоа не им го дозволил. Критичниот момент настанува кога се повикани штрајкувачите согласно даденото ветување да го блокираат патот. Во инцидентот спрема МВР од страна на 30 полицајци била употребена гумена палка спрема 60 штрајкувачи, 10 димни бомби и 30 димни патрони. Спрема МВР, односно изјавите на Лазаров, Тренчев и Ристовски од страна на штрајкувачите бил изваден пиштол и фрлени 2 димни бомби со полнење на солзавец. Меѓутоа, спрема изјавата на Наумов Михаил началник на Управа во јавната безбедност при МВР истрагата дотогашна покажува дека не е употребено огнено оружје, а случајот "со поштолот" се испитува. Комисијата до ден денеска и после 10 месеци нема повратна информација кој го создаде овој случај со некој си пиштол кој воопшто го немало. При вршење на надзорот од страна на Републичкиот инспекторат на труд е констатирано дека директорот на АД Јака Милан Атанасов на 26 јануари 1991 година навршил 60 години старост, а на 5 .04. 1992 година имал 40 години, и два месеци и 26 дена пензиски стаж. Што значи дека граѓаните немаат верба во таканаречената правна држава, односно немаат верба во праведноста на оваа држава околу почитувањето на законите кои ги донело ова Собрание.

Со извршената контрола од страна на СОК кај АД Јака и НИМ Скопско пиво Радовиш констатирано е незаконитости во работењето. И затоа СОК од Радовиш има поднесено пријави. Еден од двајцата основачи на приватната фирма НИМ - Скопско пиво Радовиш е син на поранешниот директор на АД Јака Миле Танасов.

XIII/7.-

Овие контроли од страна да ги спроведе СОК се барани од политичката партија Реформски сили - Либерална партија како што беше напомнимото тука од пратеникот од Радовиш, односно е барано да се испочитува законитоста за овој случај. Ќе цитирам дел од извештајот на Комисијата за случајот Радовиш кој беше едногласно прифатен од сите присутни членови на Комисијата."Судирот помеѓу полицијата и индивидуалните земјоделски производители можел да се избегне доколку се испочитувал договорот постигнат помеѓу претставниците на МВР и организациониот одбор на протесниот собир за блокирање на магистралниот пат на половина час."

На следните прашања ниту ние како комисија, ниту Македонската јавност не доби одговори до ден денешен и после 10 месеци. Зошто наредниот ден е употребена сила од страна на полицијата, односно се приведувани и малтретирани граѓани од околните села кои доаѓале по свои потреби во Радовиш. Што е со наводно суспендираните четворица припадници на МВР кои на ден 1.04. 1992 година без потреба ги легитимирале и малтретирале земјоделците кои како што наведов доаѓале од соседните села. Комисијата и јавноста немаа информации за епилогот на постапката за суспензија, ниту ден денеска, ниту ние како Комисија, ниту јавноста е известена што се случи со овие четворица таканаречени суспендирани, наводно ќе речам. Зошто на вандалски начин е демолирано возилото патнички автомобил на еден член на организациониот одбор што и за лаик од сниментата фотографија се гледа дека при монтирањето на настанот, монтирачот не ги знаел физичките закони, за слободен лет на фрлено тело со определена тежина. Колата била оддалечена 300 метри и паркирана до оградата на Јака што имплицира изјавата на еден учесник во штрајков од турска националност кога пред 18 часот му се обратил припадник на МВР со следниве зборови: "Мустафа, тргни се, ќе почне тепачката". Зошто на ден 1.04. 1992 година, се сопирани патнички возила

XIII/8.-

од с.Ињово и другите села кои оделе за Радовиш и патниците се малтретирани? Зошто полицајците тројца ги искршиле инструментите за озвучување на протесниот собир. И ден денеска кривците не се пронајдени, а е очигледно дека тоа го сторила полицијата. За љубовта на вистината мора да се каже дека тоа не го негираат и земјоделците, сила е употребена и од двете страни, односно после случајот се фрлалани камења и делови од градежни блокови при што е нанесена штета и на објектите на акционерското друштво Јака. Тоа е за поздравување ј што земјоделците тоа не го негираат, туку тврдат дека револтирани од употребата на сила од страна на МВР и тие одговориле на нападот. Според изјавата на одговорните во МВР ниту едно полициско возило не е оштетено, а како што напоменав се оштетени возила на учесници во штрајкот. Има уште прашања што можат да се постават, но сигурно одговорите до јавноста нема да стигнат. Единствено можеби по неколку години при промена на власта. И двата случаи и Куклиш и Радовиш можеле да се избегнат, но очигледно некој сакал да се случат, како штос е случија после тоа и афери и слични случаи за кои јавноста нема добиено сознанија што е вистината за настаните од поново време. Дали требаше да се случи и последниот настан, т.е. настанот во с.Кучевиште за Нова година. Кои се тие сили кои сакат дестабилизација и нарушување на социјалните и меѓунационалните односи, односно дестабилизација на Република Македонија. Зошто не и се презентираат на јавноста снимените видеокасети без цензури и во Радовиш и во Дебар, без разлика што случајот на Дебар сеуште Комисијата не го решила, меѓутоа би било целисходно, има снимено касета МВР ја има, нека ја презентира на јавноста што всушност се случи во Дебар. Малку нека цени и јавноста. Па и за аферата "Сина птица" дури имаше барање да се

XIII/9.-

презентира целата касета, а може да се презентира т.е. и јавноста, граѓаните на Република Македонија нека видат што е што. Симптоматично е и тоа што со акциите и во Куклиш и во Радовиш раководеле исти луѓе началникот Горги Лазаров и командирот Аврам Тренчев. Симптоматично е сите овие работи што ни се случија за неполна година се случија откако на чело на МВР е до вчерашниот борец за човекови права г-динот Љубомир Фрчковски. Оставки, одговорност, господа што беше тоа сигурно не знаеме. Јас за сите овие настани не можам и не смеам да ги обвинам одличните извршители односно полицајците во една така формациски строго хиерархиски определена служба како што е полицијата. Секое неизвршување на дадените наредби повлекува губење на работното место и со тоа неможност за сопствено преживување и иднина на нивните фамилии во овие тешки времиња.

СТОИЛЕ СТОЈКОВ: (продолжение)

Хиерархијата секогаш си останува хиерархија. Имицот што го имаше полицијата како единствен бранител на народот при можноста од конфронтација со бившата ЈНА, одбрана на територијата на Република Македонија, вклучување на криминалните дејствија и откривање на истите, со доаѓањето на господин Фрчковски е урнат. За повторно воспоставување и почит кон одговорната функција што ја извршува секој припадник на МВР, за почит кон напорната служба што ја вршат полицајците, за почит кон структурата и работата што треба да ја врши државната безбедност господинот Фрчковски треба да си замине од функцијата, со него да си заминат и сите оние кои се слепи слуги во рацете на разни општински и државни олигархии, но и луѓе кои заради својата политичка корупираност луѓе на кои не им е местото во една ваква чувствителна и одговорна служба како што е полицијата.

СТОЈАН АНДОВ:

Има уште 6 пријавени за дискусија. Да се договориме дали ќе завршиме денес.

Молам, да завршиме денес.

Има збор господинот Васил Зимбаков.

ВАСИЛ ЗИМБАКОВ:

Почитуван претседателе, почитувани пратеници, јас би сакал да дадам едно мое видување во врска со настаните во Куклиш, Радовиш и Скопје, иако сметам дека по овие настани изгубивме доста време и изгубија од актуелноста. Според мене има неколку причини поради кои дојде до овие настани:

XIV/2

Прво, причини поради кои се одржаа протесните митинзи, незадоволството за земјоделците од состојбите во аграрот и индиферентниот однос на бившата Влада и бавното решавање на проблемите од оваа област. Бидејќи бавно се решаваат проблемите, земјоделците од општина Струмица како и од Република Македонија, имаа барања до Владата и тие барања ги спроведуваа преку независниот земјоделски синдикат. Нивните барања беа да се обезбедат услови за нормално од-вивање на пролетната сеидба, редовно снабдување со нафта и тоа регресирана, користење на средствата од примарната емисија, исплата на разлика во цената на откупените земјоделски производи, тутун, грозје итн. Во тој контекст независниот синдикат најавуваше одржување на протесни собири пред зградата на Собранието на РМ и Владата на РМ. Така на 22 февруари 1992 година дојде до најавениот собир пред Собранието на РМ каде се собраа околу 2000 земјоделци. Со овие земјоделци разговараа министерот за земјоделство и министерот за здравство, а додека претставниците на синдикатот сакаа и средба со тогашниот премиер на Владата, Никола Кљусев. До оваа средба не дојде, а земјоделците беа наречени, според нивните кажувања, "група безработници". Сето тоа го дигаше револтот кај земјоделците и за 23.III.1992 година, беше закажан генералниот штрајк на индивидуалните земјоделци, но истиот ден дојде и до средба меѓу Владата и земјоделците - штрајкувачи.

На таа средба беше постигнат договор и тоа во 24,00 часот, а штрајкот беше закажан за 23 денот. Синдикатот од Струмица успеа до 3 часот ноќта на 23 да ги извести сите претседатели на подружниците на независниот земјоделски синдикат и тоа некаде околу 50 населени места дека е дојдено до договор меѓу Владата и Синдикатот и дека штрајкот се одлага. Единствено не дојде до разбираше, односно до одложување на

штрајкот во с.Куклиш каде што според кажувањата на месното население, односно на штрајкачкиот одбор им било кажано дека штрајкот е одложен, но тоа не било почитувано од страна на штрајкувачите. Тие барале директна средба на штрајкувачите и Владата во Куклиш, односно во Струмица. Многу е битно односно еден од најбитните елементи е неуедначеноста на кажувањето на претседателот на Синдикатот на општинската организација и укажувањето на претседателот на независниот синдикат на Република Македонија. Пред штрајкувачите претседателот на независниот синдикат од Струмица истакна дека е договорено дека штрајкот се одлага, а и покрај тоа укажување земјоделците не го напуштиле местото на настанот. Во 20,00 часот, дошол и претседателот на независниот синдикат на Македонија Ставре Јанев кој спротивно од кажувањата на претседателот на општинската организација ги поддржува сите тие активности на синдикатот, на штрајкувачите и ги поттикнува земјоделците да останат на патот односно да продолжи блокадата. Мислам дека тоа е еден од многу битните елементи на штрајкот.

Инаку, со штрајкувачите има разговарано и одборникот на населеното место, претставници од подрачните единици на Министерството за стопанство, за внатрешни итн., но до договор не е дојдено. Јас мислам дека информацијата, односно извештајот дава една слика на состојбите, но мислам дека одредени елементи се испуштени и не се внесени внатре во извештајот. Основно е дека на самиот штрајк не биле присутни само земјоделци туку од искажувањата на присутните во селото Куклиш и од присутните во штрајкот, на самото место на штрајкот имало присутни занаетчии и други припадници, односно припадници на одредени политички партии. Сметам дека барањата на земјоделците кои беа исклучиво од економска природа беа злоупотребени од одредени политички партии и тоа

конкретно во тоа време, чудно е што токму ВМРО-ДПМНЕ имаше огромна активност на тој терен. Тука настанот во с.Колешинона 15.III.1992 година. (реакција на некои од пратеници) Јас мислев дека тоа е поинтересно, сега се слушаеме. На 15. III.1992 година токму кога се спремаше синдикатот за штрајк е настанот во с.Колешино каде што ВМРО-ДПМНЕ имаше организирано собир пред граѓаните, но таму поминаа како што поминаа. (реакција на некој пратеник) Бевте каменувани, не бевте прифатени, а за тоа има (реакција на некои пратеници).

СТОЈАН АНДОВ:

Немојте да се обраќате директно на луѓето. Молам, тишина.

ВАСИЛ ЗИМБАКОВ:

Оттаму е продолжен собирот после ручек во 15,00 часот, во селото Куклиш, каде има одржано еден протестен собир или собир на пратениците од ВМРО и челниците на ВМРО и таму најостро е нападната полицијата во Струмица дека е таа српска, дека не ги брани интересите на граѓаните, на општината и мислам дека многу е битно, после една недела и настануваат и проблемите во с.Куклиш.

Сметам дека заклучоците од овој извештај треба да ги прифатиме и на крај би сакал да кажам нешто во врска со полицијата. Јас сметам дека ние ако сакаме правна држава, ако сакаме држава ние мораме и полицијата да ја негуваме бидејќи таа ќе ја брани државата не само во Куклиш, не само во Радовиш, туку ќе ја брани на цела територија на Република Македонија и во Радолишта, и во Кучевиште и на Бит Пазар и во Гевгелија и во Битола и насекаде. Според тоа јас сметам дека демократијата не е демократија и анархијата не е тоа исто господо.

ГОРГИ КОТЕВСКИ:

Почитувани пратеници, ќе бидам многу краток и сакам една политичка конотација што беше овде изнесена да ја негирам затоа што навистина политичкото секогаш доаѓа како доминантно иако некои наши пратеници јавно од оваа говорница, а и во сопствените партии заговараат граѓанска држава и како граѓански елементи не се дефинирани како македонска нација, мислам дека тука е онаа трагедија за која јас отворено на два-три пати елаборирав и овде истакнав зошто Македонија не може да биде мултинационална, мултикултурна, мултиетничка итн. Други се фактите и статистичките бројки, но ние во Македонија се знае која е доминантна нација и врз која основа е формирана оваа држава. Инаку, она граѓанското што денес се пласира, тоа е геноцидот, започнат од 1945 година што се правеше врз македонската нација, а треба да заврши токму сега со овој нивни концепт на граѓанско општество, т.е. недефиниран човек, граѓанин, а јас тоа го подразбирам само како човек или луѓе во множина, што значи човекови или граѓански права. И затоа треба да бидеме начисто, сите политички конотации од овој вид и од овој тип одат во прилог на онаа теза на соседите дека македонската нација е измислена или недефинирана. И затоа сметам дека ваквите образложенија овде на оваа говорница не треба да се случуваат.

И она што беше дури и со господинот Сорос и таа политичка димензија отворено општество се сведува само на еден поим, тоа е космополитизам, кој космополитизам треба да заврши сега со граѓанското на местото од националното за жал ние како македонци, како македонска држава досега не можевме до крај да созрееме во рамките на една сопствена држава и за жал во цел тој источен блок со распаѓањето на социјализмот, имаме процес кој се одвива пред нашите очи, а тој требаше да се случи некаде 1945 година. За жал, по поминување на 50 години се

случува тоа што се случи, распаѓање на цел Советски Сојуз, распаѓање на една Чесхословачка, распаѓање на една Југославија. И мора да заврши тој процес, ако сакаме да дојдеме до она што ние го викаме граѓанско општество, граѓанска држава. Но, сепак и таа граѓанска држава ќе биде врз принципот на национална основа т.е. мора да има еден основен институт на таа држава.

СТОЈАН АНДОВ:

Има збор господин Анастасовски.

Не е тука.

Господин Ванчо Младенов.

ВАНЧО МЛАДЕНОВ:

Почитувани пратеници, станав и јас да кажам неколку збора по извештајот, за разлика од извештајот за протесниот собир во село Куклиш, за разлика што големиот број пратеници кои овие извештаи навистина ги искористија да прозборат да не речам за се друго, а најмалку конкретно за самите извештаи односно за настаните кои беа предмет на денешната расправа. Имено, јас би сакал навистина да кажам неколку збора за самиот извештај, бидејќи се надевам дека тој е документ кој треба да остане, да не речам во трајна употреба, и трајна вредност, а според моја оценка читајќи го самиот извештај има направено доста да не речам печатарски грешки, а веројатно и од непознавање има одредени имиња на населени места, па и некои бројки итн., па ќе дадам свој допринос тие да бидат исправени, а после тоа навистина извештајот да биде веродостоен, односно дека податоците што се ставени во него да одговараат на вистината односно на настанот кој требаше да го опфати овој извештај.

XIV/7

Пред тоа , јас би сакал да кажам само неколку збора за основните начела поради кој дојде до еден ваков настан кој беше не само во Струмица, односно во с.Куклиш и во поголемиот дел од нашата Република, а тоа е навистина оправданото незадоволство на земјоделските производители од тогашното однесување на Владата на Република Македонија и најверојатно на можноста да може да излезе во пресрет на проблемите кои во тие моменти навистина ги притискаа земјоделските производители. Тоа пред се беа ниските откупни цени, потоа неприфаќањето на нивните производи и што е исто така проблематично и оние производи кои беа прифатени од страна на одредените стопански субјекти во тие моменти сеуште не беа исплатени, а земјоделските производители беа во фаза на пролетна сеидба каде исто така им беа потребни големи средства за обезбедување на репроматеријали, пред се на нафта која во тие моменти беше во значително лоша состојба, ја немаше, од таа причина велам дека сигурно се оправдани причините земјоделските производители навистина да имаат причина своето незадоволство да го искажат со организирање на еден помасовен штрајк за да можат на тој начин да ја натераат Владата во својата активност да преземе што е можно повеќе соодветни мерки за да можат тие состојби и да бидат надминати. Меѓутоа, дали таа беше и единствената цел на тие собири. Јас морам да кажам и според самиот извештај кој овде го имаме презентирано неминовно се доаѓа до еден заклучок дека покрај сите овие велам оправдани причини сепак постои една оценка дека провејува и оној другиот политичкиот фактор, односно навистина одредени лоши состојби, да не речам неповолни состојби на поголем број наши сограѓани се искористени и за други цели и намени.

ВАНЧО МЛАДЕНОВ: (продолжение)

од тука навистина би сакал да кажам, а тоа произлегува и од самата содржина бидејќи причина за последиците кои настанаа на овој протестен собир ги гледам токму во одреден број на политичка замешаност во сите овие настани. Како тоа да не го прифатиме кога само една реченица да прочитам од самиот извештај во кој и самиот независен Синдикат кој беше организатор на овој протестен собир овде зборува дека не ги извести на време сите делегати кои беа делегирани од месните заедници дека штрајкот е одложен. Токму во оние населени места каде овој Синдикат успеа да ги извести тие активисти, а како што е тоа и овде назначено во самиот извештај, а тоа е оние населени места кои требаа да блокираат патишта од Струмица спрема бугарската граница и од Струмица спрема Радовиш, тие не беа блокирани, а во случајов овде каде овие граѓани не беа навреме известени тие во раните утрински часови на 25 март излегоа и го блокираа патот Струмица - Валандово.

На страна 3 има една печатна грешка, во алинејата 3 каде стои: "ОВР Струмица на 21 мај 1992 година била уредно известена" случајот е направен на 23 март. Значи овде најверојатно треба да стои 21 март, не 21 мај, бидејќи навистина испаѓа дека ОВР е известен цели два месеци подоцна отколку навистина се одвивал случајот.

Во последната алинеја каде се набројуваат населените места кои учествувале на тој собир има исто така направено голем број на грешки. Во последниот ред овде стои Градско - Бардовци, а треба да стои Градско - Балдовци. На наредната страна стои селото Сончево, а треба да стои селото Сачево. Понатаму стои селото Свиделица. Не е Свиделица туку Свидовица. На крајот на пасосот пред селото Мокриево треба да стои записка а потоа селото Косурино, бидејќи поголем број селани од селото

XV/2

Костурино исто така учествуваа во запирањето на патот Струмица - Валандово.

Во извештајот стои дека во подоцнежните часови, како што овде е кажано во 8 часот пред самите штрајкувачи, оние кои го блокираа патот Струмица- Валандово излезе и претседателот на Самостојниот синдикат на Струмица кој лично ги информира дека навистина е постигнат одреден договор со Владата и прашањата кои навистина се од земјоделски односно економски карактер за земјоделците ќе бидат во најскоро време разгледани од Владата и ќе бидат превземени одредени мерки. Меѓутоа, бројот на присутните штрајкувачи и самиот свој претседател не го почитуваа и не ги прифатија неговите известувања и информации, така да тие продолжија да го блокираат патот, а тој навистина не беше во состојба своите сограѓани односно членовите на Синдикатот да може да ги разувери во она што навистина што е договорено со Владата. Најверојатно од големата недоверба и од поранешните такви случаи кога имало такви собири, а немаше навистина ефекти од одредени договори, селаните не сакаа да го прифатат и искажувањето на нивниот претседател.

Навистина тие нивни барања не биле само единствени како барања како што реков од економски аспект односно од аспект на земјоделството, покажуваат и овие овде цитирани дофрлувања од страна и на штрајкувачите и од страна на самите полицајци дека овде била присутна и она политичката конотација, бидејќи навистина не е примерно земјоделските производители кои на цело време бараа да бидат разрешени нивните економски проблеми, тие уште на почетокот ви напознава, не би било својствено да ги употребуваат паролите "фашистичка полиција" "срби", "рани куче да те лае" итн. бидејќи ова навистина нема никаква врска со економските односно земјоделските проблеми. Исто така и овие зборови кои се наведени и искажани од страна на припадниците на полицијата

"мајката ВМРОВСКА" -"ВМРО-ОВЦИ" итн. ако навистина тие зборови се изговорени не доликуваат на еден протест кој е од економска да не речам од социјална природа туку докажуваат дека тука биле присутни и припадници на одредени политички партии кој навистина сакале маката на нашите граѓани да ја искористат за свои цели.

Овде сакав да напомам, мене не прифатливо ми е во еден извештај изготвен од една поголема група луѓе, а која разговарала со учесниците и од едната и од другата страна да не може да се издвои, да речеме до 5 па во текстот да стои дека биле исфрлени 3 до 4 димни кутии. Да би било некоја голема количина, да речеме 30 или 50 па не било можно да се избројат, но да не се избројат 3 или 4 навистина ова покажува една сериозност и неодговорност односно не точност од оние кои ги давале самите податоци. Да не може да се каже дали биле 3 или 4 навистина тоа покажува една неодговорност кон самиот случај и самата цел на одржувањето на овој митинг.

Исто така јас како пратеник од ова подрачје каде се одвивал овој случај на некој начин не би сакал да кажам дека сум навреден, меѓутоа сигурно сограѓаните најпрвин би требало да се обратат до пратениците од својот град или до колку навистина немаат доверба во нив, во нивната способност, во тој случај можеби и наоѓам оправдување да се обраќаат до некои пратеници од други места. Овде со граѓаните го имаат повикувано пратеникот од соседната општина, поточно како што овде е наведено, пратеникот Тодор Петров, а од петте пратеници кои се избрани од Струмица ниту еден не е повикан за да можат да бидат искажани одредените проблеми и прашања кои ги окупираат граѓаните од ова подрачје, а мислам дека пратениците кои живеат на ова пратениците кои

живеат на ова подрачје исто така ги чувствуваат тие проблеми и со сигурност тврдам дека можат по стручно и по квалитетно тие проблеми би можеле да ги презентираат пред овој парламент.

На страна 7 од извештајот на самата комисија кога на некој начин прави напори да изврши една конкретизација и да даде своја констатација за самиот случај, мислам дека самата навлегува во една контрадикторност кога вели дека навистина имало можности да не дојде до судирот меѓу граѓаните и полицијата, а од друга страна го цитира овде и самиот претседател на Републичкиот одбор на независниот синдикат кога тој во подоцнежните часови и понатаму излегува пред насобраните граѓани да ги информира , спротивно од она што беше до тогаш кажано дека навистина во овој момент, изнесува, не е постигнат договор со Владата и дека штрајкот треба да продолжи.

Јас исто така немав намера да дискутирам по овој извештај затоа што мислев дека комисијата која ние ја избравме од нашите пратеници на еден сосема коректен стручен и поштен начин ќе има и мислам на тој начин ја има извршено задачата, меѓутоа од самата дискусија која денес беше презентирана од поголем број пратеници се плашам и овој извештај односно информација да не заврши како и низа други информации кои завршуваат овде во нашиот парламент, дека се случи она што требаше да се случи, а се презема она што требаше да се презема и со тоа да завршине. Еве и јас не би сакал ова констатација навистина да биде и заклучок од оваа расправа туку навистина сите во своите надлежности, и самото Министерство па и другите органи во рамките на своите надлежности ги превземат сите обврски според Уставот и Законот и да ги извршуваат во интерес на граѓаните на Република Македонија.

ГОЦЕ АНДОНОВСКИ:

Почитувани пратеници, ако се тргне од дефиницијата дека поимот демократија значи неправдата да се замени со правда, не еднаквоста да се замени со еднаквост, присилбата и насилството да се замени со слобода, јасно произлегува дека сеуште во ова општество не се изградени принципи кои можат да бидат оживотворени во овој правец.

Во услови на неизграден економски систем кога сите граѓани не се во состојба да бидат еднакви, во услови кога земјоделците кои штрајкуваат немаат друг избор освен единственото средство како демократски израз на своето незадоволство е штрајкот, нормално е да се почитуваат и тие демократски форми на израз на граѓаните на Република Македонија. Меѓутоа во овој момент мислам дека е необјективно и не е реално на тој план а се превземаат такви мерки во кои нема да постои спремност за компромисот и умереност во ставовите и на двете страни. Јас овој парламент не го сфаќам како судница каде треба со реални факти да се докаже кој е крив кој е прав. За мене навистина овој Парламент би бил многу попродуктивен кога би работел со една програма на која програма аналитички би и се пришло и да се види што ние досега направивме, а што не. Нас навистина во овој момент треба повеќе да не загрижува изјавата на господинот Пендеров кој изјави дека Франција ќе ја поддржува Грција во Обединетите нации, ќе стави вето на признавање на Република Македонија со оглед на тоа што Грција истовремено ќе ја поддржува во Европската заедница за спроведување на аграрната политика на Франција. Ако е веќе тоа така и ако е точно треба овој Парламент да направи апел до Европскиот парламент до сите парламенти на Европската заедница и до Обединетите нации дека ваквата политика навистина многу и ја чини Република Македонија.

XV/6

Франција не може да се трампи и не може со интересите на македонскиот народ да игра, поготово одредени поединци на француската политичка сцена. Да не се оддалечувам од темата, покрај ова што сакав да го зафатам зборот ми беше, ние изгубивме два дена меѓутоа во услови кога самата Влада не ги почитува законите што таа ги донела како што е Законот за јавен ред и мир, мислам дека овој Парламент вака ќе расправа . Второто прашање ми беше да се постави прашањето во врска со еден апел кој би произлегол од овој Парламент.

АЛИЛ ЏАФЕРОВСКИ:

Сосема накратко, го почитувам вашето трпение и како прво би сакал да поставам едно прашање, дали имаме кворум во салава, бидејќи меѓу другото имаме предложени и мерки од страна на Парламентарната група па да не испадне на крајот си правевме муабет за ланскиот снег.

Бидејќи денеска беше многу кажано околу работата на парламентарната група односно нејзините извештаи за трите случаи сметам дека треба да се придружам на констатацијата на колегата Панче Минов, дека од самиот почеток го изместивме дневниот ред и многу малку расправаме во однос на тоа што се предложени мерки и што беше тоа што е напишано во извештаите. И ако нецелосни извештаите со дел од нив јас не се согласувам, како член на таа парламентарна група. Воедно не се согласувам и со дел на мерките кои се внесуваат за Радовиш бидејќи на состанокот кој траеше не повеќе од еден час, заради брзањето на одредени членови на парламентарната група и заради несериозниот однос на раководителот на парламентарната група набрзина сето тоа така беше направено. Не се согласивме за мерките 3, 5 и 7 што се однесуваат за Радовиш, заради тоа што сметавме дека ние како парламент немаме такви овластувања ниту пак како парламентарна група треба да навлегуваме во

XV/7

ингеренциите на органите кои постојат заради тоа што ние им укажуваме да постојат. Мислам дека тоа е несериозно и нема никаква причина да кажуваме дали Јавното обвинителство треба да превземе ова или она. Сметам дека со ова се согласуваат колегите пратеници членови на парламентарната група бидејќи тоа истото го спомна и колегата Бранко Арсовски.

Јас немам намера да поднесувам извештај кој како и што рече, која страна кого обвинуваше и слично, но би сакал со неколку реченици сосема накратко да кажам кои се моите видувања околу овие протесни собири.

Прво сметам дека незадоволството на земјоделците од вкупните состојби во аграрот се злоупотребени за постигнување на одредени политички цели и овие протесни собири се организирани не да се решат проблемите во аграрот, односно во конкретните случаи бидејќи во Куклиш на 25 март се разбира дека немаше ниту домати ниту пиперки, во Радовиш беше завршен откупот на тутунот, но беа организирани овие собири како пошироко во Македонија и мислам дека беа организирани за да се постигнат други политички цели, а не да им се помогне на земјоделците. Ова го тврдам заради тоа што чесните намери на земјоделците кои навистина се производители да го искажат својот револт и несогласување со политиката која се води во оваа Република во областа на аграрот, имало уфрлано од страна лица кои исто така носел^е алкохол и биле под дејство на алкохол и работите ги извртувале сосема на друга страна. Затоа непосредно е дојдено до конфликт со припадниците на органите за внатрешни работи.

Инаку ние како комисија бевме формирани овде да оцениме евентуални пречекорувања кај припадниците на МВР. Сметам дека треба

да се биде до крај чесен.

Од сето она што ние го видовме, со исклучок на вториот ден во Радовиш каде биле повикувани одредени граѓани и според мое длабоко убедување дека има пречекоруваше, во другите случаи, во Куклиш прво нема употреба на сила, со исклучок на исфрлени 4 димни бомби со одредена цел. Во случајов во Скопје нема употреба на средства за присила туку граѓаните реагираа на начинот на кој е постапено при легитимирањето и затоа ние како комисија ги упатуваме како нивното негодување да го изразат. Во Радовиш првиот ден не може да се каже дека има пречекоруваче во овластувањата на припадниците на МВР за- ради тоа што, исто така, видовме едно подолго време припадниците на МВР беа каменувани и тоа однапред подготвувано, не од оние чесни граѓани земјоделци кои навистина сакаат да се изборат за своите права во областа на аграрот.

АЛИЛ ЦАФЕРОСКИ: (продолжение)

Но веројатно од други кои никаква врска немаат со земјоделството, кои имаат донесено купови камења за да можат да ги каменуваат припадниците на МВР, како би дошло до овој судир со припадниците на МВР на прашањето до која инстанца оди наредбата за употреба на средства за присилба во Радовиш експлицитно ни беше кажано дека никаква наредба од никого не е дадена туку припадниците на МВР се нашле затекнати од состојбата каде што морале практично да се бранат и овде ако правиме анализа кој каков придонес има за сето ова што се случува таму, тогаш мислам дека парламентарната група требаше да направи поопсежна анализа и малку повеќе да се занимава околу овие настани со што ќе излезеше со чисти сметки овде и немаше да дозволи да се прераскажуваат одредени работи. Затоа парламентарната група го заврши само првиот дел на работата ефикасно, додека натаму беше практично блокирана од страна на раководителот на таа парламентарна група и мислам дека сето сега што го зборуваме е без многу ефект.

РИСТО КЕЛЕШОВ:

Почитувани пратеници јас се јавувам во својство на известител на повремената комисија за испитување на околностите и причините за настаните во с.Куклиш, Радовиш и Скопје. Должен сум Парламентот да го извести за следното. По однос на настаните во Куклиш повремената комисија ви ги предлага мерките кои што ви се доставени со материјалите после извештајот и после консултациите, јас не сакам да ви ги цитирам, меѓутоа, во однос со мерките кои што се доставени сум должен да кажам дека нема консензус по точката 3 од мерките по точката 3 пратениците Стоиле Стојков и Тодор Петров изразија несогласување.

XVI/2

Во однос на предлог мерките од повремениата комисија во случајот Радовиш треба да кажам дека точките 3, 5 и 7 не се консензуални точки и нив немам право како известител на групата да му ги предложам на Собранието во името на повремениата комисија. И уште дека несогласување со формулациите на точките 1 и 6 од констатациите изрази пратеникот Стоиле Стојков, а пратениците Стојков и Петров изразија несогласување и со точката б од предлог - мерките во извештајот.

По однос на извештајот, односно предлог - мерките за случајот во Скопје се предложени пет предлог мерки на која што единствено даде забелешка господинот Таири како член на повремениата комисија и неговата забелешка тој ја има доставено до Парламентот во форма на писмено обраќање до пратениците во однос на неговото несогласување со предлог - мерките за случајот Скопје.

СТОЈАН АНДОВ:

Јас ве молам овие работи сега околу заклучоците на извештаите би требало да ги имаме на писмено одвоено.

ПЕТРЕ ТРАЈКОВСКИ:

Денеска се изнаслушавме се и сешто. Една комисија различни извештаи, различни гледања секој случај и партиски и по свое гледање. Крајот е каша и попара. Од извештајот ќе почнам со Радовиш, гледан и она што се случуваше и јас исто работам во една работна организација играта се води две години наназад околу директорско место. На крајот на извештајот пишува дека еден пратеник конкурира за директор на најавениот конкурс. Од дописите од Јака - Радовиш и од извештаите и кулоарските работи се директорско место. По мое народот е заведен таму, да се искористи народот за да се добие тоа директорско место. Заведени се необичните полицајци, заведена е целата полиција. А тоа што полицијата за лесни работи дава такви наредби па 500-600 полицајци таму па и

специјалци се ангажираат затоа што некој сака да биде голем директор или мал. Резултатот на тоа што е не гледам дека е нешто друго. Јака - Радовиш 10 години наназад во својот откуп има највисока откупна цена во цела Македонија. Јака - Радовиш 10 години е најпродуктивното претпријатие со највисок личен доход што е сега. После тие настани Јака - Радовиш е на 13-то место од 25 организации по личните доходи во Републиката. Кооперантските односи се силно нарушени за тоа директорско место народот изеде котек, народот не доби пари, народот ќе земе помалку пари. Кооперантските односи се многу влошени, а тоа полицијата и наредбата на полицијата е сосема друго. Ние сме овде од народ бирани и зборувам за народот.

Околу Куклиш овде слушам многу малку работи и во извештајот од полицијата и во извештајот од комисијата и во извештајот од мојот колега пратеник Стоиле Стојков не беше Куклиш. Јас сум учесник во сите тие настани иако сум од Прилеп. Тоа Почна во с.Грдавци - Кочанско каде што некој умноболен директор прати свои 20-тина угостителски работници во пијана состојба на една трибина на околу 700-800 души собрани граѓани, 20 души да ја пореметат таа трибина, каде што бев јас двајца други пратеници и претседателот Љупчо Георгиевски како претседател на ВМРО-ДПМНЕ. Народот во тоа село не дозволи тие 20 хулигани да ја спречат трибината. Трибината се одржа. После тоа милиционерите што беа пратени за обезбедување лично седеа на истата маса со нас, се извинуваа дека тие не се од тоа село, дека се тие пратени од еден угостителски објект, а директорот на тој угостителски објект дали е со нас или е таму каде што треба. Тоа сето е поврзано со наредниот ден или по неколку дена село Кфлешино, што кажа господинот Зимбаков. Таму беше закажана трибина за 10 часот претпладне. На сред село јас се зачудив на убавината на тоа село,

XVI/4

народот беше на сред село. Домот на културата или киното каде што требаше да биде одржана трибината во селото на една ширина дојдени пратени такви јастреби од соседните села во кој имаше и цивилни милиционери, во кои имаше од соседното село и од две три соседни села исто во пијана состојба кои после беа осудени од судијата за прекршоци после некое време, но не сите. Јас лично се јавив во полицијата во подрачното министерство во Струмица да јавам што се случило иако месниот комитет во тоа село навреме пријавил одржување на 'трибина. Ниеден од тие не беше од тоа село. Ние сите стоевме на сред село пред една продавница со граѓаните на селото кои многу учтиво се извинуваа затоа што не е организирано од нив и дека тие луѓе не се од нивното село. Го знам еден само по име и презиме од соседното с.Муртино некој си Златанов, еден силеџија што фрлаше со камења, се гаѓаа меѓу себе. По нас не беше фрлен никаков камен затоа што ние бевме на 200-300 метра понастрана. Тоа е чиста лага. Тоа беше спремено од утрото бидејќи дописникот на телевизија Скопје мислам Пијаманов уште во 7,30, 8 часот јас го видов со своите очи заедно со Васил Зимбаков. Тој спремен дека ќе се случи во тоа село нешто. Истиот ден после ручек во с.Куклиш закажана трибина во домот кај што збира 300 до 400 места, надвор чекаа 2000 души народ и тој народ беше тепан затоа што не пречекаа во толкав број и со такво разбирање, а не затоа што го блокираа патот, затоа што пред една недела и во Струмица имаше некаква трибина па беше со 20 гледачи, а ваму во ова село со 20 00 народ. Она мое јавување во подрачното министерство и тоа е организирано од страна на господинот Фрчковски, бидејќи другиот ден беше информиран од останатите челници на партијата што се случи во Клешино и какви беа реакциите и сега овдека излезе дека

2000 народ на таа трибина се заведени од пратеници и од некои луѓе. Не може таков народ да заведе никој. Може само да се заплаши народ, како тоа што беше. Истите тие луѓе кога требаше да одат 1990-1991 година како резервисти кога се кренаа на бунт во Струмица кога Зимбаков и Младенов ги убедуваа дека треба да одат на Вуковар, дека е тоа југословенска војска и кога тие одбија да одат и детето Јаналиев кога го враќавте во југословенската војска за да потоа биде убиен во Вуковар и кога вршевите притисок на неговите родители и тоа беше резултат да се тепаат тие земјоделци таму, а тоа што тие земјоделци не ве повикале вас петмина пратеници во Струмица го викнале Петров, немаат доверба во вас кога ги праќате во смрт да бидат убиени. Како да ве повикаат вас.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам кажете си што имате, а не да се обраќате на поединци.

ПЕТРЕ ТРАЈКОВСКИ:

Сите имаме да кажуваме нешто овде. Тоа што се случи не случајно ова се влечка една година. Тој ден беше за мене, ова е мое лично мислење, се оградувам од партијата дека тој ден мене ми личеше само на политички атентат спремен од највисоката власт на чело со МВР, а тоа што е смешно за Зимбаков и за друг, тоа го кажуваат последните избори во Струмица кој победи го покажа фалсификувањето на претходните избори и тоа на исто место повторно кој победи сега, со кои методи се служевте таму околу последните избори со таа ваша демократија половина Влада таму половина полиција и со тие ваши средства. Не може вие да жалите земјоделци кога 500 души ги праќате да одат на Вуковар.

ВАСИЛ ЗИМБАКОВ:

Јас мислам дека од оваа говорница беа изречени многу неистини. И тоа дебели неистини. Јас не знам, меѓутоа овој пратеник изгледа е махер да измислува лажни работи. Прво тоа што зборува за тоа дека некој испраќал војници во Вуковар нема врска. Мислам дека не е во ред така да се дезинформира јавноста, бидејќи тоа е чиста дедизнформација и штета на Република Македонија, а јас имам докази колку војници биле таму за време кога беше војната Југославија, а имаме докази колку војници извлековме во тоа време и колку има настрадани ако сакате конкретни податоци ќе се обратите до министерството. Мислам не треба да ги труете така луѓето.

ВАНЧО ЗЛАТАНОВ:

Господа пратеници, јас сметам дека колегата наш Петре Трајковски го спомна името Златанов, кога стана збор за каменување во с.Колешино. Меѓутоа тој спомна дека некој си Златанов од Муртино јас сум Златанов од Мокриево на 1000С метри до Колешино. Меѓутоа, би му кажал на колегата Трајковски дека после тој настан се сретнавме и му реков Петре колеги сме, тука сме се среќаваме заедно, кога си дошол толку близу ред е да ми се јавиш и јас без разлика на партиската определба би дошол на овој собир. И најверојатно тоа не би се случило. Сметам колега Петре дека сепак не е колегијално, тогаш ти реков зошто не ме известивте и мене и јас да бидам присутен.

ПЕТРЕ ТРАЈКОВСКИ:

Јас се извинувам за името што го погрешив од селото точно е Мокриево, точно е дека еден од тие организатори таму што беа организирани заедно со полицијата е со презиме Златанов. Јас не реков дали е во родбински врски или е комшија со него. А тоа што го кажав за резервистите точно е господинот Зимбаков работеше во народна одбрана

кој го организираше повикувањето на тие резервисти да одат некаде. Тоа е точно, а нека каже господинот Зимбаков во тоа време кое му беше работното место. А за некој што ги донесе овде беше Борис Змејковски што ги донесе децата што ги водевте вие да гинат таму.

СТОЈАН АНДОВ:

Ако некој сака да разговараме овде за господинот Зимбаков, можеме и за тоа. Можеме и за господинот Трајковски. Како така да се наоѓа секаде каде што се фрлаат камења. Може и тоа да се види. Ако сакате и така да разговараме. Само мислам дека тоа ги минува рамките на парламентарна расправа и на Парламент.

СТОЈАН АНДОВ:

Тоа го имаме. Треба да престанете еден со друг да се плукате, тоа не личи на ништо.

Ве молам, да одиме понатаму. Дали некој бара збор?

Има збор господинот Томислав Стефковски. Имаме извештаи овде, дајте да ги расправиме извештаите. Ве молам, чекајте господин Стефковски, господин Зимбаков повторно, спомнат е тој. Немојте, ве молам, дајте да го сочуваме достоинството на Парламентот.

ВАСИЛ ЗИМБАКОВ:

Господине Трајковски, изгледа секаде каде што има немили настани, вие сте таму.

СТОЈАН АНДОВ:

Немојте сега и вие, господин Трајковски, немојте сега истото да го повторувате.

ВАСИЛ ЗИМБАКОВ:

Се извинувам. Повеќе не би сакал да реплицирам бидејќи сето тоа што е искажано овде се лаги и неистини, а тоа не ви доликува вам.

ТОМИСЛАВ СТЕФКОВСКИ:

Почитуван претседател, почитувани пратеници, внимателно ја ислушав расправата што се водеше по овие извештаи и сметам дека можеше да

биде многу ефикасна и куса доколку се кажеше вистината. За мене, ако ги земеме настаните во Куклиш, јасно е дека вината стои кај полицијата. Со други зборови, употребата на хемиската бомба е причина за се.

СТОЈАН АНДОВ:

Чекајте, тоа не е хемиска бомба, туку за солзи.

ТОМИСЛАВ СТЕФКОВСКИ:

Дали солзи или што, важно е бомба.

СТОЈАН АНДОВ:

Знаете ли што значи хемиска бомба. Тоа е сосема друго.

ТОМИСЛАВ СТЕКОВСКИ:

И повредат што настанува од употребата на тоа средство јасно покажа дека постои одговорност на оној припадник на полицијата кој ја употребил, токму тоа хемиско средство или бомба, како сакате ќе го речеме. Од тука, вината стои исклучиво кај тој припадник на полицијата, кој кога е веќе смирена ситуација употребува средства на присила.

Во случајот со настанот на Железничката станица во Скопје јасно имаме дека полицијата не постапува соодветно бидејќи се работи за меѓунационални односи би рекол и од тука нејзиното постапување е внимателно.

Кога се работи за случајот кај Радовиш мораме да кажеме една вистина и ние само така ја гледаме, а тоа е дека во Радовиш имаме долго

XVII/3

време една битка, она што го кажа г-динот Трајковски, битка за власт во "Јака"-Радовиш, со други зборови кој ќе ги задржи позициите, дали реформистите или социјалдемократите ќе успеат да го преземат управувањето со "Јака"-Радовиш, или обратно. Оттука сега настанува проблемот кој се изродува во една невидена тепачка меѓу полицијата и граѓаните. Режисер на таа тепачка е социјалдемократскиот сојуз и никој друг. Првите провокатори и напади со камења на полицијата беа токму од провокаторите на СДС кој успеа да ги сочели во една невидена меѓусебна тепачка на полицијата и граѓаните кои во основа се симпатизери на ВМРО-ДПМНЕ и ништо повеќе. Дека тоа е така, г-динот Трајковски рече и победи ВМРО за пратеник а во Радовиш и за избори за одборници победија кандидатите на ВМРО-ДПМНЕ, и еден припадник на турската националност.

Сакам да бидам многу јасен и прецизен дека се исполитизирани овие настани во Радовиш од СДС кој што си дозволи да фрла дрва и камења, па отиде до таму во своите лаги, па рече и камиони со оружје носел ВМРО-ДПМНЕ да дели - за кого и против кого да се бијат Македонците? Тоа треба да кажат од оваа говорница. Срамота, нели?

РИСТО ЈОВАНОВ:

Видете, денес два пати се откажав од дискусија, но после ова од г-динот Томислав Стефковски дека е фрлена хемиска бомба, да не помислат американците дека и ние изработуваме, па да дојдат да го бомбардираат "ОХИС" и другите. (смеење во салата)

Дами и господа, секој има право на свое мислење за однесувањето на полицијата во овие настани кои се на дневен ред, но секој си има и свој пристап и свое гледање. Еве јас како го гледам искажувањата на некои пратеници.

Поставувам прашање. Дали треба нешто големо да се случи, па тогаш да ја обвиниме полицијата зошто не интервенирала. Оти ние досега само ја обвинувавме полицијата зошто интервенирала. Ако не интервенирала со толкав број полицајци ќе речеме дека министерот со неговото ресорно министерство е многу слаб, слабо ги процениле односите дека тоа ќе се случи. Еден пратеник вака изнесе: "бруталност на Министерството, загрозеност на оние што штрајкуваат". А каде е загрозеноста кај полицаецот во овој случај, јас прашувам? Еден пратеник уште рече: "Недолжни граѓани на Бит пазар рушеле се пред себе и имало 4 мртви." Каква е таа демократија, уште одозгора прашува, "оставка на министерот".

За Радовиш не сакам ништо да кажам, доста кажа г-динот Тиме Андонов. Јас од Радовиш на телевизијата видов само тепање од страна на народот од страна на полицијата. Ако телевизијата го сокрила оној друг дел, тогаш кога ќе расправаме за телевизијата тогаш треба дебело да се искажеме.

Понатаму, дами и господа нешто за полицијата. Велат, во светот нема демократска полиција, туку има само демократски општества. Ако некој на друг начин ја сваќа полицијата, тогаш и јас ќе се приклучам. Значи, треба да се прави неред, да се уништува општественото и приватното добро, полицијата нека седи било во кафеани или на други места. Јас како Македонец не се согласувам дека се е така црно во полицијата и се приклучувам на горе наведеното мислење. Не можам а да не прифатам како пратеник во овој Парламент да се напаѓа Македонската држава, да и се руши нејзиното достоинство, во овој случај на МВР, кога го губиме достоинството на Македонската држава.

XVII/5

Еден пратеник вака вели: "загрозеност на оние што штрајкуваат". Значи се собрале две-три илјади на Бит пазар, дали се Албанци или Македонци, тргнаа од Телевизијата по Булеварот "Крсте Мисирков" и од "Инкомерц", Стоковната куќа "26-ти јули" се рушеа, па понатаму го рушеа стаклото на Стоковната куќа "Центро", па Југобанка, па "Вардар - технометал" Увоз - извоз и тие луѓе се загрозени. Значи, треба полицијата да ги заштити, да не рушат, да не убиваат, да не кршат возила, брза помош итн. Јас за тоа неznam тој пратеник како мисли дека се загрозени штрајкувачите. После вели дека од сето тоа има 4 мртви а недолжни. Ве молам, значи требало да се запали Скопје во тој дел, полицијата пак ништо да не интервенира. Јас на тој настан бев лично од 9 часот до 11,30. "Бруталност на Министерството" - каква е таа бруталност на Министерството, неznam, самиот тој пратеник треба да ми каже овде.

ТИМЕ АНДОНОВ:

Според мене, а и од повеќе пратеници од овој Парламент, беа искажани доста невинности овде од страна на двајца пратеници до ВМРО-ДПМНЕ, особено од координаторот на Пратеничката група на ВМРО-ДПМНЕ и од Петре Трајковски. Пред се, мислам, без разлика што е ова политичка институција, највисока политичка институција, кога разговараме за сериозни работи треба да расправаме врз база на аргументи и факти, а не со произволни искажувања. Јас во своето искажување наведував, за секое свое кажување и аргумент, документ, а вака произволни проценки. Прво, ќе ви кажам, немам зошто да се плашам, пред се, нападот овде дека СДС и Реформските сили се борат за "Јака" не е вистина или дека учесници во штрајкот се главни арбитри и Реформските сили. Зошто јас ги барав информациите од МВР. Ќе видејте дека Реформските сили воопшто не се замешани овде.

Овде се замешани СДС, а точно дека има и ВМРО-ДПМНЕ. Пред се и на првиот штрајк имаше знаме на ВМРО. Јас не сакам да кажам груби зборови на што се повикуваше во тој момент. Само воопшто не доликува на несреќата на луѓето некој да се радува. Јас мислам дека оваа точка беше сериозна, тоа е еден од главните ексеси што се случија во Македонија. Мора да се расчистат работите, затоа предложив и заклучоци да не информираат што имаат преземено и што треба да имаат преземено за овој месец да преземат и да не информираат како Парламент бидејќи мина 1 година а има низа факти. Факт е дека претходниот сојузен пратеник има присвоено акции, не- законски, бил претседател на Управен одбор, има потпишано документи официјално, има издадено конкурс за директор кој не е официјален, Министерството за труд и социјална политика има кажано дека сето тоа е в ред. Сето тоа се факти, ги има во вашата информација, почитувани пратеници. Јас реков ние ако сме имале нешто како политичка сила, сме реагирале преку инструментите на државата, а на тоа Министерството има затаено. И тоа треба да се види, и реков како е смислено и тоа да дојде до тој инцидент. Да не образлагам понатаму.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Дами и господа, сметам дека блиску сме до крајот, затоа одлучив да се јавам со свои забелешки и констатации на работата што ја правила оваа Повремена анкетна комисија. Сакам да кажам дека во 3-те случаи кои се предмет на расправа овде, тоа е случајот во Скопје, макар што во продолжението стои Струга, Струга не може да биде, затоа што настанот се одиграл во Скопје. Потоа доаѓа настанот во с.Куклиш,Струмица, настанот во Радовиш. Имаат два заеднички именители, единствени.

XVII/7

Прво, сите настани се одигруваат во месец март, двата во ист ден, Радовиш и Скопје, пак заедничко е незадоволството на народот и трето, учество заедничко пак на полицијата како орган на присила. Кога сето тоа е вака, се поставува прашање и овде расправаме дали органот на присила за запазување на јавен ред и мир и други пречекорувања на овластување, нарушување на однос спрема законот се во рамките на дозволеното или има пречекорување. Како стои редот?

За настанот во Скопје јас не сакам да кажам ништо друго, само да напоменам дека сите работи кои се препишуваат како пречекорувања односно злоупотреба на полицијата се последица односно настануваат после настанот. За настанот на Железничката станица во Скопје станува збор само дека настанува некој однос и дека имало пречекорување на полицијата во вербална смисла, а се се сведува на зборовите: "магариња, со сила истерајте ги од автобус". Прашање е дали ова претпоставениот го вперил на оние кои преземале постапки некогаш да истераат од автобус или на оние кои се во автобусот. Ниту Комисијата, ниту некој друг може да каже што станало, останува на нас да цениме како што е кажано. Јас одам во смисла на зборот. Ако командирот кажал - "магариња, истерајте ги овие од автобусот", тогаш тоа е ќе се однесува на полицајците. Дали имало смисла овде некој да прави политички проблем, затоа што полицајците меѓу себе си имале таков однос. Во овој случај сметам дека ова е исилено, да се покаже дека полицијата, ете, и кога меѓу себе кореспондира има некои кои е навреден. Не сакам да кажам сега дека ете затоа што се во прашање Албанци, меѓутоа, и самиот извештај, и самите тие на кои им се обратиле не кажуваат ништо друго, туку говореа за број на полицајци и дали овие зборови се вака изговорени или не се. Тоа е предметот на спорот. Овде за

мене никаков однос, ниту потреба да се расправа. Според тоа, заклучоците што ги нуди Комисијата јас не ги прифаќам.

Испуштив да кажам за двата настани, Струмица и Куклиш, што е заедничко. Тука се споменува дека како организатор односно оној кој ги спроведувал одлуките на полицијата бил командирот Тренчев. Во двата случаи реков дека заедничко е употребата на овие димни бомби. Навистина, колегата Стефковски рече дека се работи за хемиска бомба. Меѓутоа, тоа се хемиски средства кои се употребуваат по масовни учества или нарушувања на редот или било што, меѓутоа, да одиме дека се како хемиска бомба или хемиски средства, што е попрецизно. Во двата случаи, овие хемиски средства се употребени кога намерата на полицијата била да се воспостави одредена положба. Се поставува прашање дали сега полицијата, кога веќе ги постигнала своите цели, требала или не ова да го направи. Затоа говорам, постои пречекорувања на овластувањата. Јас како долгогодишен практичар, во оваа смисла, не можам да најдам друг термин освен ова, дека секој и оној што прекршил закон, тој го повредил законот, овие во вршење на службена должност пречекоруваат. Постојат и таму два вида одговорност, постои одговорност на извршителот - тоа е дисциплинска или кривична, зависно од степенот на пречекорувањето и одговорност за последиците за лоша организација на одговорниот за таа служба.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ: (продолжение)

Ова е демократија, ова така се почитува во цел свет. Ние не можеме сега овде да говориме па овој бил крив и сега со тоа ќе завршиме. Да се вратиме на самите настани.

Господинот Аврам Тренчев по мое барање да прашам каде се напаѓа овој совет ме известија, ако не е точно зборот го повлекувам дека и сега ја вршел вукцијата командир на полициската станица во Струмица. Ако човек поради кој настанал ангажман на Собранието поради пречекоруваше на хемиски средства остане пак на служба тогаш навистина се прашувам дали и министерот треба да е на тоа место. Јас овде не сакам никакви навреди да упатам, говорам принципиелно што треба да биде. Понатаму, што е проблематично. Ќе почнам од Радовиш.

Овде Радовиш ни укажуваше на една свое мислење од тутунопроизводителите. Ни приговараше дали законот за тутун е и понатаму уставен. Овде од коалицијата ние изгласавме неуставен закон, ќе ги земеме стенограмите тврдење и од министер и од повеќе луѓе, меѓутоа измените на законот се законити. Еден производител на тутун, човек без правна култура нашол и предлага преку револт, а Уставот со член 22 ние сме му дозволиле слободно собирање, никаде во уставот не стои каде тоа ќе биде. Во отсуство на закон каде ќе се организираат тие настапи тогаш ќе имаше место интервенција на полиција. Меѓутоа, ако нема место каде ќе се држи, немаме таква позитивна одредба тогаш пречекорувањето на полицијата е целосно. Тие луѓе ни укажуваат и предлагаат. Што се бара, јас ова го читам од она што го забележала Комисијата на страница 7 да се донесе нов закон за организираше на тутуновото производство. Тоа е нивна работа. Во слободно стопанство, пазарно стопанство организација не оди. Меѓутоа донесување на закон за тутун да има приоритет во Собранието и трето продажба на тутунот да биде слободна на пазарот во Републиката.

Значи, тие не упатуваат на една уставна обврска и тоа обврска која одговори дека не може да се протежираат монополите. И сега овие луѓе што дошле да искажат еден ваков свој став, да се бранат себе како слободни субјекти на пазарот ние да им примениме присила тогаш ќе се прашаме дали е на место или не е.

Понатаму, во овој случај се говори за уште една работа. Говори извештајот дека од настаните имало толку повредени меѓу кои 16 од демонстрантите а 36 од полицајците. Сите 36 добиле лекарски уверенија, дали по службена должност или не во извештајот не стои. Дали сега тие биле служено повредени или не биле. Се говори за лекарски уверенија. Кога станува збор за лекарски уверенија станува збор и за купување на тоа лекарско уверение затоа другите граѓани кои се јавиле кај тој исти лекар требало однапред да платат одредена сума за да добијат лекарско уверение. Се нарушил односот... (уфрлување на пратениците од место)

Незнам јас, овде се говори за лекарски уверенија, јас го читам извештајот. И на истиот да продолжи понатаму кога ги говори овие податоци на истиот тој на страница 11 да констатира извештајот што ме повеќе заболе да не беше оваа работа да знаете немаше да се јавам. Откако наредниот ден, тоа е 1.04. кога одредени овластени лица, сега говори, да видиме кои се, во извештајот понапред се говори за бројот на ангажирани полицајци од посебни полициски станици а овде сега незадоволници се јавуваат одредени лица. Тоа биле Чиневски Благоја, инспектор по општи оперативни работи во полициска станица во Струмица; Митев Асен, командир и дежурен и командир дежурен оперативен центар во Струмица, Ефремов Томе, заменик командир на станица во Радовиш и Дејанов Љупчо полицаец во станицата во Радовиш. Овие биле

XVIII/3

незадоволни од настанот на 31 и нашле да делат своја прав- да на први. Дали тоа баш поради денот априли лили, и што направиле. Потегнале десетина души таму и ги претепале. Тука не се поставува прашање повеќе за пречекоруваше на овластувања. Тука се поставува прашања за злоупотреба на службата. И овде да биде катастрофата поголема, да биде смешката поголема наредниот дел во извештајот говори - повеќе полицајци поради протест затоа што овие извршиле злоупотреба ги тепале недоволните луѓе кои наводно ги препознале како учесници што дигнале штрајк. За да им се удоволи на штрајкачите овие луѓе биле вратени на работа. Ако е ова нешто за расправање, ова за оправдување господа вака треба да расправаме. Она што беа препувувања помеѓу одредени луѓе тоа мене воопшто не ме интересира. Говорам за злоупотреба и пречекоруваше. Не се гледа од извештајот што станало со овие четворица, посебно дојдени од Струмица, таму наредниот ден да се релаксираат со тепање на луѓе.- Дали се уште на работа? Ова го прашува директно господинот министер Љубомир Фрчковски.

Тоа е за тој настан . Ако овде ние со Устав гарантираме на луѓе дека имаат право да се соберат и да протестираат за некои права и за тоа да дојде ваков однос, пардон. Никаде во извештајот не стоеше дека учесниците или пројавиле насилство. Тогаш говорот на господинот Ристе ќе го примем дека имало оправдување за примена на полицијата да дејствува. Да, јас реков генерално не, тогаш реков ќе може да се применува силата затоа што сум често, и сега стојам зад тоа , полицијата не е орган на друго туку полицијата е орган на сила. И тој така треба да се однесува. Тука нема што да правиме разлика. Меѓутоа, проблемот е како се однесува.

Исто така господинот Аврам Тренчев се појавува како непослушник, како недоушник, да не кажам како глув. Учесниците и во Радовиш и во Куклиш го прашуваат дозволете ми половина час тоа да го направиме, да

XVIII/4

се договориме, да прашаме што има, како има тој не сака да разговара. Тој најверојатно како човек не сфатил разлика, припаѓа на органи на сила и сила. Значи, толку му е дарбата, толку можел па сметам дека на тој човек не му е местото во полицијата. И да не наоѓаме понатаму вакви работи да расправаме пред Собрание господа од делот на присила нека ги ускладат односите со потребите на граѓаните, со однесување на граѓаните во одредени услови кога и граѓанинот ќе може да погреша, кога и граѓанинот не е светиња, меѓутоа ниту пак сакам да кажам дека полицијата секогаш ќе треба да стои дека е криминалец, затоа што ќе треба да се избие од глава дека секој граѓанин е криминалец освен полицијата. Овој однос ако се надживее да знаете дека понатаму за оваа работа нема да расправаме.

РИСТО ЈОВАНОВ:

Јас на мојот уважен пријател Томислав Стојановски ништо не реков ни за Куклиш, ни за Радовиш ни за Радолишта. Кажав само како да се однесува милицијата на Булевар "Крсте Мисирков" во Скопје т.е. на Бит пазар. Ако тука милицијата требаше да кути тогаш тоа е друго. Инаку потполно се согласувам со господинот Стојановски.

АЛИЛ ЏАФЕРОВСКИ:

Прво, во врска со многупати искажаното да се дозволено половина час немало да биде и слично јас ве молам немојте така лесно да го прифаќате тоа бидејќи и во едниот и во другиот случај, и во Куклиш и во Радовиш имало убедување под 24 часа, не половина саат или саат. Сосема е друга вистината околу тоа.

Околу уставното право на собирање и организирање на протест е загарантирано само под услов доколку не го загрозува правото на другиот да може да помине по пат. Мислам дека тука нема потреба да докажуваме чие е право, а чие не е право.

XVIII/5

Во врска со искажаните реченици околу борбата за задржување на власт на СДС и Реформските сили либерална партија врска нема, не држи место бидејќи СДС ни во едниот ни во другиот случај ама буквално воопшто не беше спомнат од сите наши соговорници, ниту пак СДС е на власт во Радовиш, или пак има пратеници од Радовиш. Единствено беа спомнати злоупотребите на одредени пратеници од Радовиш заради постигнување на лични цели, злоупотребени биле земјоделците и нивното нетрпение и незадоволство и се случи тоа што се случи. Инаку СДС да се спомнува овде и од едни и од други е крајно лицемерство заради тоа што токму тие кој го спомнуваат СДС ги организираа и едниот и другиот протестен собир и карот се виде кој е. Една конфронтација помеѓу полицијата и народот, а ни едните ни другите виновни. Мое мислење е дека политичките партии треба да се тргнат од организирање на вакви протесни собири заради тоа што во оваа држава постои здружение на граѓани, сојузи разноразни и слично и тие тоа треба да го прават, и тие кога го прават треба да имаат потполна контрола врз насобраните граѓани и да има договор помеѓу нив И во едниот и во другиот случај никаква контрола нема врз граѓаните бидејќи се инфилтрираа однадвор луѓе кои прават нереди и после се бара виновник. Можеби ова сето е намерно за да се обвини министер, да се обвини овој, да се обвини оној, меѓутоа колку е тоа коректно од наша страна да бараме по секоја цена да кажуваме имиња и презимиња овде, дали е командирот виновен, или началникот, никаква цел немам да ги брана, ниту ги познавам ниту ги знам ни едниот ни другиот, меѓутоа крајно е некоректно да се каже дека има пречекорување, има ова, има она, има злоупотреба а притоа да не се земе во предвид се што се случувало претходно, бидејќи ние со денови испитувавме односно слушавме искажувања и да ви кажам после една година сега човек навистина треба да пролиста па да види што е што.

ТОМИСЛАВ СТЕВКОВСКИ:

Сакам само да му одговорам на господинот Тиме Андонов дека не треба да има уплав од ова знаме. Ако некој го носи ова знаме не значи дека е ВМРО. Што би се случило утре и како би размислувал господинот Тиме Андонов ако и албанците на некој свој протест го носат ова знаме. Веројатно ќе рече и тие се ВМРО-ци.

ТИМЕ АНДОВОНО:

Само во интерес на вистината да кажам дека сегашниот директор беше кандидат за пратеник од СДС. А мислам дека ... така разбрав и така беше речено, а јас никаква таква замешаност не спомнав. Дури реков не треба да се обвинува толку министерот за внатрешни работи, затоа што се злоупотребуваат некои работи. Аргументирав некои работи што се така и мислам дека треба секогаш вистината да се зборува.

А за знамето на колегата Стефковски, за нашето знаме ништо не реков. Реков дека беше установено и од страна на полицијата и тоа реков требаше информацијата да се даде да се види, а така не признавам ништо.

АЛИЛ ЏАФЕРОВСКИ:

Ако заменикот директор бил кандидат за пратеник од СДС тоа не значи дека СДС го организирал протесниот собир и дека има било каква врска тоа со СДС. Незнам која е причината сега да се меша СДС во сета оваа работа. Ако некој бара смена во раководството на ЈАКА тоа може на еден сосема легален, со закон утврден начин, не на насилен начин симнување на раководството и поставување на друго:

СТОИЛЕ СТОЈКОВ:

Мене ми е жал што ова знаме овде, наше македонско, што три четири пати се спомнува од оваа говорница меѓутоа вистината е ваква.

Командирот на полициската станица од Струмица изјави дека се носело вакво знаме кое тогаш сеуште не беше државно знаме на Република Македонија и се носело едно знаме кое што на црвена подлога го имало земскиот грб на Македонија односно лавот. Се поставува прашање што е со оние луѓе наши во дијаспората во Канада, во Америка во Австралија кои на своите протести за признавање на Република Македонија односно како меѓународно правен субјект секогаш учествуваат на вакви протести искажувајќи го својот глас пред меѓународните институции, јас се радувам дека сите тие луѓе се членови на ВМРО односно мислат за независна македонска држава, како што на времето укажуваше ВМРО-ДПМНЕ. Благодарен сум што сите тие се поистоветуваат односно ја поистоветуваат Македонија со таквиот грб и со таквото знаме. Треба да бидеме горди што ова знаме се веело и пред да се усвои и во Радовиш и во Куклиш итн.

ВЛАДИМИР ГОЛУБОВСКИ:

Мислам дека секоја понатамошна расправа има логика, а бидејќи имам во предвид поаметна работа отколку оваа расправа, се извинувам што ќе ве напуштам.

СТОЈАН АНДОВ:

Дали некој друг бара збор?

ЉУБОМИР ФРЧКВОСКИ:

Господа пратеници, денеска учествуваме на една напорна седница. Јас се извинувам што ќе ве задржам уште малку на крајот сакам да коментирам неколку точки кои се однесуваат на врската со ставовите, изјавите на МВР веднаш после овие настани и фактографијата која е дадена во Извештајот. Сакам да коментирам неколку кратки предавања за демократијата што ни ги одржаа некои пратеници овде, а што се однесуваа на МВР. Имено во Извештајот во фактографскиот дел од Извештајот практично иако тој се однесува и на економски прашања кои не се однесуваат на МВР се потврдуваат сите ставови кои МВР недела дена после настаните ги кажа на Македонската јавност. И тоа треба да се потврди овде, тоа е важно затоа што оваа Комисија беше формирана од Парламентот, ја водеше пратеник кој е поблизок до онаа група која наводно беше загрозувана со тие, или протестираше против тие мерки. Истовремено е битно да се заклучи дека во фактографијата практично се потврдија сите наоди кои недела дена после извештаите МВР ги соопшти на јавноста. Тоа е многу важно.

Второ, МВР по заклучоците кои се сугерираат во Извештајот практично постапи без да го чека овој извештај. Недела дена после

XIX/2.-

настаните за четворица заклучивме, ја анализиравме ситуацијата и заклучивме дека постојат индивидуални пречекорувања на овластувањата во полициската акција следниот ден во Радовиш. Четворица наши вработени беа суспендирани. Јас ги потпишав решенијата, практично петтиот ден после настаните. Со тоа ставивме точка. Имено понатаму не чувствуваме, односно моја проценка е дека не постои политичка одговорност моја, на моите соработници како и на извршителите на акцијата врзани со овие настани. Доколку сметаат дека граѓаните кои се на некој начин засегнати со ова доколку сметаат дека постои такво пречекоруваше на овластувањата, тука постои третата гранка на власта, а тоа е судската власт. Може да се покрене и редовна судска постапка на која сме сите странки за среќа и чија одлука МВР како секој друг орган е обврзан да ја спроведе. Толку за фактографијата на настаните. На некој начин тоа веќе граѓаните на Македонија ги примија и се однесоа спрема тие настани на еден начин. Сакам малку да ги коментирам овие предавања кои се држеа за демократијата од овде, посебно траги - комичните примери кои се обидуваа да се даваат околу вакви и слични настани надвор од Македонија. Имено, примерите кои се дадени околу тоа дека вакви настани се случувале и во други земји, па е даден примерот на Париз, или границата меѓу Франција и Шпанија, или пратеникот што го кажуваше тоа не знае што се случило таму, или не сака да знае. Имено, на деблокирање на патиштата и во Париз и на границата не само што учествуваше Француската полиција, туку учествуваше и француската војска. И повторно после тоа Франција не стана пеперутка диктатура, туку стана демократија. Едноставно се работи за процена, односно за вршење на своите активности во рамките на

XIX/3.-

законите. Од друга страна што ќе се случеше ако Македонската, или МВР во овие транзиторни периоди, периоди на премин се обидеше еластично и по свое наоѓање да ги толкува законите, па се однесува, или крои политика во еден или друг случај. Ние ќе имавме најбрз начин, најкраток начин на вовед во етнички судир, прво во етнички судир, а после тоа се друго. Наспроти сите коментари и наспроти навистина тешката ситуација во која се наоѓаме и наспроти ситуацијата во која е Министерството исто така со тој људски материјал со кој го има, не произведуваме некакви нови луѓе, тоа е тој материјал кој го има во Министерството Практично 705 од него се млади професионалци. Во таа ситуација се обидовме да се држиме до крај до законите. Тоа нормално во различни ситуации ќе погаѓа различни политички групи кои стојат на еден, или друг начин зад, или кои мешетарат да речеме со економските проблеми се обидуваат да добијат некој политички поен во нормалната партиска активност, но тоа е нивни проблем. Проблем на Министерството е дали ги спроведува законите. Можат да се коментираат законите, но тоа е ваша работа овде, вие коментирајте ги овде законите, а не однесувањето на Министерството во согласност со нив.

Второ прашање кое се коментираше е дали Министерството за внатрешни работи како се однесува, каков аршин има посебно спрема националностите. Факт е господа дека во Министерството за внатрешни работи во последните 6 месеци, година дена се примени повеќе граѓани припадници на националностите отколку во сите други министерства заедно, Владата и администрацијата на Парламентот заедно на една страна. Тоа е направено со усвојување на квотата за упис на полициската академија од 15% од националностите на полицискиот колеџ, или средното

XIX/4.-

училиште исто така од 15% и за отворање на конкурс за националностите, отворен конкурс на кој примивме 10-15 млади полицајци во последните неколку месеци. Некаде за две до три години во овој правец ние се обидуваме, односно сметаме дека ќе ја постигнеме адекватната застапеност на националностите во полицијата. Тоа некому може да му се допаѓа, или не му се допаѓа, меѓутоа Министерството влезе во тој процес и издржува за него. Од друга страна можеби тоа некому не му е доволно тоа е, исто така проблем на перцепција на актуелните настани, но ние сметаме дека сме на прав пат и на тој пат дека ќе издржиме. Тие реформи на МВР добија и меѓународна поддршка во сите контакти со меѓународните посматрачи кои беа овде присутни. Она што е опасно и што сметам дека треба да биде избегнато во секој случај, а јас можам да гарантирам дека МВР нема да биде вовлечено во таква игра, а тоа е манипулација со демократијата. Имено, демагогија наместо демократија. Демократијата пред се претставува ред, поредок, почитување на правилата на игра. Не претставува популизам и не претставува манипулација со граѓаните и во таа смисла единствен критериум, се законските прописи. Ако тие не се добри, тогаш тие се менуваат овде, а не се толкува еластично, или поинаку нивното влијание. Нема да ги коментирам комичните ситуации дека нешто се променило со некое мое доаѓање на чело на Министерството, посебно дека растот на некаква репресија е зголеми. Напротив, групите кои ќе се најдат засегнати со поодеелни акции на полицијата се засегнати и на крајот на краиштата и треба да бидат засегнати доколку излегуваат од институциите и се обидуваат демократијата на улица да ја направат пандан, односно основ на демократија. Тука веројатно ќе бидеме во судир и понатаму со таквата политичка активност. Тоа е нормално и тоа на крајот

XIX/5.-

на краиштата е најмал хендикеп, најмалку нешто што можеме да дадеме за македонската демократија. Во поголемиот дел од случаите кои се наведуваат секогаш конкретно дека Министерството или поодделни припадници направиле ова, или она. Од досегашното искуство од 10 такви случаи, 9 излегуваат дека едноставно таа притужба на странката на некој начин не е вистинита, или еднострана. Она што е најважно да се направи за што јас се залагам и со мојата активност сум го направил од прилика тоа е дека секој поединечен случај на кршење на правата на човекот треба да се тематизира, треба да стане тема или на расправа во Парламентот, или на расправа пред судовите. На тој начин е доаѓа до вистината. Инаку, секој може овде да стане и да каже дека тоа се случило во тоа и тоа село. Кога ќе се распреде целиот случај се доаѓа до некоја друга вистина. Затоа единствен излез од тоа е процедурата. Единствен излез демократијата дефакто е процедура и тука не треба да бидеме посебно нервозни, ниту посебно ќе не загрижат нападите на оние групи кои сметаат дека во еден, или друг случај се засегнати. Она што сакам да го повторам коинциденција на фактографијата и за овие три случаи на кои на некој начин се ломеше јавното мнение околу фрустрациите на полицијата, или на МВР кои ги носеше со себе претходно. тој прелом е направен јас мислам и тој прелом е конечно во рамките на една демократска процедура и тој ќе остане во тие рамки. Она што пред вас ќе дојде непосредно заврши пред Владата, односно е во процес пред Владата, односно тоа се законите за внатрешни работи, за агенцијата, па можете да ги погледнете на кој начин се решенијата таму дадени. И тука ќе ги коментираме односно вие ќе ги одлучите оние рамковни определби на тоа како треба да биде Министерството поставено. Но, дотогаш овие напори кои се направени и критиките кон нив требаат минимум аргументација да имаат зад себе.

XIX/6.-

Демагогијата во нападите на МВР најчесто доведува до обид за инфилтрација, или во него, или обид за блокада на тие некои структури од државната власт кои ја обезбедуваат стабилноста, еден дел од стабилноста на Република Македонија, посебно во овој преоден период. Оттаму сметам дека Извештајот ги потврди нашите ставови независно дали ќе има коментар околу заклучоците кои се понудени со извештајот. Владата има свој став кој го процени Извештајот коректно посебно во оној делот на фактографијата. Ние нашите работи околу одговорноста ги завршивме, а понатамошниот процес останува отворен како во секоја правна држава, а тоа е судската власт. Таму можат оние делови кои не се завршени, кои сметаат загрозените странки дека не се завршени да се завршат.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Сметам дека во своето прашање упатено до министерот бев јасен и гласен. Дали со оние лица што и министерот призна дека има пречекорување на овластувањата на ден 1.04.1992 година, што е со нив добив одговор. Тие се суспендирани. Суспензија значи отстранување од работа. Не значи казна, затоа што времетраењето на суспензијата може да биде една година. Да не чека да биде 1 април па и суспензијата да биде априли-ли.

СТОЈАН АНДОВ:

Само сакав да напоменам да не се претвориме ние во дисциплинска комисија и да им ги решаваме ние проблемите.

Господине Стојановски, за тоа вие ќе си поставите пратеничко прашање, а на вашата дискусија дали тој сака да реагира, тоа е негово право. Тој може да побара збор ако мисли да ви одговори, ќе ви одговори.

АЛЕКСАНДАР ФЛОРОВСКИ:

Би сакал пред се да се заблагодарам на убавата беседа на г-динот Фрчковски, но не успеа да не убеди во неговите добри намери. По доаѓањето на демократот со пеперутка вратоврска Љубомир Данаилов Фрчковски на место прв полицаец на Република Македонија во Министерство за мошне кратко време се случија неколку интервенции со прекумерна би рекол брутална употреба на физичка сила со што оправдано ја возбуди Македонската демократска јавност. Секако дека во овој контекст треба да се спомнат и енормниот број на припадници на полицијата пред зградата на Републичкото Собрание во текот на одржувањето на мирните демонстрации во организација на форумот за слобода во информирањето и демократијата. Употреба на брутална сила врз насобраниот народ во Куклиш и во кругот на фабриката Јака во Радовиш. Апсењето и судењето на седум- мина припадници на ВМРО-ДПМНР од Велес, откриениот обид за создавање на паравоени формации од страна на МВР во кафеаната "Сина Птица" во близината на Кочани кои нормално подоцна би се искористиле за своите цели. Овие примери се само мал дел од активностите на големото демократ министерот за внатрешни работи на Република Македонија Љубомир Фрчковски кои активности секогаш беа изведувани на погрешно место и во погрешно време. Меѓутоа, ми се чини дека вниманието на јавноста иако изминаа десетина месеци оправдано е свртено и на случајот во с.Куклиш. Па во овој смисол моето внимание е свртено кон настанот во ова село заради фактот што лично јас и мојот колега од ВМРО-ДПМНЕ Стоиле Стојков како членови на Комисијата за контрола на Службата за државна безбедност го посетивме два дена после настанот с.Куклиш и во разговор со жителите дојдовме до некои сознанија кои се интересни барем за пошироката јавност да се презентираат. Битно е исто така да се спомнеме дека водевме разговори и со началникот на УВР Струмица Горги

XIX/8.-

Лазаров. Но, всушност за што се работи. Оправданиот револт на земјоделците и блокадата на патот Струмица Валандово е една сосема нормална појава во западниот демократски свет. Полицијата на чие чело е г-динот Фрчковски ја претвори во брутална полициска репресија, велам полициска репресија зошто во понатамошното мое излагање ќе биде презентирано значењето на овој израз во практична смисла. Според сознанијата што ги носам од лице место, не оптоварен од извештајот на повремениот комисија морам да се задржам на следните моменти. Во јавноста на Република Македонија кружеа повеќе верзии. Така што првата е на МВР. Втората верзија е на жителите од с.Куклиш зад која апсолутно стојам. И третата верзија на настаните е на Горги Лазаров началник на УВР Струмица. Според тогашното официјално соопштение што тие денови беше издадено од МВР меѓу другото се вели дека врз насобраните жители од с.Куклиш воопшто немало употреба на физичка сила, бидејќи со методот на потискување, тоа може министерот да ни го објасни каков е, 110-те полицајци успеале да го одблокираат патот употребувајќи притоа само две димни бомби, при што било повредено само едно лице. Така стои во Извештајот г-дине Фрчковски, во вашиот извештај. Индикативно за мене е што ова соопштение се совпаѓа и со извештајот на повремениот комисија за разлика од официјалното соопштение од МВР вистината за настанот зад која апсолутно стојам е верзијата од с.Куклиш и во која целост добива нови димензии. Всушност се работи за следното. На вториот ден од блокадата на магистралниот пат Струмица - Валандово во раните утрински часови огромен кордон од полициски сили кои според зборовите на учесниците на блокадата ги процениле на околу 600 полицајци го опколиле магистралниот пат и соседното брдо при што жителите од ова село добиле наредба да се

XIX/9.-

повлечат. Откако полицијата се приближила на 50-тина метри врз нив без причина беа испукани неколку кутии со солзавец при што следела физичка пресметка со штрајкувачите и крајниот епилог се повеќе луѓе повредени и затруени од солзавец битно е да се спомне дека полицијата беше посебно инспирирана, тоа е вашата полиција г-дине Фрчковски за тепање со оглед на фактот што за противници имаше и политички неистомисленици. Впрочем при овој немил настан барем за жителите на с.Куклиш не беа заборавени епитетите за и околу ВМРО. Впрочем и не ме чуди кога никакви промени нема од времето на едноумието до ден денес така наречениот плурализам, или демократија. Променето е само името, а облиците на дејствување останаа исти. Следствено доволно е да се спомне Вевчанскиот случај кој во многу нешта коинцидира или се совпаѓа со сите овие случаи, почнувајќи од настанот во с.Куклиш, завршувајќи со настанот во с. Радолишта Струшко. Свидетели сме на брутални полициски изживувања нормално по директива на првиот полицаец на Република Македонија г-динот Љубомир Фрчковски наречен мистер 10%, а зошто е така именуван би требало да се прашаат вработените во МВР.

АЛЕКСАНДАР ФЛОРОВСКИ: (продолжение)

...тоест верзијата на Ѓорѓи Лазаров, началник на МВР Струмица. Се работи за следното: Според изјавата началникот на МВР Струмица Ѓорѓи Лазаров која лично јас ја слушав, полицијата воопшто не употребила сила. Освен исфрлањето на кутиите што солзат и што напоменува дека изјавите на наводно претепаните жители се должат исклучиво на огорченоста кон полицијата. Како контра аргумент на сите овие ујдурми од страна на челните луѓе на полицијата во Струмица и Републиката стојат валидни докази и дека вистината е сосема поинаква од вистината што ја презентиравте Вие господине Фрчковски, и останува МВР и нејзиниот челник, т.е. Вие, кој како голем демократ сноси одговорност поради фактот што е носител на сите овие невидени и брутални акции. Но, битно е да се спомене дека оваа брутална акција на МВР меѓу повредените, се наоѓаат следните лица кои никој не ги спомна овде, битно е да се спомнат, Коце Стојанов, повреден во грбот од ударите на полициските палки, (се обраќа до некои пратеници) немојте да се смеете, не е тоа смешно, Душко Начев, погоден со кутија од испукан солзавец, при што му е нанесена повреда во пределот на грбот. Јован Крстев, кој последиците од испуканиот солзавец повраќал крв, му бил одземен гласот за што поседува и специјалистички наод со број 2634 од 26 март 1992 година и врз кој десетина пати е извршена ларингоскопија, тоа ќе објаснат што значи лекарите, благодарение на што успеал да се поврати од токсините што ги содржи солзавецот. Меѓу повредените од наводното мирно растурање како што Вие велите господине Фрчковски, на блокадата на с.Куклиш се наоѓаат и Ристо Мицев претепан со полициски палки и боксови. Панче Петров, повреден во пределот на окото и Роберт Атанасов кој исто така има здобиени повреди во пределот на окото.

Како резиме на сето горе изложено стои констатацијата дека со жалење може да се сетиме на немилите настани во с.Вевчани во кои за неколку часа беа претепани жени, деца и старци. И кога се понадевавме дека ова нема да се повтори, се случи Куклиш, Радовиш, Радолиште и други настани кои не беа доволно презентирани во македонската јавност благодарение на комунистичките средства за јавно информирање.

Имено, составувачот на Уставот, господинот со гумата за цвакање, Фрчковски, заедно со својата полициско - неокомунистичка екипа на најотворен начин ги згази правилата на игра за кои пред тоа збореше. Во Парламентарната демократија која е изразена во член 21 од Уставот на Република Македонија во која децидно стои "граѓаните имаат право мирно да се собираат и да изразуваат јавен протест без посебна дозвола и без претходна пријава. Користење на ова право може да биде ограничено во услови на вонредна војна состојба." Господа пратеници, во тоа време Република Македонија немаше ни вон- редна ни воена состојба.

Како заклучок исто стои фактот дека министерот Фрчковски своите комплекси ги лечи на еден единствен начин, а тоа е репресија и само репресија, својствени само на земји со воено - полициска диктатура, кои под мотото "кој не мисли како мене, тој е против мене" и во тој стил настапува. Неговата ароганција е всушност покрите на неговиот комплекс со што допринесува целокупната незрела состојба во Македонија уште повеќе да се усложни. Единствен начин на кој може да се премавме ваквата состојба е одговорност и оставка на господинот Фрчковски и сите можни

санкции кои одат заедно со одговорноста, оправдано треба да ги сноси. Во спротивност треба да очекуваме нов Куклиш, Радовиш, Радолиште и други немили сцени, кои очигледно се душевна храна на господинот десет посто Фрчковски.

Благодарам господа.

ТОМИСЛАВ СТОЈАНОВСКИ:

Дами и господа, сакам да кажам зошто го користам моето право да добијам одговор. Ова не смеам да кажам точно зошто не го следев кое продолжение е на 53-та седница, меѓутоа, точно е дека е продолжение на 53-та седница. Седумдесет и третата точка од дневниот ред на оваа седница е "Извештај на повремениот комисија за испитување на настаните во Куклиш, Радовиш и Скопје". Ова право не ќе го имав да го поставам на министерот ако не следеше работа на Собрание и ќе беше мое пратеничко право. Меѓутоа, во моментот кога одлучи; да се јави на оваа говорница, да земе збор и говори по однос на точката што е на дневен ред, за овој извештај и даде своевидување, тој како министер за разлика од пратеник е должен на пратениците кои дали гласале или не, должен е да даде појаснување. Ова е право на секој пратеник меѓу кои пропаѓам и јас. Тоа е првиот дел.

Второ, не сакам да го поделам неговото мислење да постојат од моментот кога се донело решение за суспензија, дали тоа било на-редниот прв, втор, трет или петти ден, тоа апсолутно не е битно. Важно е дека министерот реагираше и утврди дека негови работници направиле пречекорување на овластувањата, односно ја злоупотребиле својата положба и, во тој случај штом настапува суспензија, а се работи за работници на МВР мора да се знае судбината што е. Во извештајот за

Куклиш јасно стои дека Комисијата не е во состојба Собранието да го извести што е судбината на овие четворица суспендирани работници. Таа агонија на Комисијата да продолжи и понатаму е сега искажувањето на министерот дека само е суспензија, а не знае што е со нив или не сака да каже, тоа е негово право, за мене е сеедно, јас немам дефинитивна информација и сега доаѓа односот на претседателот на Собранието да ме тера за тематска работа да поставувам пратеничко прашање. За оваа работа ако господинот министер не сака да одговори, во тој случај не требаше ни да се јави на оваа говорница, овде, ниту да не запознае, ни ништо и ќе останеше непозната работата што станало со тие што ги пречекориле овластувањата.

Јас користејќи го ова свое и деловничко и законито право за оној кој учествува во дебата на Собрание да е должен и да одговори, ќе го молам по втор пат министерот ова прашање што ме интересира да не остане неразрешено затоа што ќе треба за овие заклучоци да се одлучува. Кога реков ќе треба да се одлучува, дали ние овде како пратеници ќе бидеме тие да усвоиме заклучоци, а да не знаеме што станува со одговорните за ова за што расправаме два дена. Сигурно дека не. Во овој контекст јас пак го молам и по трет пат господинот министер ако е вољен нека ми одговори, ако не не тоа е негово право.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам, да појаснам дека јас не можам да го задолжам министерот да му одговори на господинот Стојановски, а дали сака министерот да одговори тоа е негова работа, а ќе го задолжам министерот да одговори, ако му биде тоа пратеничко прашање. Само ги појаснив работите.(реакција

XX/5

во салата). Не, предмет на расправа е по извештајот на Комисијата, тој е претставник на Владата, да е нивни материјал мора да одговори.

ДОСТА ДИМОВСКА:

Замолете го министерот да одговори.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам, нема јас кого да молам. Министерот е присутен доколку сака да одговори, ќе одговори и готова работа. Ве молам, немојте така. Немојте да ме наведувате да работам во спротивност на Деловникот. (реакција на некои од пратениците).

СТОИЛЕ СТОЈКОВ:

Јас го разбираам директорот од Прилеп што мисли дека некој некого гњави, меѓутоа , треба да расчистиме некои работи.

СТОЈАН АНДОВ:

Тишина ве молам, немојте еден на друг да се обраќање.

СТОИЛЕ СТОЈКОВ:

И затоа и за мене се поставува прашањето, имаме четворица суспендирани, согласно прописите во МВР суспендирањето е само дел од постапката, кој е епилогот? Епилогот за 10 месеци ниту јавноста ниту ова Собрание не го доби. Кој е епилогот од суспендираните, која е крајната одлука на дисциплинските комисии кои што постојат во МВР? Тоа е едно прашање.

Второ прашање кој е тој што ќе одлучи дали случаите и во кои е поврзано МВР се во согласност или не со законските прописи? Ако тоа го оценува самиот министер тогаш излегува по онаа народната "кадија те

тужи, кадија те суди". Затоа за да не случи тоа постои суд. Меѓутоа, постои суд на јавноста, а ние како Собрание согласно Уставот вршме и надзор односно политичка контрола над Владата и нејзините министерства. Настапите од типот "демократијата тоа сум јас", а сите вие што зборувате овде е демагогија за мене се нарцисоидни изјави без разлика за големиот личен придонес околу нормативата во Македонскиот Устав.

БРАНКО АРСОВСКИ:

Јас ќе бидам краток, прво ќе појаснам јас, бидејќи бараат од министерот да излезе, (реакција во салата) бидејќи се работи за суспензија, морам тоа да го потенцирам, еве во која смисла. Зборуваме суспензија, зборуваме за прекин на работниот однос, па мораме да сфатиме дека суспензијата и прекин на работниот однос во себе има и индивидуална и генерална превенција. Ако е тоа индивидуална превенција се знае што е, како тој треба да ја разбере таа казна на некој начин, генерално за другите да не се однесуваат така, како што се однесувал тој претходниот. Суспензијата ја гледам во таа смисла.

Меѓутоа, јас морам да кажам како член на Комисијата, а во отсуство на претседателот и известителот, морам да кажам дека не се согласувам со две-три квалификации кои беа овде изнесени на говорницата. Прва квалификација според мене, дека Комисијата половично ја извршила својата работа, имаше голема дискусија од неколку пратеници. Втората квалификација беше дека извештајот е контрапродуктивен и на крај дека Комисијата дала извештај кој во себе не дава до крај податоци кои треба на некој начин релевантно пратениците да одлучуваат.

XX/ 7

Јас лично сметам спротивното. Ако го цитираме еден извонреден методолог Роџерс, еден извонреден терапевт, тој рекол една единствена работа. Јас ќе разговарам со пациентот, меѓутоа нему нема да му режирам како тој треба да се однесува, туку да создадам услови тој да размислува за состојбата преку конкретниот извештај. Еве и ние практично како комисија успеавме во таа смисла да направиме еден извештај користејќи само еден метод на разговор и тоа непланиран разговор без да употребуваме некоја анализа, синтеза итн. И во таа смисла се сложувам дека извештајот е комплетен заради тоа што не натера на некој начин сите вие пратеници да размислувате за состојбите и во Куклиш, дури да давате оценки, да дискутирате конструктивно и на крај да се произнесеме по одредени заклучоци. Тоа е нашата суштина на Комисијата, во спротивно јас не се чувствувам како член, дека сум јас експертен, дека сум стручен и дека ќе дадам релевантни податоци со крајни заклучоци дека вие пред нас треба да се однесувате само за заклучоци. Во таа смисла излегов да дадам појаснување.

СТОЈАН АНДОВ:

Дали уште некој бара збор? Не.

Бидејќи никој не бара збор го заклучувам претресот по сите три извештаи .

За заклучување е многу тешко, еве ќе ви кажам зошто, и затоа да помогнеме да се договориме да заклучиме како што треба.

Прво, оваа комисија е формирана пред 10 месеци. Второ веднаш утредента наутро, на втори или на пети април, кога беше, дома ми свонеа да им се обезбедат веднаш возила во 6,30 часот да тргнат и да видат што треба да се направи и како да се направи. Направија протест претседателот на Комисијата протест, зошто кола не им се обезбеди, зошто повеќе се во една кола. Сите услови им ги обезбедивме од првиот ден и од првиот саат. Ве молам, одеа по селата, разговараа со луѓето бараа извештај од органите, се им беше обезбедено. По 9 месеци, да извинете,

многу чуда стануваат за 9 месеци, јас бев принуден по интервенција на пратениците од Радовиш и луѓето од Радовиш да ја свикам Комисијата на посебна седница. Комисијата заспала. Тие можеби многу работеле, неznam што дали претседателот така бил, или неznam што, претседателот дотогаш ни со еден збор не кажа што треба уште да му се обезбеди од Собранието за да може да го направи извештајот. Кој му пречи нему за да ја заврши работата. Тој ништо не бараше. Во меѓувреме го повикував два три пати на состанок да испитан зошто не го направи извештајот, не дојде на состанок иако деловнички е задолжен да дојде, не дојде на состанок. Затоа, по интервенција на пратениците од Радовиш бев должен да закажам посебна седница во согласност со Деловникот. Зошто направив така господо, заради тоа што навистина луѓето кои се погодени од настаните кои беа мислеа сериозно ова Собрание направило Комисија па ќе ја расчисти работата. Луѓето се надеваат во Собранието, така се решило. И кога видов дека работата навистина не се завршува морав да интервенирам со последна мерка. Е, потоа се направи овој извештај. Јас морам да ви кажам сите приказни овде што се кажуваат е накнадно сеќавање и сигурно имаат други мотиви. Сите овие извештаи вие ги имавте. Никој мене неми предложи на писмено која ставка од извештајот како да ја измениме и дотераме, па јас да ја дадам на изјаснување на Собранието. Сите сакавте долго да зборувате но не помогнавте како да завршиме.

Според тоа, нас овде за заклучување ни се само извештаите од Комисијата. Не се добри, лоши се, слаби се, неznam, какви се такви, ете ама тие се. Никој од вас ништо не предложи. Тој збореше многу овде меѓутоа не напиша. Овде во постапка влегува само напишаното. Никој ништо не напиша. Според тоа, веројатно зборувањето не било усмерено нешто овде да се заклучи туку да се каже. Но, тоа е ваша работа. Јас сега морам да

XX/9

довадам до крај. Претресот е завршен. Ги имаме извештаите. Затоа предлагам да заклучиме,

1. Собранието укажува дека извештаите на повремениата Комисија за испитување на околностите и причините за настаните во село Куклиш, Радовиш и Скопје се добиени со големо задоцнување со што Собранието нема можност да донесе заклучоци кои би можеле да произведат непосредни ефекти. Тоа е точно.

2. Собранието ги усвојува извештаите на повремениата комисија во однос на испитувањето на околностите и причините за настаните во село Куклиш, Радовиш и Скопје.

3. Собранието и препорачува на Владата на Република Македонија врз основа на извештаите и расправата од седницата на Собранието да ја оцени потребата од превземање на одредени активности и мерки од нејзина надлежност.

Овој Заклучок да се достави до Владата на Република Македонија.

Кој е за заклучоците молам да крене рака? (реакција на некој од пратениците)

Нема интервенција господо, требаше да напишете. Што интервенција. Рок? Заклучокот да се достави до Владата на Република Македонија. Утре ќе ги доставиме. Нема што друго. Немаме ништо натаму да заклучуваме . Тоа е. Секој што сакал требало да предложи и овде да се заклучи.

Молам кој е за предлогот заклучоци да крене рака? (некој од пратениците рекоа дека нема кворум)

Е сега, ако нема кворум, сега беа 64. Ве молам избројте ги да видам колку се точно. Присутни 63 пратеници и имаме кворум за работа.

Кој е за молам да крене рака.

За гласаа 26 пратеници.

XX/10

Според тоа, заклучоците на Комисијата не се усвоени, работата не е одобрена и јас морам да ви кажам предлагам таа комисија ние да ја распуштиме. Сериозно, па нема уште 10 месеци ако прави нови заклучоци за нешто што било пред 10 месеци тоа навистина нема никаква смисла. (некој од пратениците бараат тоа да биде писмено). Не, не јас не го знаев овој исход и не можам сега писмено. Навистина што да направиме со Комисијата? Во ред ќе расправаме по 51-та седница кога е Комисијата таму. Со ова заклучуваме . не, се усвоени заклучоците.

ТОМИСЛАВ СТЕФКОВСКИ:

На денешната седница, пред почетокот го актуализиравме прашањето за добивање на една информација во врска со признавањето на Република Македонија од страна на Обединетите нации.

Не сакам да повторувам некој историјата. Ние денес во 14,50 часот го обновивме барањето претседателот на Собранието да свика итна седница за да се добијат конкретни информации во врска со она што се случува околу името на нашата држава. Од средствата за информирање се стекнува впечаток, не само во врска со приемот на Републиката во Обединетите нации туку и во другите монетарни организации така да ги наречам, а каде што веќе фигурира името бивша Југословенска Република Македонија. Од тука цениме дека онаа загриженост што на одреден начин веќе и се манифестира кај граѓаните треба да биде предмет и јавно од ова Собрание кажано што е вистината во врска со ова ново име што се настојува да биде наметнато на нашата Република. Мислам дека стои обврска претседателот на Собранието да одговори на нашето барање за итна седница токму по ова прашање каде што претседателот на Републиката и другите повикани и кој што учествуваа во овие преговарања да дадат конкретна информација на пратениците во овој парламент.

Со оглед на итноста сметаме дека претседателот треба да ја свика оваа седница неверојатно во текот на утрешниот ден а најдоцна за два дена за да можеме навистина да имаме здрава информација, а со тоа на одреден начин да се смират и страстите, бидејќи никој нема право, ќе повторам да се игра со името на оваа држава, бидејќи тоа име нашиот народ го утврди на референдумот.

Молам претседателот да ни даде информација кога ќе ја закаже седницата.

СТОЈАН АНДОВ:

Ние се уште не сме завршиле со точката која ни е на дневен ред.

Има збор господинот Ефтим Манев.

ЕФТИМ МАНЕВ:

Бидејќи Собранието не ги прифати заклучоците кои беа предложени од страна на комисијата, а исто така и заклучоците кои ги модифицира претседателот. Истиот се изјави дека поради проток на време Комисијата да се распушти. Јас мислам дека Комисијата се уште не ја завршила работата, бидејќи таа беше формирана уште за едно место, настаните во Дебар па ми се чини дека е неопходно и тој дел да го заврши. За тоа јас би предложил до крајот на месец февруари Комисијата, односно до 15 февруар Комисијата да ги подготви заклучоците врз основа на заклучоците по разгледаните три извештаи, а исто така да го подготви и извештајот за незавршената работа во Дебар па истите да бидат доставени до пратениците и некаде до крајот на месец февруари да се заврши конечно одлуката на Собранието која беше донесена на 1 април 1992 година. Ми се чини на еден ваков начин ако заврши ова крајно е несериозна работата на Парламентот на Собранието на Република Македонија.

СТОЈАН АНДОВ:

Се разбира секој за својата работа во Парламентот си носи своја одговорност. Не може целиот Парламент за една Комисија да биде одговорен. Таа Комисија не си ја завршила работата и во тој случај треба да ја распуштиме и на тоа треба да и се укаже.

XXI/3

Меѓутоа, не го дадов на изјаснување тоа и не се заклучи така. Ние не можеме вечно да и даваме некои задачи на Комисијата. И за Дебар што не расправала, како може кога има задача, има заклучок на Собранието, а они воопшто и не почнале да работат. како може тоа. За тоа на 51-та седница кога ќе продолжиме со работа ќе треба да се разбереме околу водењето на Комисијата, како се работи во таа Комисија воопшто. Инаку ве молам Комисијата не може да прави заклучоци врз основа на расправата овде. Таа прави заклучоци само врз основа на тоа што нашла таму, на основа на извршениот увид. Овде ќе се кажуваат работи што овде се кажуваат. Кој сака да се заклучи тоа што овде се кажува ќе си го предложи на писмено и ќе каже да се заклучи врз ова на ова што овде го искажа. Комисијата не е за тоа да ја испита расправата што овде се водела, туку тоа што таму било и ништо натаму. Такви овластувања неznam дали можеме да дадеме.

Дајте ние да ја оставиме целата оваа работа, се согласувам, ќе му пренесам на претседателот на Комисијата до крајот на февруари да го заврши извештајот за Дебар, а натаму ќе видиме, ќе се договори- ме како можеме да работиме.

Госпоѓата Марковска има процедурално прашање.

ЏУЛИСТАНА МАРКОВСКА:

Мислам дека Комисијата што ние ја формиравме не е Комисија во постоја н состав во Собранието. Од друга страна неznam дали претседателот на Комисијата е цела комисија. Тука има и членови на Комисијата кои можат рамноправно да работат да носат заклучоци и се друго така да се она што беше речено во врска со работата на претседателот на комисијата, ако е тој отсутен не е битно Комисијата може да продолжи со работа, освен

XXI/4

СТОЈАН АНДОВ:

Ние не расправаме сега за ова. Вие се јавивте за збор за процедурално прашање. Процедурално сакате да интервенирате, кажете.

ЏУЛИСТАНА МАРКОВСКА:

Го молам претседателот да ми дозволи да се искажам.

СТОЈАН АНДОВ:

Вие се исказувате за сосема десетти работи, а не процедурално.

ЏУЛИСТАНА МАРКОВСКА:

Јас се исказувам процедурално во врска со заклучокот што вие го предложивте.

СТОЈАН АНДОВ:

Не предложив никаков заклучок. Изгледа не сте слушнале госпоѓо Марковска. не предложив заклучок, бидејќи инаку ќе го дадев на изјаснување.

ЏУЛИСТАНА МАРКОВСКА:

Господине претседателе, мислам дека го оспорувате моето пратеничко право да го искажам

СТОЈАН АНДОВ:

Ваше пратеничко право е да интервенирате овде процедурално, за што се јавивте за збор, а ако сакате заклучок, предложете заклучок. Друго што велите пратеничко право, ние не водиме расправа па вие сега да дојдете да расправате.

ЏУЛИСТАНА МАРКОВСКА:

Моето процедурално право е воопшто без никаква намера да создавам забуна ниту никаков не знам каков расплет или заплет на настаните. Тоа беше дека на таа Комисија ние и даваме со вашиот заклучок право на постојана Комисија која не е како таква формирана во ова Собрание.

СТОЈАН АНДОВ:

Јас добро ви велам дека нема заклучок.

ЏУЛИСТАНА МАРКОВСКА:

И навистина ве молам да не ми упаѓате во зборувањето.

СТОЈАН АНДОВ:

Како да не ви упаѓам, ќе ве замолам да ја напуштите говорницата. Кажете вие што имате предлог.

ЏУЛИСТАНА МАРКОВСКА:

Навистина му благодарам на претседателот на Собранието кој докажа дека има протекторат над целото Собрание.

СТОЈАН АНДОВ:

Се разбира. Ако имате предлог кажете, ако не напуштете ја говорницата. Вие сега отворате расправа. Претресот е заклучен.

Има збор Митко Анастасовски, кој сака да постави процедурално прашање.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Мајката, сме паметни или не сме паметни ние.

Комисијата работеше девет месеци, донесе некои заклучоци. Ние денес тука дискутираме од 11 до 20 часот. Зошто Комисијата не се состане со заклучоците што се донесени и со дискусиите кои се водеа да седне па да донесе заклучоци.

Ако Комисијата почне од ново ќе поминат уште десет месеци. Или некој ја кочи работата, или е игра од партиите, а мене ми се чини тоа е.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам расправата е заклучена.

МИТКО АНАСТАСОВСКИ:

Според тоа не сакам да навлегувам, мене ме нервира сега секоја ситница, да ви кажам право. Ми се чини дека најпамятно ќе биде така отколку да излегуваме пак повторно па комисији итн. Некој не сака да ја заврши работата.

СТОЈАН АНДОВ:

Ве молам извештаите на Комисијата беа дадени на гласање, не беа усвоени. Немаме друг излез сега освен со претседателот на Комисијата да се договорам за негова проценка до кога може да ја заврши работата и ништо друго. Тоа е моја задача и моја работа. Ако имате други заклучоци, предложете. Сега ние да ја задолжуваме Комисијата да прави заклучоци од расправата, тоа е невозможно.

Еве со тоа ја завршуваме седницата .

Сега да се вратиме на интервенцијата што беше дадена од господинот Стефковски.

XXI/7

Прво сакам да констатирам овде дека ја прекинувам овде 53-та седница и ние ќе продолжиме да работиме со 55-та седница, информацијата која ја бараше господинот Стефковски и која е овде писмено дадена.

Јас го упатив дописот, во согласност со Деловникот до Владата. Очекувам од Владата одговор. Сакам само да ве известам дека од повеќе пратеници сум информиран дека до 8 февруари нема да бидат присутни во земјава и молат Собранието да не заседава.

МИХАИЛ ПАНОВСКИ:

Колку се тие пратеници.

СТОЈАН АНДОВ:

Знаеме колку се.

Кога ќе ги разрешам и разјаснам овие прашања, ќе закажам седница.

(Седницата заврши во 19,40 часот)